

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

Η ΑΓΓΕΛΗ ΖΕΙ
ΜΕ ΤΗ ΓΟΗΤΕΙΑ
ΤΩΝ ΒΩΝΤΟΥ

124

Η ΦΥΜΑΤΙΩΣΗ ΔΕΝ ΝΙΚΗΘΗΚΕ

ΔΡΑΧΜΑΙ

4

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Το εξώφυλλο του «Κόσμου»

Μια έξωτική καλλονή από τα νησιά του Ειρηνικού υποβάλλει πάντα τη γοητευτική ιδέα ενός μακρινού ταξιδιού, όπως αυτό που δημοσιεύεται στο σημερινό μας τεύχος, για την Αϊτή (σελ. 25).

Επικαιρότητες

- Οι φίλοι μας κι' εμείς Σελ. 3
- Αντίλογοι » 5
- N. ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ: Μὲ τὸ περισκόπιο » 6

Επιστήμη και Τεχνική

- ΕΙΔΙΚΟΥ: 'Ο παγκόσμιος πανικός τῶν ἀτομικῶν ἀσθενειῶν εἶναι δικαιολογημένος; » 7
- Χελώνα ή αἰνιγματική » 13
 - 'Ανοσία » 16
 - M. ΛΑΜΥ: 'Η φυματίωση δὲν νικήθηκε... » 20
 - A. ΣΟΥΜΠΙΡΑΝ: Κόψετε τὸ κάπνισμα ἢ μάθετε... τουλάχιστον νὰ καπνίζετε! » 31

Ιστορία και Τέχνη

- 'Η μάχη τοῦ Λονδίνου » 10
- ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ: 'Η ποίηση τοῦ 'Ελιοτ » 35

Διάφορα

- Οἱ μυστηριώδεις κλοπὲς πινάκων ἀπὸ τὰ μοιρεῖα » 22
- 'Η 'Αϊτή ζεῖ παντοτεινὰ μὲ τὴ γοητεία τοῦ Βωντοῦ » 25

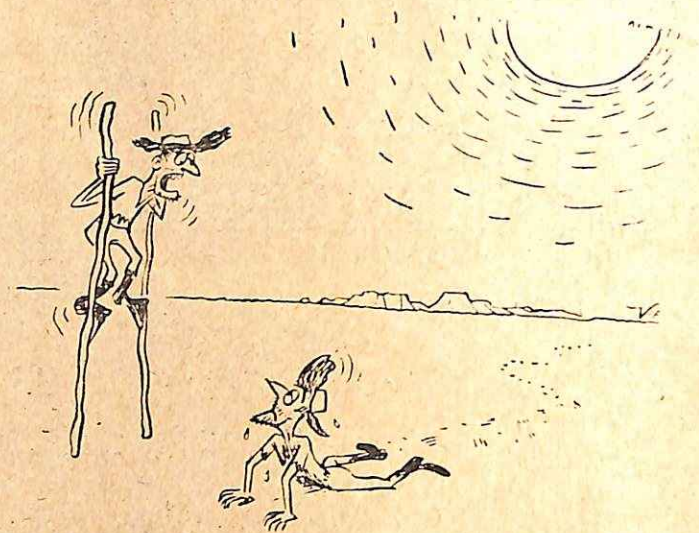
Μυθιστόρημα και Διήγημα

- ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΙ: 'Η ἀλήτισσα ἡ Νατάσα » 32
- ΚΩΣΤΑ ΟΥΡΑΝΗ: Τὸ τρίτο κορίτσι » 37
- ΑΓΚΑΘΑ ΚΡΙΣΤΙ: 'Ο 'Ηρακλῆς Πουαρὸ ξανάρχεται » 41

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ ΤΕΥΧΟΣ

- Τὸ μυστήριον τῆς μετεμψυχώσεως.
- Παράξενες γονιμοποιήσεις.
- 'Η χημεία κατὰ τῆς τρέλλας.

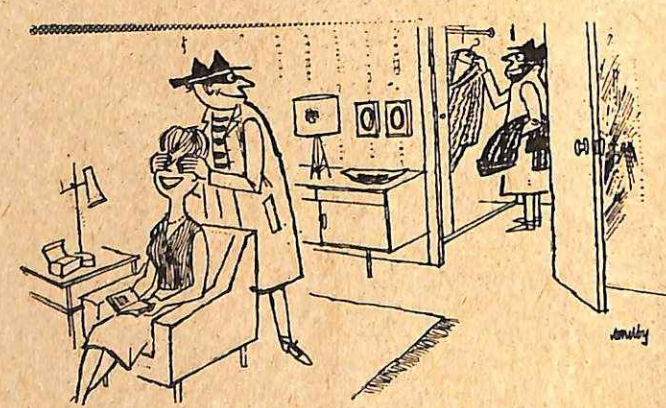
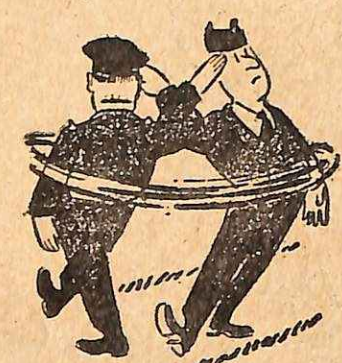
ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: 'Εσωτερικῶς: ἑτησίᾳ (τεύχη 52) δοχ. 210 ἐξάμηνη δοχ. 110. 'Εξωτερικῶς: ἑτησίᾳ (ἀπλὸ ταχυδρομείον) δοχ. 300 (ἀεροπορικῶς) γιὰ 'Αγγλία 5 λίρες γιὰ 'Αμερική 28 δολλ. Γιὰ τίς ἄλλες χώρες ἑτησίᾳ συνδρομὴ 210 δοχ. (7 δολλ.) ἐπὶ πλέον τὰ ταχυδρομικά. 'Εμβάσματα καὶ ἐπιταγὲς πρὸς τὸν ἐκδότη καὶ διευθυντὴ τοῦ 'Κόσμου' Λουκὴ 'Ακριτά, ὁδὸς Πατησίων 63β, 'Αθήναι.

— Μωρὲ πῶς ἀντέχεις στὴν ἄμμο...

ΧΩΡΙΣ ΛΟΓΙΑ

'Ο Νίκος... ὁ Κώστας... ὁ Πέτρος...

ΧΩΡΙΣ ΛΟΓΙΑ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΩΡΕΑ 455 ₺

Αγαπητέ Έρανιστή,

Παρακολουθώ τη σελίδα σου — όπως άλλωστε κι' ολόκληρο τον «Κόσμο» — με μεγάλο ενδιαφέρον. Στο τελευταίο τεύχος (121) γράφεις για τον άγνωστο αγωνιστή του 21 Παναγιώτη Καρατζά. Θα προσθέσω μερικά ακόμη στοιχεία γι' αυτόν, χωρίς να θέλω να μειώσω μ' αυτό την αξία του γλαφυρού και ιστορικά άκροβυθου άρθρου του.

Το πραγματικό του όνομα είναι Παναγιώτης 'Αναστασόπουλος, και το Καρατζάς παρατσούκλι οικογενειακό. Πολύ σωστά γράφεις ότι υπηρέτησε στη Ζάκυνθο, σε ξένο στρατό κατοχής. Για την ακρίβεια στο 3ο Τάγμα της 'Ελληνικής Λεγεώνας της Γραμμής, στο λόχο του Καλογήρου. Στον ίδιο λόχο, λίγο πριν απολυθεί, έγινε ανθυπολοχαγός. Όταν γύρισε στα 1812 αν και ξαναγώθηκε στο τσαγκαράδικο, δεν έκατσε φρόνιμος. Τσακωνόταν συνεχώς με τους παλ ισχυρούς Τούρκους, και τους χτύπαγε «πολλάκις μάλιστα και με το καλασπόδι της εργασίας του», όπως γράφει ο Θωμόπουλος.

Κατά την επανάσταση, ο Καρατζάς ήταν αυτός που έβλαψε πιο πολύ τους Τούρκους στην Πάτρα. 'Όπως γράφει ο επίσκοπος Παλαιών Πατρών Γερμανός ('Απομνημονεύματα, σελ. 23), τους εξοξένει φρίκην... πολλάκις διά νυκτός εισήρχετο συνεχώς εις την πόλιν... ήσπαζεν αλχημολάτους, έχαλυνε τους μύλους και ἐνὶ λόγῳ τοὺς ἐβλαπτε καιρῶς. Μὲ ἓνα ἄλλο του ἔ-

ξυπνο τέχνασμα, πού τὸ περιγράφει ὁ Παπαρηγόπουλος στὴν ἱστορία του (Α', 60... 63) ἠμπόρεσαν οἱ Πατρεῖς νὰ παραμερίσουν τὰ φίλαια καὶ τὰ πράγματά των διὰ νυκτός».

'Ο Στέφανος Κουμανιώτης ήταν συμπολεμιστής του. 'Ανεκρίνετο ως τολμηρότερος όλων ο Καρατζάς, τὰ μέγιστα δὲ διέπρεψε καὶ ὁ Στέφανος Κουμανιώτης, θύμα πεσὼν τῆς τόλμης του τὴν ἡμέραν τῆς εἰς τὴν πόλιν εἰσόδου (Παπαρηγόπουλος, αὐτόθι). Γιὰ τὸν θάνατό του, οἱ συγγενεῖς του ὑποπτευθήκανε τὸν Καρατζά. 'Αλλὰ ἀντὶ νὰ τοὺς δώσει ἐξηγήσεις πὸν θὰ ἀπέδειχναν τὴν ἀδωότητά του εαυτὸς ἐξ ἐναντίας, γράφει ὁ Φωτῆκος «ἤρchiσε νὰ περιφρονῇ αὐτούς». Οἱ πρόκριτοι δὲν θέλησαν νὰ τὸν ἀπομακρύνουν, ὥπως σωστὰ πρότεινε ὁ Γ. Λεχουρίτης κι' ἔτσι ἐμίαν ἡμέραν ἦτο ἔξωθεν τοῦ Μοναστηρίου τοῦ 'Ομπλοῦ, καὶ ἤρchiτο νὰ ἐμβῇ μέσα ἀπὸ τὴν μεγάλη πόρτα. Οἱ συγγενεῖς τῶν Κουμανιωτῶν τὸν εἶδον καὶ αὐτὸς τοὺς εἶδεν, ἀλλ' ὅσοι σήκωναν διπλοῦν τὰ πόδια του καὶ τοὺς περιπαίξεν, ὅτε ὁ Τσαλαμηδᾶς τὸν ἐτουφένισε καὶ τὸν ἐφόνευσε». Κι' ἔτσι πέθανε ὁ Καρατζάς ἐνὸς «ἀν» ἔξη ἡ τύχη τῆς επανάστασεως εἰς τὰς Πάτρας θὰ ἦτο διαφορετικὴ. (Στ. Θωμόπουλος).

Μὲ ἀγάπη κι' εὐχαριστίες, γιὰ τὴν φιλοξενία.

Μάκης Α. Ρηγᾶτος
Νόρμαν 79α'
Πάτρα

ΤΟ ΦΙΛΗΜΑ ΤΗΣ ΓΚΑΜΗΛΑΣ

Και οι γκαμήλες, λοιπόν, έχουν αποθέματα τρυφερότητας και έκρηξεις έρωτος. Με κάποια φαντασία γίνονται κι' αυτές ρομαντικές. Δεν περπατάνε μονάχα στην έρημο, χωρίς νερό, χωρίς τροφή, ιδανικά υπόζυγια στην υπηρεσία των ανθρώπων. Κάποτε ξεχειλίζουν από αισθήματα, όπως φαίνεται από τις σημερινές μας φωτογραφίες, που πάρθηκαν στο ζωολογικό κήπο του Βερολίνου.

Ένα από τα μεγαλύτερα κινηματογραφικά γεγονότα του κόσμου είναι το γύρισμα της ταινίας «Κλεοπάτρα». Τον κεντρικό ρόλο παίζει η Ελίζαμπεθ Τάιλορ, που όπως φαίνεται στη φωτογραφία μας θα έnsαρκώσει κατά τρόπον ιδεώδη τη μικρή βασίλισσα, που «οι έρωτές της άλλαξαν την πορεία του κόσμου».

ΑΝΤΙΠΟΛΟΙ

1

ΕΝΩ οι πυρηνικές δοκιμές συνεχίζονται, πρέπει να ομολογηθεί ότι η διεθνής Κοινή Γνώμη επιδεικνύει κάποιαν αδιαφορία. Αντί να έχουν ξεσηκωθεί όλοι οι λαοί της Γης έναντιον του περιπλανώμενου θανάτου, που ύπονομεύει την ύπαρξη του ανθρώπινου γένους, αντί να υψωθεί η όργη που θα παραλύσει την πολιτική του πυρηνικού έκδιασμού, άρχισε ο κόσμος να συνηθίζει, να μη συζητεί, να μη όργίζεται. Αυτό, βέβαια, είναι εις βάρος της πολιτικής και πνευματικής ηγεσίας όλων των λαών. Η πολιτική σκοπιμότης, ή άμβλυνση του αγωνιστικού χρέους, ή θανάσιμη προσαρμοστικότητα έχουν επηρεάσει τα λαϊκά στρώματα, που έπρεπε να ζούν σε διαρκή συναγερμό, ώστε να εξαναγκάσουν τελικά τους Μεγάλους να σταματήσουν τις δοκιμές, που έκτοξεύουν παντού τον άργό, αλλά βέβαιον θάνατο.

2

ΜΙΑ έκλογική μάχη έχει άποφασιστικό αντίκτυπο στο μέλλον του λαού, όταν μάλιστα οι καιροί είναι δύσκολοι. Γι' αυτό η έκλογική αναμέτρηση της 29ης Οκτωβρίου δεν πρέπει ν' αφήσει αδιάφορο κανένα Έλληνα πολίτη, που ενδιαφέρεται ειλικρινά για τη σωτηρία και την ανάπλαση της πατρίδος μας. Φυσικά, αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο για τους νέους, που έχουν την υποχρέωση να εργασθούν θετικά και γόνιμα, για ένα καθεστώς όπου όλοι να ζούμε ελεύθεροι, χαρούμενοι κι' εύτυχοι. Αλλά και περήφανοι για τον τόπο μας.

3

ΤΩΡΑ, με την έναρξη του σχολικού έτους, προβάλλει ξανά, καίριο και άποφασιστικό, το πρόβλημα της παιδείας για να διαπιστωθεί ότι ο τόπος μας δεν έχει ακόμη εξασφαλίσει τόσες ευκαιρίες μαθησεως και προκοπής για όλα ανεξαρτήτως τα παιδιά του. Η εκπαίδευση, στα ανώτερα της κλίμακας, εξακολουθεί να είναι, κατά το μεγαλύτερο ποσοστό, προνόμιο του πλούτου. Τα παιδιά του λαού μας δεν μπορούν να εκποθήσουν τις πύλες της έπιστήμης, ούτε να αξιοποιήσουν τις απέραντες δυνατότητες που άντλούν από τις θαθείες ρίζες τους. Όσα κι' αν λέγονται, ή κατάσταση είναι και θλιβερή και τρομερά άνησυχητική. Γιατί ποτέ η Ελλάδα δεν θα μπορέσει να πάει μπροστά και να κατοχυρώσει τη θέση της μέσα στην Ευρώπη, αν δεν λύσει ριζικά το πρόβλημα της παιδείας, αν δεν υπάρξει Κυβέρνηση που να προσφέρει δωρεάν την παιδεία στο λαό, ώστε να εξασφαλισθεί η δυνατότης ν' ανανεώνεται η πνευματική ηγεσία από τις λαϊκές μας πηγές.

Μέ το Φερικόσιο

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ

Μ’ ΟΣΑ μπορεί να συλλέξει κανείς καθημερινά από την εδησεογραφία των εφημερίδων, μπορεί να φτιάξει ένα σωστό περιβάλλον για τον άναγνώστη του. Πλεονάζουν κυρίως εκείνα που δημιουργεί η κουφότητα και ο εγωισμός. Ωστόσο και τα δυο αυτά έχουν ακόμη περσση στὸν κόσμο, έναν κόσμο πὸν ἐξαλουθεὶ νὰ εἶναι γιομάτος ἀπὸ ἀφελείες, ἀπὸ ἀνθρώπους παραδομένους εἰς τὸ μοιραῖον πὸν σφυρηλατεῖται ἐπιδέξια ἐδῶ στὴ γῆ, γιὰ νὰ ἀποδοθεῖ εἰς τὸ Θεῖον πὸν ἄλλη ἔννοια δὲν εἶχε παρὰ νὰ ἀσχολεῖται μὲ τὶς μικροῦποθέσεις καὶ τὰ νητερέσια μας. Διαβάσω λοιπὸν ὅτι ὁ στρατηγὸς Φράνκο ζητάει ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανούς νὰ ἐφοδιάσουν τὴν χώρα του μὲ πυρηνικὰ ὅπλα. Φυσικὰ ἡ ἀπαίτηση αὐτὴ τοῦ δικτάτορα τῆς Ἰσπανίας δὲν θὰ ἔκανε σ’ ἓνα μεγάλο μέρος τοῦ λαοῦ του τὴν ἴδια κομικὴ ἐντύπωση πὸν ἔκαμε σὲ μᾶς. Γιατί, ὅχι, μπορεί νὰ εἶπαν. Γιατί νὰ μὴν ἔχουμε κι’ ἐμεῖς πυρηνικὰ ὅπλα, νὰ προστατεύουμε τὴν ἐλευθερία μας. — Ἀπορῶ πὺς δὲν βγήκε ἀκόμη κανένα βιβλίο στὸν κόσμο, πὸν νὰ παραθέτει καὶ νὰ ἀναλύει ὅλες τὶς ἔννοιες τοῦ ὅρου «ἐλευθερία» στὶς κρίσιμες αὐτὲς ὥρες τοῦ αἵωνα μας. Καὶ εὐχεταὶ κανεὶς οἱ μεγάλοι νὰ κρατήσουν γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους τὰ πυρηνικὰ ὅπλα — χωρὶς νὰ τὰ χρησιμοποιήσουν βέβαια ὁ ἓνας ἐναντίον τοῦ ἄλλου σὲ μιὰ ἀνταλλαγὴν πολιτιστικῶν ἐπιτεύξεων — καὶ νὰ μὴν τὰ ἐμπιστευθοῦν στὶς συνειδήσεις ἐκείνων πὸν δὲν ἐλέγχονται ἀπὸ καμμιὰ συναίσθηση ἀνθρωπισμοῦ καὶ εὐθύνης.

2

Σ ΚΕΦΟΗΤΕ λοιπὸν νὰ καταστοῦν τὰ πυρηνικὰ ὅπλα εἶδη ἀτομικῆς χρήσεως, προστάτῃ ἂν ὅχι στὸν καθένα, τουλάχιστον στοὺς ἐξέχοντες κάθε ἔθνους, στὸν Φράνκο τῆς Ἰσπανίας, στὸν Τσάιτς τῆς Κατάγκας, στοὺς διαφόρους φυλάρχους τῆς Μαύρης Ἡπείρου, στοὺς Μαχαρραϊάδες, στοὺς ἀρχηγοὺς κομμάτων τῆς Τουρκίας πὸν συμπλέκονται κατὰ τὴν παρούσα προεκλογικὴ περίοδο τῆς χώρας τους, ἀπειλώντας νὰ σπᾶσει ὁ ἓνας τὰ μοῦτρα τοῦ ἄλλου, πρᾶγμα πὸν κάνουν οἱ ὁπαδοὶ τους γιὰ λογαριασμὸ τους ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλο. Νὰ λοιπὸν πὸν τὸ καὶ θὰ μπορούσε νὰ εἶναι ἐκατονταπλασίως κακὸ καὶ ὁ φόβος ἐκατονταπλασίως τρομερότερος ἀπ’ ὅτι εἶναι. Βρισκόμαστε δηλαδὴ σὲ καλὸ σημεῖο. Δόξα σοι ὁ Θεός. Μποροῦμε καὶ ἐλπίζουμε στὴ λογικὴ ἐκείνων πὸν τὰ κατέχουν καὶ παρακαλοῦμε νὰ μὴ γίνουν περισσότεροι.

3

Π ΑΡΑΠΑΝΩ ἀναφερόθηκε ἐμμέσως καὶ παρεπιπτόντως στὶς Τουρκικὲς ἐκλογὲς κι’ αὐτὸ ἔγινε ἀφορ-

μὴ νὰ μὴ λησμονήσουμε — γιὰ σημερα τουλάχιστο πὺς κι’ ἐμεῖς περνᾶμε προεκλογικὴ περίοδο κι’ ὅτι οἱ εἰδήσεις μᾶς παρέχουν στοιχεῖα ἐντράπηλα, διασκεδαστικά, μοναδικὰ γιὰ τὰ ἐκλογικὰ μας ἤθη. Ἀμύμητο: ἓνας ὑποψήφιος τοῦ Κέντρου ὁμιλεῖ, τοῦ ἐπιτρόπου νὰ ὁμιλήσει δηλαδὴ ἀπὸ τὰ ὄργανα τῆς τάξεως μᾶς περιοχῆς, ἀλλὰ τὸν προεκλογικὸ λόγο του διακόπτει κάθε τόσο ἓνας χωροφύλακας, πὸν τὸν διορθώνει, τὸν συμπληρώνει, τὸν ἀναιρεῖ, τὸν ἐλέγχει σάμπως ὁ ὑποψήφιος νὰ εἶναι ἓνας ἄτακτος μαθητὴς τῆς Β’ Δημοτικῆς καὶ νὰ δίνει ἐξετάσεις ἐνώπιον μονομελοῦς, ἐν στολῇ ἐπιτροπῆς. Καὶ βεβαίως, σύμφωνα μὲ τὴ Γεωγραφία εἴμαστε εὐρωπαϊκὸ κράτος.

4

Μ ΠΟΡΕΙ καὶ νὰ εἴμαστε εὐρωπαϊκὸ κράτος, ὡστόσο στὰ πολιτικὰ ἔχουμε, ὁμολογούμενως δικαίως ἤθη καὶ ἔθιμα. Θὰ ἔχετε ἀκούσει πολλὰς προεκλογικὲς ἱστορίες ὅπως ἐκείνη τὴν περὶ ποταμῶν καὶ περὶ γεφυριῶν — οἱ ὑποψήφιοι ὑπόσχονται νὰ φτιάξουν καὶ ποτάμια ἀκόμη γιὰ νὰ δικαιολογήσουν τὴν κατασκευὴν γεφυριῶν πὸν ἔφερε κατὰ λάθος στὴν ἐπιφάνεια ὁ ἔζηλος καὶ ἡ ῥύμη τοῦ λόγου τους — ἀλλὰ ἡ ἱστορία αὐτὴ εἶναι μιὰ παρονυχίς. Δὲν ξέρω ὡς ποῦδ σημεῖο εἶναι σωστὸ τὸ ὅτι ὑποψήφιος δικηγόρος σὲ μιὰ ἐπαρχία τὶς παραμονὲς τῶν ἐκλογῶν εἶχε μεταβάλλει τὸ δικηγορικὸ του γραφεῖο — καὶ πολιτικὸ κέντρο του βεβαίως — σὲ ἀποθήκην δημητριακῶν. Καλαμπόκι, φασόλια, κριθάρι, κουνιά. Δώδεκα δικάδες καλαμπόκι ὁ ψήφος. Δὲν ξέρω εἶπα, ἀλλὰ ὁ τρόπος πὸν διεξάγεται στὶς ἐπαρχίες ἡ προεκλογικὴ ὁμιλία, μᾶς φέρνει πολλὴ πίσω, στὰ παλιὰ καλὰ χρόνια τοῦ Δεληγιάννη. Ὅλοι οἱ τελειόφοιτοι γυμνασίου, ὅλης τῆς χώρας, εἶναι τὶς παραμονὲς τῶν ἐκλογῶν διωρισμένοι. Ὅλοι οἱ κατοικίδιοι τῶν ὄρεινῶν χωριῶν ἔχουν γίνῃ λεωφόροι καὶ ἔχουν ἀσφαλτοστρωθεῖ κιόλας. Ἡ ὑπόθεση σου θυμίζει λαϊκὴ ἀγορὰ πὸν λαλεῖ τὸ μέτρο τῆς ἀνταλλαγῆς. Ἐνα εἶδος κληρικῆς εἰς βάρος τῆς ἀνυχεστάτης πατρίδος.

5

Μ ΙΑ φίλῶ — μοῦ τὸ διηγήθη ἓνας φίλος μου — ἓνας χωρικὸς πήγε καὶ τοῦ ἔδωσε καὶ τοῦ διάβασε ἓνα γράμμα. Ἦταν ἀπὸ ἓναν βουλευτὴ τῆς περιφέρειας. «Κατόπιν ἐνεργειῶν μου, τοῦγραφε, ὁ υἱός σου ἐσχηχθὲ εἰς τὴν Σχολήν...». Σὲ κάποια Σχολὴ τέλος πάντων. Ἐβαλε ὁ ἀγοράματος χωρικὸς τὸ φίλο μου νὰ τοῦ γράψῃ ἓνα εὐχαριστήριον στὸν κύριο Βουλευτὴ, ἓνα εὐχαριστήριο πὸν ἤθελε μάλιστα νὰ τοῦ τὸ τελειώσει μὲ τὴ φράση: «Πολλὰ τὰ ἔτη σου...». Δὲν πρόφτα-

σε ὅμως νὰ ταχυδρομήσῃ τὸ εὐχαριστήριο, τὴν ἄλλη μέρα κιόλας ἔλαβε δυὸ ἀκόμη γράμματα ἀπὸ δυὸ ἄλλους βουλευτὲς τῆς περιφέρειας «Κατόπιν ἐνεργειῶν μου ὁ υἱός σας...» ἔγραφε γιὰ λογαριασμὸ τοῦ ὁ καθένας. Κι’ ὁ καημένος ὁ χωρικὸς ἀναρρωτιόταν. Ποῖος ἀπ’ ὅλους φρόντισε τέλος πάντων; Τὸ μυαλό του δὲν ἔφτανε νὰ καταλάβῃ πὺς κανένας δὲν εἶχε φροντίσει, ἀλλ’ ὅτι ἀπλούστατα ἀνάμεσα στὶς ἄλλες ὑψηλὲς ἀσχολίες τους οἱ βουλευτὲς, παρακολουθοῦν καὶ τοὺς καταλόγους τῶν ἐπιτυχόντων τῶν διαφόρων σχολῶν, σημειῶνουν ὅσους εἶναι ἀπὸ τὴν περιφέρειά τους κι’ ἀμέσως ἐξαποστέλλουν ἐπιστολὲς πρὸς τοὺς «κοιμπάρους» ἀρχίζοντας συνήθως μὲ τὴν προσφώνηση «φίλιτατε». Κι’ ὁ κοιμπάρους γυρίζει στὸ δεξὶ τοῦ πλευρὸ καὶ κοιμᾶται ἡσυχος μὴ καὶ δυὸ ἢ καὶ τρεῖς πολλὰς φορὲς κοιτᾷ βουλευτὲς ἀγρυπνοῦν γι’ αὐτόν.

6

Τ Ο ἀποτέλεσμα τῆς ἀνώριμης πολιτικῆς συνείδησης μιᾶς μεγάλης μερίδας τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, εἶναι αὐτὸ πὸν παρατηρήθηκε στὴν περασμένη Βουλὴ. Οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ ἔθνους φτάνουν νὰ ἐπιδίδονται καὶ σὲ ταυρομαχίες. Ἐδρανα ἀνασπῶνται, χαρτοφύλακες ἐκσφενδονίζονται, ἀγοραῖοι μῦδροι τοῦ ἐνὸς ἐκλεκτοῦ πρὸς τὸν ἄλλο ἐκλεκτό, δείχνουν τὴν ἀξιοπρέπεια ἐνὸς ἔθνους, πὸν ἄλλο ἔδειχνε ὅτι θὰ γίνῃ κι’ ἄλλο ἔγινε. Πὸν ἄλλο πᾶει νὰ γίνῃ, ἀλλὰ διαρκῶς εἶναι τὸ ἴδιο, παρὰ τὶς γερέες του καταβολές, παρὰ τὶς ἀκλόνητες ρίζες του, παρὰ τοὺς Κολοκοτρώνηδες καὶ τοὺς Μακρυγιάννηδες πὸν εἶναι ἔτοιμο νὰ γεννήσῃ σὲ κάθε στιγμή.

7

Τ Ο χιοῦμορ μὲ τὸ ὁποῖο ἀρχίσουμε τὸ σημερινὸ περισκόπιο, δὲν μᾶς ἀφήνει περιθώρια νὰ μιλήσουμε γιὰ τοὺς δυὸ ξένους ἐπισκέπτες πὸν μὲ τὴν παρουσία τους ἐτίμησαν τὶς μέρες αὐτὲς τὴν Ἑλλάδα. Τὸν Ἀγγλο ἐλληνοστὴ Τάμσον πὸν κατέχει τὰ φιλόλογικὰ τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς τραγωδίας ὅσο κανένας σύγχρονος Ἑλληνας καὶ τοῦ Ρώσου συγγραφέα καὶ ποιητῆ Σμιόνωφ πὸν ἔξεραγὴ σὲ θαυμασμοὺς γιὰ τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα καὶ τοὺς σύγχρονους ἀνθρώπους τῆς. Οἱ ξένοι δὲν ἔχουν ἄδικο. Βλέπουν τὸ πραγματικὸ ἔθνος, πὸν ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχει παρ’ ὅλα αὐτὰ, καὶ πὸν τὸ μεγαλύτερό του μειονέκτημα εἶναι ὅτι στὴν πολιτικὴ πὸν καθορίζει τὴ μοῖρα του ἀναδεικνύει τὶς μετριότητες. Ποιὰ θέση νὰ διεκδικήσῃ στὴ σύγχρονη ἱστορία μὲ τοὺς ἡθικὰ καὶ πνευματικὰ ἀπαίδεντους ἐπὶ κεφαλῆς;

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ

‘Ο παγκόσμιος πανικός τῶν ἀτομικῶν ἀσθενειῶν εἶναι δικαιολογημένος;

ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΤΩΝ ΠΥΡΗΝΙΚΩΝ ΔΟΚΙΜΩΝ

Κινδυνεύουμε πραγματικὰ ἀπὸ τὴν ραδιενέργεια πὸν ἐξαπολύεται ἀπὸ τὶς πυρηνικὲς δοκιμὲς; Εἶναι ἀπειλητικὴ γιὰ τὴν ὑγεία μας ἡ ἀπότομη αὐξήση τῆς ραδιενέργειας πὸν σημειώθηκε τὸ τελευταῖο δεκαήμερο τοῦ Σεπτεμβρίου στὴν Ἑλλάδα — καὶ σ’ ἄλλες εὐρωπαϊκὲς χώρες; Οἱ ἀπαντήσεις σ’ αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα εἶναι ἀντιφατικὲς. Οἱ πυρηνικοὶ φυσικοὶ εἶναι αἰσιόδοξοι. Βεβαιώνουν ὅτι ἡ ραδιενεργὸς ἐπίπτωση ἀπὸ τὶς δοκιμὲς εἶναι δέκα φορὲς κατώτερη ἀπὸ τὸ «ἐπικίνδυνον ὄριο». Οἱ γιατροὶ εἶναι ἀπαισιόδοξοι: Λένε ὅτι οἱ γενικὲς συνέπειες τῆς ραδιενεργείας εἶναι ἀπεριόριστες καὶ ὅτι εἶναι βέβαιο ὅτι θὰ γεννηθοῦν τέρατα κι’ ὅτι θὰ πολλαπλασιασθοῦν τὰ κορούσματα καρκίνου καὶ λευχαιμίας. Τὸ πρόβλημα μένει ἄλυτο, γιατί ἡ ἐπιστήμη δὲν ξέρει ἀκόμα ὅλες τὶς ιδιότητες καὶ τὶς ἐπενέργειες τῆς ραδιενεργείας. Ὅλοι ὅμως οἱ ἐπιστήμονες συμφωνοῦν σὲ τοῦτο: Ὅτι εἶναι ἀδικαιολόγητος ὁ πανικός, ὅτι ὁ κίνδυνος δὲν εἶναι — τουλάχιστον ἀκόμα — σοβαρὸς καὶ ἀμεσος.

Η ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ τῶν πυρηνικῶν δοκιμῶν κι’ ἡ πρόβλεψη ὅτι θὰ συνεχισθοῦν ἔχουν προκαλέσει σφοδρὲς συζητήσεις στοὺς κύκλους τῶν ἀτομικῶν ἐπιστημόνων καὶ τῶν γιατρῶν καὶ πανικὸ στὴν κοινὴ γνώμη. Στὴν Ἀγγλία, στὴ Σουηδία, στὴν Ἰταλία καὶ σ’ ἄλλες χώρες συγκροτοῦνται διαδηλώσεις ἐναντίον τῶν πυρηνικῶν δοκιμῶν καὶ ὁ Μπέρτραντ Ράσελ διακηρύσσει ὅτι «ἡ μόλυνση τῆς ἀτμοσφαιρᾶς μὲ ραδιενεργὲς οὐσίες εἶναι τὸ χειρότερο πρᾶγμα πὸν ἔχει γίνῃ ποτέ. Οἱ μετρητὲς Γκάιγκερ βρίσκονται πάλι σὲ δράση: Παντοῦ, σ’ ὅλοκληρο τὸ βόρειο ἡμισφαίριο, καταγράφουν ἀπότομη καὶ σημαντικὴ αὐξήση τῆς ρα-

διενεργείας — ανάλογη με το ύψος όπου είχε φτάσει το 1958, το χρόνο των περισσότερων δοκιμών. Στη Γουατεμάλα, στα σύνορα του Μεξικού, έχει εμφανισθεί μία καινούργια αρρώστια κι' άμεσως άρχισε να γίνεται λόγος για «ατομική νόσο». Όσοι προσβάλλονται από την καινούργια αυτή αρρώστια, νοιώθουν ένα αίσθημα ζέστης σχεδόν ασφυκτικής. Υποφέρουν από εξανθήματα στο δέρμα που συχνά εξελίσσονται σε πληγές που αιμορραγούν. Κι' ο κόσμος δεν ξεχνά τις παρατηρήσεις που είχαν γίνει έπειτα από τις προηγούμενες πυρηνικές δοκιμές και τις δηλώσεις των έπιστημόνων.

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

ΜΕΤΑ τις έκρήξεις στο Μπικίνι δεν είχαν διαπιστωθεί βαρείες δερματικές αρρώστιες που είχαν προκληθεί από την απορρόφηση ραδιενεργών δηλητηρίων. Μετά τα πειράματα του Σεπτεμβρίου 1956 δεν είχε παρατηρηθεί ότι οι σουηδικές άγελάδες έδιναν ραδιενεργό γάλα και κρέας.

Το 1958 δεν είχε σημειωθεί αύξηση των περιπτώσεων λευχαιμίας στην αμερικανική κτηνοτροφία.

Κι' οι έπιστήμονες δεν έπαυσαν από τότε να έπισημαίνουν τον κίνδυνο.

Ο Άμερικανός Λάινους Πάολιγκ, βραβείο Νόμπελ της χημείας: «Οι πυρηνικές δοκιμές που έχουν γίνει μπορεί να έχουν γενετικές επιδράσεις επί αιώνας και να προκαλέσουν πασαυορφώσεις και αναλογίες σε 1.200.000 παιδιά που θα γεννηθούν».

Ο Γάλλος καθηγητής Λασκασάν: «Μια από τις επιδράσεις της ραδιενεργείας από τις πυρηνικές δοκιμές θα είναι ν' αυξηθεί τουλάχιστον κατά 1% το ποσοστό λευχαιμίας και καρκίνου των όστών. Το 1% όμως του παγκόσμιου πληθυσμού σημαίνει 20.000.000 άνθρωποι. Ίσως 15.000 άνθρωποι παιδιά θα γεννιούνται κάθε χρόνο».

Όλες αυτές οι προφητείες συμπληρώνουν την περίφημη έκκληση του Άϊνστάιν το 1946: «Δεν υπάρχει καμμία έπιστημονική άμυνα έναντίον της ατομικής βόμβας, που μπορεί να καταστρέψει τον πολιτισμό».

«ΟΙ ΑΤΟΜΙΚΟΙ ΝΕΥΡΩΤΙΚΟΙ»

ΜΑΖΙ με τον αιώνα του ατόμου γεννήθηκε ο μεγάλος αυτός φόβος για μία μυστηριώδη και θανατηφόρα αρρώστια. Στον αιώνα μας, ο πανικός των έπιδημιών (πανούκλας, τύφου, χολέρας κ.λπ.) εξαφανίστηκε μπροστά στη «νεύρωση της ραδιενεργείας».

Δεν άκούσαμε Γερμανούς να παραπονούνται για «ατομική ήμικρανία». Δέ διαβάζουμε, σε μεγάλες δυτικοευρωπαϊκές έφημερίδες, «δελτία ραδιενεργείας» πλάι στα μετεωρολογικά δελτία. Άρκετο καιρό οι Άμερικανοί απέφευγαν να φορούν φωτεινά ρολόγια γιατί πίστευαν ότι εκπέμπουν νοσογόνους ακτίνες, ραδιενέργεια... Σ' όλες τις χώρες του κόσμου, τέλος, ή ατομική

βόμβα, έγινε υπεύθυνη για την κακοκαιρία κι' οι Άμερικανοί την κατηγορήσαν ότι προκαλεί τους καταστρεπτικούς τυφώνες.

Είναι καιρός να δοθεί μία σοβαρή απάντηση σ' αυτή την «ατομική ψύχαση». Πάντοτε ο άνθρωπος — κι' όχι μόνο τώρα — υποβαλλόταν σε φυσική ραδιενέργεια, που όφειλεται στην κοσμική ακτινοβολία που εκπέμπεται από τ' άστρα κι' από τα μεταλλεύματα ο'ρανίου και ραδίου του πλανήτη μας. Μια μόνη μέθοδος υπάρχει για να έλαττωθεί ή εξωτερική ακτινοβολία: Να χωθούμε βαθειά σ' άσβεστούχο έδαφος... Οι έπιστήμονες διαπίστωσαν ότι ή αύξηση της φυσικής ραδιενεργείας στη Γη, κατά τις πυρηνικές δοκιμές, ήταν από 0,7 ως 3%. Στη διαπίστωση αυτή οι πυρηνικοί φυσικοί απάντησαν: «Δεν είναι βάσιμες οι άπαισιόδοξες γνώμες που εκφράζονται για τους κινδύνους των πυρηνικών δοκιμών, αφού ή δόση ραδιενεργείας που θα δέχεται κάθε γενιά θα είναι κατώτερη από το ένα δέκατο των δόσεων που θεωρούν βλαβερές οι σωφρονέστεροι ύπολοισμοί. Το πράγμα, βέβαια, θ' άλλαζε αν οι δοκιμές θα συνεχίζονταν άπεριόριστα».

Η «ΖΩΝΗ ΡΑΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΣ»

Ο ΓΙΑΤΡΟΙ, όμως, άπαντούν: «Δεν υπάρχει άδολής δόση». Ή, ακριβέστερα, πρέπει να θεωρούμε

ότι οποιαδήποτε ραδιενέργεια είναι βλαβερή, αφού δεν ξέρουμε ακόμα με ακρίβεια το «κατώφλι» που δεν πρέπει να περασθεί. Οι γιατροί έχουν ύπολογίσει κατά προσέγγιση ότι ή αντίσταση του ανθρώπου στη ραδιενέργεια βρίσκεται άνωμεσα στην αντίσταση της κασίκας και του ποντικού και ότι μπορεί να συγκριθεί με την αντίσταση του πιθήκου. Ή θανατηφόρα δόση, όμως, ποικίλλει ανάλογα με το χρόνο και με τα μέλη που προσβάλλει. Μπορεί κανένας να επιζήσει κι' αν ακόμα δεχθεί τεράστιες δόσεις ραδιενεργείας, αν προσβληθούν απ' αυτές μεμονωμένα μέρη. Ο άνθρωπος μπορεί επίσης να υποφέρει για αρκετό καιρό επαναλαμβανόμενες δόσεις που το σύνολό τους θα ήταν θανατηφόρο αν το δέχόταν ο άνθρωπος σε μία μόνη φορά. Όπωςδήποτε ένας Άμερικανός γενετικός έπιστήμονας, ο δρ. Στέρν, φαίνεται άρκετά άπαισιόδοξος, αφού ισχυρίζεται ότι ή αύξηση από 0,7 ως 3% της ραδιενεργείας μετά τις πυρηνικές δοκιμές άρκει για να προκαλέσει 180.000 γενετικές αλλαγές στις Ήν. Πολιτείες κι' αναλογες στις άλλες χώρες... Οι ραδιενεργές έπιπτώσεις μπορούν να συγκεντρωθούν σ' ένα μόνο τόπο κι' έτσι ή ραδιενέργεια ν' αυξηθεί σημαντικά εκεί. Φαίνεται σήμερα, έφ' όσον οι πυρηνικές δοκιμές γίνονται σε ώρισμένες περιοχές, ότι υπάρχει μία «ραδιενεργός ζώνη» που περιβάλλει τη Γη και σκεπάει την Ίαπωνία, τη βόρεια

Madele'oli

ΠΑΛΛΟΙ από τους φάρους και τους φωτεινούς σημάτων (σημαδούρες) που υπάρχουν στα παράλια και τις άκτες της Βρετανίας για καθοδήγηση των πλοίων θα καταστεί δυνατό, πολύ γρήγορα να φωτίζονται με ήλιακές μπαταρίες παρόμοιες με τις χρησιμοποιούμενες στους δορυφόρους της γής. Σήμερα οι φωτεινοί σημαντήρες οι όποιοι σε ώρισμένες περιοχές εύρίσκονται πολλά μίλια μακριά από τις άκτες λειτουργούν με κυλίνδρους αερίου καύσεως οι όποιοι ανανεώνονται κάθε έννια μήνες περίπου και συχνά υπό δύσκολες συνθήκες. Ή τελειότητα των ήλιακών μπαταριών για τη θάλασσα θα άπλουστεύσει πολύ τη συντήρηση των φωτεινών σημαντήρων και των άπομονωμένων φάρων. Χρειάζεται όμως άκμή να γίνει άρκετη έργασία προτού φθάσουμε στο στάδιο αυτό. Ήδη έχει έγκασταθεί σε μία άκτή ένα πρότυπο τέτοιου φάρου με 400 ήλιακά κύτταρα για πειραματικούς σκοπούς αλλά πιστεύεται ότι θα περάσουν ένα ή δυο χρόνια πριν να δοκιμασθούν στη θάλασσα οι πρώτες ήλιακές μπαταρίες.

Ή έργασία για τις ήλιακές μπαταρίες άποτελεί ένα συναρπαστικό θέμα μεταξύ της συγ-

χρόνου έπιστημονικής έρευνας και της βρετανικής ναυτικής ιστορίας. Το Τρίνιτυ Χάους είναι πράγματι ένας από τους πιό ενδιαφέροντες βρετανικούς οργανισμούς. Πρόκειται για ένα σύνδεσμο ναυτικών με άδιάσπαστη συνοχή που ύφίσταται από το Μεσαίωνα. Ο πλήρης τίτλος του οργανισμού είναι «Ο άρχηγός, οι φρουροί και βοηθοί του σωματείου και της άδελφότητας της ένδοξου και άδιάρετου Τριάδος (Τρίνιτυ) και του Άγίου Κλημεντίου της έννορίας Ντέπφορντ Στράντ της Κοινοβουλίας του Κέντ». Δεν είναι γνωστό πότε ακριβώς ιδρύθηκε το σωματείο αυτό αλλά το 1514 ο βασιλιάς Έρρίκος Η' της Αγγλίας παρέχώρησε ένα καταστατικό χάρτη στους ναυτικούς της Αγγλίας για να ιδρύσουν σωματείο στην έννορία Ντέπφορντ Στράντ του Κέντ. Ή σημερινή έργασία τους — των ήλιακών μπαταριών — άποτελεί κατά ένα τρόπο εξέλιξη ενός γεγονότος που άρχισε την εποχή της βασιλείας της βασίλισσας Έλισάβετ Α'. Κατά τον όγδοο χρόνο της βασιλείας της, το Κοινοβούλιο έθέσπισε διά νόμου ότι τα μέλη του Τρίνιτυ Χάους είχαν το δικαίωμα να ιδρύσουν «όσους φάρους και χρήματα χρειάζονταν στις άκτες και σε σημεία των ακτών για ν' άποφεύγονται οι κίνδυνοι και τα σκάφη να καταπλέουν στα λιμάνια τους σώα».

Ρωσία, τη Γερμανία, τη Γαλλία, την Αγγλία και τις βόρειες Ήνωμένες Πολιτείες.

Η «ΝΟΣΟΣ ΤΩΝ ΑΚΤΙΝΩΝ»

ΟΙΕΣ είναι οι έκδηλώσεις της «αρρώστιας της ραδιενεργού σκόνης»; Πρώτον, μπορούν να έμφανισθούν σοβαρές άναταραχές πολύν καιρό μετά την έπίπτωση ραδιενεργού σκόνης, γιατί το στρόντιο 90 και το κάσιο 135 κι' ο άνθρακας 14 έχουν είκοσαετή ραδιενεργό περίοδο.

Οι ραδιενεργές ουσίες έχουν την ιδιότητα να προσβάλλουν στον άνθρωπο τα νευρικά κύτταρα και να προκαλούν έτσι τύφλωση, κώφωση, τρέλλα. Συχνά προκαλούν θόλωμα του κρυσταλώδους φακού του ματιού, που καταλήγει σε καταρράκτη και συχνά σε τύφλωση. Ή αρρώστια μπορεί να έκδηλωθεί 5 — 10 χρόνια μετά την έκθεση σε ραδιενέργεια.

Οι ραδιενεργές ουσίες μπορεί να προσβάλλουν τα κύτταρα των όστών και να προκαλέσουν καρκίνο. Αν προσβάλλουν το μυελό των όστών, προκαλούν λευχαιμία. Ως σήμερα δεν έχει διαπιστωθεί ποιά δόση ραδιενεργείας προκαλεί καρκίνο.

Οι ραδιενεργές ουσίες μπορεί να προσβάλλουν τα γεννητικά κύτταρα και να προκαλέσουν είτε στέρωση, είτε τη γέννηση τεράτων. Έχει παρατηρηθεί ότι οι έγκυες γυναίκες που είχαν έκθεση στη ραδιενέργεια στο Ναγκασάκι και στη Χιόσσίμα, γέννησαν παιδιά μικρότερα από το κανονικό με άσθενέστερη ανάπτυξη του κεφαλιού. Μερικά παιδιά, μάλιστα, παρουσίασαν σοβαρές διανοητικές άνωμαλίες. Άλλα δεν μπόρεσαν να μιλήσουν πριν γίνουν πέντε χρόνων.

Πολλοί γιατροί έχουν συγκρίνει τη «νόσο των ακτίνων» με δηλητηρίαση.

Πρόκειται, όμως, για δηλητηρίαση που έπιφέρει συνδρόματα το θάνατο γιατί, μετά την ακτινοβολία, παρεμποδίζεται ή ικανότητα του οργανισμού να παράγει αντίσωματα άποραίτητα για τον άνθρωπο κατά των μικροβίων. Οι πληγές των ραδιενεργειοληπτών δεν γιατρεύονται. Όταν πειραχθεί, λ.χ. ή βλεννογόνος των έντέρων προκαλούνται αιμορραγίες, αλλά και μία εισβολή στο σώμα των βακτηρίων των έντέρων που δυσκολώτατα καταπολεμείται με αντιβιοτικά.

Ευτυχώς οι δόσεις ραδιενεργείας είναι τις περισσότερες φορές τόσο άδύνατες, ώστε δεν προκαλούν καμμία από τις επικίνδυνες αυτές άρρώστιες, κάθε δόση όμως άφήνει ωςόσο ένα άνεξίτηλο ίχνος που έκδηλώνεται με πρόωρα γεράματα. Τα συμπτώματα που προαναγγέλλουν τη νόσο των ακτίνων είναι, γενικά, χάσιμο βάρους που όφειλεται στην άνορεξία και σε έπίμονη δίαισση. Καμμία φορά έκδηλώνονται έπιδημίες ρινοφαρυγγίτιδας και βρογχιτίδος. Μπορούν ν' άποδοθούν στη ραδιενεργό σκόνη που άναπνέουμε. Ποιν από 15 μόλις χρόνια ή «ατομική αρρώστια» πρόσβαλλε μόνο μερικούς γιατρούς ή έπιστήμονες που δεν ήεσαν όλες τις ιδιότητες των ακτίνων και χρησιμοποιούσαν τις τελευταίες χωρίς

προφυλάξεις σαν μέσο για τη θεραπεία όγκων. Σήμερα ο καρκίνος που προκαλείται από τα άτομα άπειλεί έκτατο μύρια ανθρώπους κι' ή χρήση των ακτίνων έχει περιορισθεί πολύ — σε σημείο που ή έπιστήμη να βλέπει μόνο τη βλαβερή πλευρά των ακτίνων.

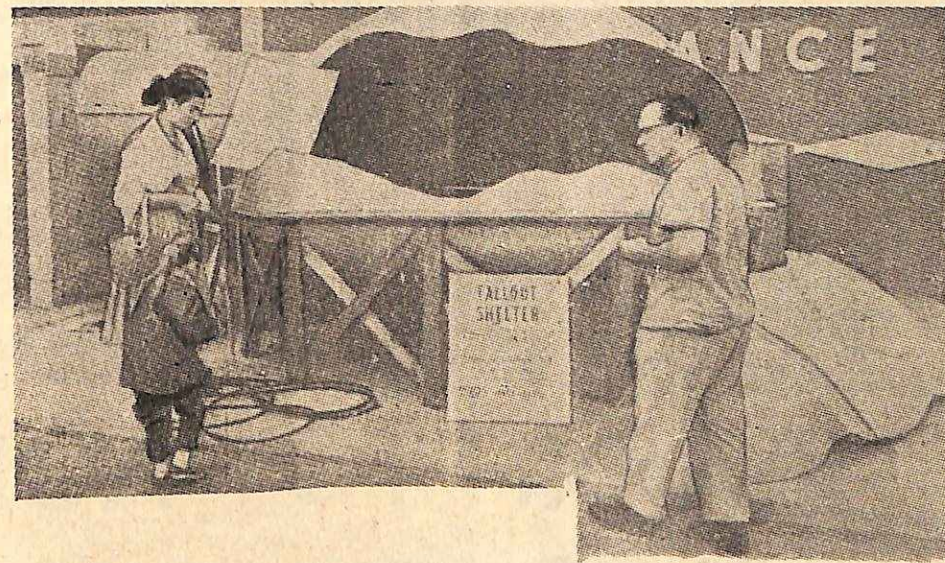
ΟΙ ΑΚΤΙΝΟΒΟΛΙΕΣ ΠΟΥ ΓΙΑΤΡΕΥΟΥΝ

ΕΧΝΟΥΜΕ ότι οι ατομικές ακτινοβολίες μπορούν συνάμα να γιατρεύουν και να προκαλέσουν τον καρκίνο και ότι ή πρώτη άδιαφιλονέκτη περίπτωση καρκίνου που τον προ

θυσιών. Δέ θα συμβούν άσφαλώς έντυπασιακά άτυχήματα. Έπειδή, όμως, ο τομέας της ραδιενεργείας είναι ακόμα ως ένα σημείο άγνωστος κι' έπειδή οι συνέπειες της ραδιενεργείας έκδηλώνονται συχνά έπειτα από πολύ καιρό, ο φόβος των πληθυσμών είναι εύεξηγτος. Και πρό πάντων αφού άνακαλύπτονται όλοένα κοινές όψεις της ραδιενεργείας: Υπόχει στρόντιο 90 στις τροφές μας και θάπρεπε να επανεξετασθεί δόκλρη ή διαδικασία της διατροφής μας.

Υπάρχει όπλο κατά των ακτινοβολιών:

Είναι άναμφισβήτητο ότι τίποτε,

Στην Άμερική υπάρχουν καταστήματα όπου πωλούνται ατομικά καταφύγια, κατασκευασμένα από τσιμέντο και συνθετικές ύλες, αντί του ποσού των 2.395 δολλαρίων

κάλεσαν ακτινοβολίες, περιγράφηκε τρία χρόνια ακριβώς μετά από τη διαπίστωση της θεραπείας ενός καρκίνου του δέρματος σε μία γυναίκα — θεραπεία που έγινε χωρίς ακτινοβολίες...

Σήμερα, ωστόσο, οι γιατροί συμφωνούν ότι το μέσον αυτό — οι ακτινοβολίες — δεν πρέπει ποτέ να χρησιμοποιείται παρά μόνο για να θεραπεύεται ένας κακοήθης όγκος. Κι' ή ραδιοθεραπεία είναι επίσης δίκαιο όπλο που πρέπει να της έχουμε δυσπιστία. Οι ακτινογραφίες κι' οι ακτινοσκοπήσεις δεν πρέπει να γίνονται παρά μόνο αν είναι το μόνο διαγνωστικό μέσο. Πάντως θα έπρεπε ν' άπαγορευτεί άπόλυτα ν' ακτινογραφείται μια έγκυος γυναίκα τους πρώτους δυο μήνες.

Είναι άπαραίτητο οι γιατροί κι' χειρουργοί να μη ξεχνούν ποτέ ότι οι ακτινολογικές εξέτασεις άποτελούν τη σοβαρώτερη έκθεση σε ραδιενέργεια που μπορεί να υποστεί ο άνθρωπος, ακόμα και στην ατομική εποχή.

ΑΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΟΣ ΠΑΝΙΚΟΣ

Η ΑΥΞΗΣΗ της ραδιενεργείας μετά την επανάληψη των πυρηνικών δοκιμών δεν είναι άρκετη ώστε να δικαιολογήσει το φόβο ώρισμένων πλη

έκτος από τις φυσικές μεθόδους, δεν μπορεί να έμποδίσει — τουλάχιστον ως σήμερα — τις ατομικές ακτινοβολίες (τη ραδιενέργεια) να μπαίνουν στο σώμα μας.

Κερδίζει έδαφος ή ιδέα για ένα προληπτικό φάρμακο. Έπιστήμονες που κάνουν χωριστά έρευνες στις Ήν. Πολιτείες, στην Αγγλία και στο Βέλγιο, έχουν άνακαλύψει ουσίες που προστατεύουν από τη ραδιενέργεια, πρό πάντων την κυστέίνη, ουσία σχετικά κοινή, που υπάρχει σ' όλες σχεδόν τις πρωτεΐνες. Ωστόσο το φάρμακο αυτό πρέπει να παίρνεται λίγα λεπτά πριν απ' την ακτινοβολία κι' έλαττώνει τις συνέπειες της μόνο κατά το ένα τρίτο. Μια τέτοια προστασία δεν είναι άποτελεσματική.

Οι έπιστήμονες άναζητούν τώρα χάπια κατά της ραδιενεργείας. Οι σκετικές έρευνες, όμως, βρίσκονται ακόμα στην άρχή.

Και τα άντιατομικά καταφύγια; Αυτά — που είναι, άλλωστε, έλάχιστα, έκτος από τη Σουηδία — προορίζονται για την περίπτωση πυρηνικού πολέμου. Και πυρηνικός πόλεμος δεν πρόκειται, βέβαια, να γίνει.

“Ένας θρυλικός ήρωας της αγγλικής αεροπορίας, ο σμήναρχος Πήτερ Τάουνσεντ, μεταξὺ τῶν συμπολεμιστῶν του.

Ποτέ στην 'Ιστορία τῶν πολέμων, τόσοι πολλοὶ ἄνθρωποι χρωστοῦν τὴ σωτηρία τους σὲ τόσο λίγους.

αεροπλάνα στὸν πόλεμο ἐναντίον τῆς Ἀγγλίας, χώρα ἐκεῖνα ποὺ εἶχαν ἀναγκασθεῖ χάρι θάλασσης νὰ προσγειωθοῦν κάπου στὴ Μάγχη ἢ ποὺ ἀπὸ ἔλλειψη βενζίνης εἶχαν θρυμματισθεῖ στὰ βράχια τοῦ Καλαί ἢ τῶν Νορβηγικῶν ἀκτῶν ἐπιχειρώντας ἀνώμαλες προσγειώσεις.

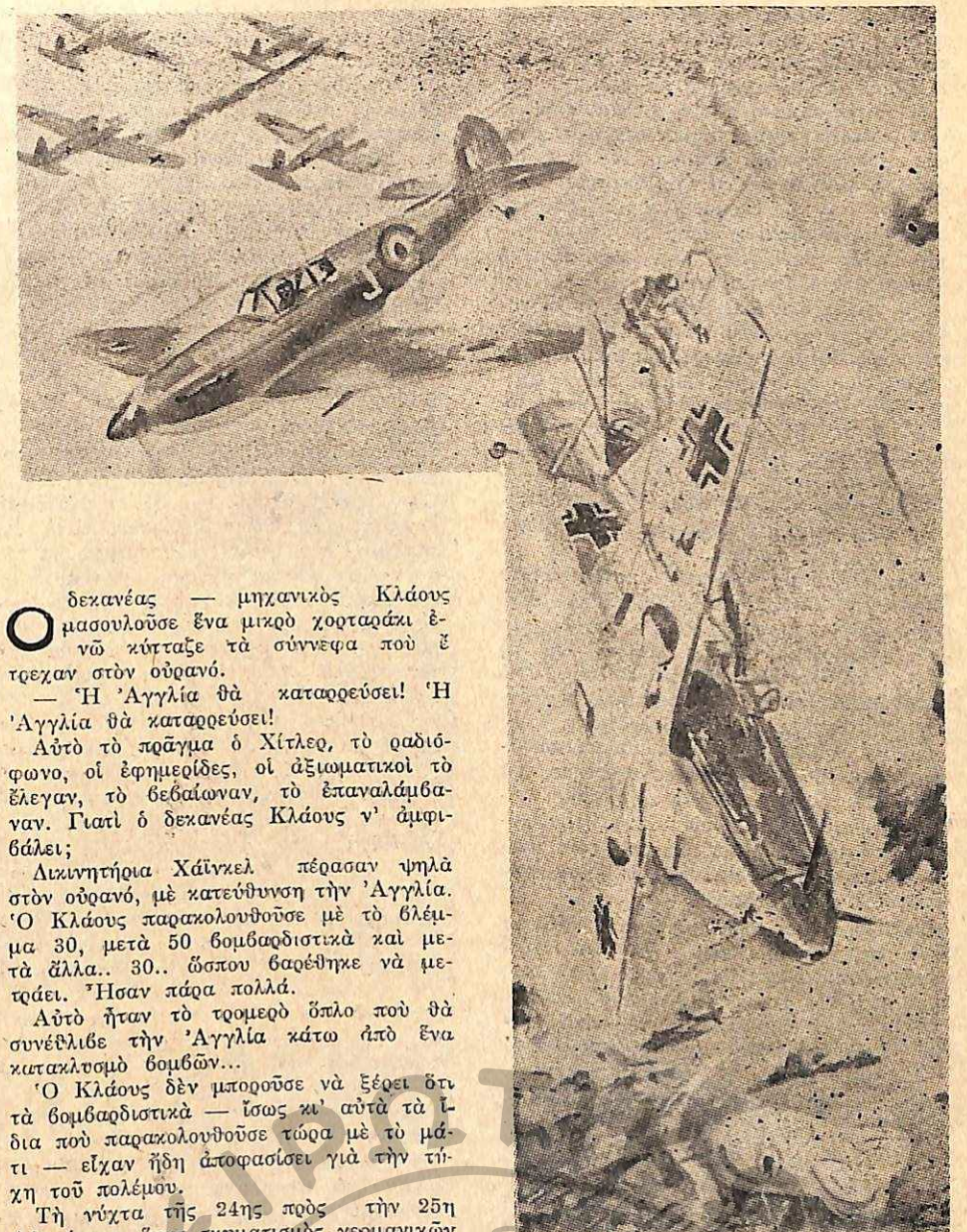
Τὸ Μέσσερσμιτ 109 ἦταν ἐλαφρῶς ταχύτερο ἀπὸ τὸ Σπιτφάιρ, μὰ δὲν εἶχε τὴν εὐκίνησιν του στὸ μεγάλο ὕψος. Αὐτὸ ὅμως ποὺ εἶχε καταστήσει πραγματικὸς ἐφιάλτης γιὰ τοὺς Γερμανοὺς πιλότους, ἦταν ἡ περιορισμένη του ἀκτὶνα δράσεως. Γεγονὸς πάντως ὅτι στὰ καταδικαστικὰ σμήνη τὸ ἥθικο ἦταν πολὺ πεσμένο. Οἱ καλύτεροι πιλότοι ἀναφέρονταν, ὁ ἓνας μετὰ τὸν ἄλλο ὡς ἐξαφανισθέντες καί, ὅπως ἔγραφε ὁ Ἀντόλφ Γκάλλαντ, μελλοντικὸς πτέραρχος καταδικωτικῶν, μπορούσες ἤδη νὰ προεικάζεις μὲ τὸ νόμο τῶν πιθανοτήτων ποῖα θὰ ἦταν ἡ μοίρα ἀτάλῃς τῆς περιήγησης μάχης τῆς Ἀγγλίας.

Κι' ὅμως τὸ πρωτὶ τῆς 7ης Σεπτεμβρίου ἡ Λουφτβάφφε εἶχε σίγουρη τὴ νίκη, μὰ δὲν τῆξε.

Ἀπὸ τὴς 10 Ἰουλίου τοῦ 1940 ποὺ ἄρχισε τὸ αεροπορικὸ σφυροκόπημα τῆς Ἀγγλίας, ἡ ΡΑΦ χάρι στὰ ραντάρ δὲν εἶχε μείνει μὲ δεμένα χέρια. Μὲ 22 σμήνη Χάρουκιν καὶ Σπιτφάιρ, 500 μονοθέσια καὶ μερικὰ διθέσια, ποὺ χρησιμοποιούνταν σὲ νυκτερινὲς καταδιώξεις, ἡ Διοίκηση καταδιώξεων μπόρεσε ν' ἀντιμετωπίσει μὲ μικρὲς σχετικὰ ἀπώλειες τὴν αεροπορικὴ ἀμύδα τοῦ Γκαίριγκ — 1.500 βομβαρδιστικά Ντόρνιερ 17, 215 Γιούγκερ, 87 Στούκας καὶ 88 Χάινκελ — ἐκτός ἀπὸ τὴν σημαντικὴ κάλυψη μονοθέσιων καταδιωκτικῶν.

Μεταξὺ τῆς 19ης Αὐγούστου καὶ τῆς 5ης Σεπτεμβρίου, τὰ βρετανικὰ καταδικωτικὰ εἶχαν κάνει 11.640 ἐξορμήσεις ποὺ ἀντιπροσώπευαν ἄλλες τόσες αερομαχίες.

Ὁ Τσώρτσιλ ἐπανειλημμένως ἐπισκέφθηκε στὰ βομβαρδιζόμενα αεροδρόμια τὰ ἀγγλικά σμήνη. Ὁ γέρος ἡγέτης δὲν ἀμφέβαλλε καθόλου γιὰ τὸ ἀδάμαστο θάρρος καὶ τὴς ἱκανότητες τῶν «αλληκαριῶν» του. Μὰ ἦταν ἀνίσχυρος. Ἦξερε, τὴν στιγμὴ ποὺ ὁ Χίτλερ ἐτοιμαζόταν νὰ καταλάβει τὸ τελευταῖο ὄχυρό τῆς ἐλευθερίας, ὅτι ἡ ἐξάντληση τῶν ἀνδρῶν καὶ ἡ φθορὰ ἐνὸς ὅλκου ποὺ ἦταν σκορπισμένοι σ' ὅλη τὴ νότιο ἀκτὴ γιὰ τὴν προώσισιν τῶν ζωτικῶν στόχων τοῦ ἔχθρου, εἶχαν φέρει τὴν Ρόγιαλ Αἰρ Φόρς σὲ κρίσιμο σημεῖο.

Ο δεκανέας — μηχανικὸς Κλάους μασουλῶσε ἓνα μικρὸ χορτάρι ἐνῶ κύτταζε τὰ σύννεφα ποὺ ἔτρεχαν στὸν οὐρανό.

— Ἡ Ἀγγλία θὰ καταρρεύσει! Ἡ Ἀγγλία θὰ καταρρεύσει!

Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ὁ Χίτλερ, τὸ ραδιοφωνο, οἱ ἐφημερίδες, οἱ ἀξιωματικοὶ τὸ ἔλεγαν, τὸ δεδαίοναν, τὸ ἐπαναλάμβαναν. Γιατί ὁ δεκανέας Κλάους ν' ἀμφιβάλλει;

Διωνητήρια Χάινκελ πέρασαν ψηλὰ στὸν οὐρανό, μὲ κατεύθυνση τὴν Ἀγγλία. Ὁ Κλάους παρακολουθοῦσε μὲ τὸ βλέμμα 30, μετὰ 50 βομβαρδιστικά καὶ μετὰ ἄλλα.. 30.. ὅσπου βαρέθηκε νὰ μετράει. Ἦσαν πάρα πολλὰ.

Αὐτὸ ἦταν τὸ τρομερὸ ὄπλο ποὺ θὰ συνέθλιβε τὴν Ἀγγλία κάτω ἀπὸ ἓνα κατακλυσμὸ βομβῶν...

Ὁ Κλάους δὲν μπορούσε νὰ ξέρει ὅτι τὰ βομβαρδιστικά — ἴσως κι' αὐτὰ τὰ 1 δια ποὺ παρακολουθοῦσε τώρα μὲ τὸ μάτι — εἶχαν ἤδη ἀποφασίσει γιὰ τὴν τύχη τοῦ πολέμου.

Τὴ νύχτα τῆς 24ης πρὸς τὴν 25ῃ Αὐγούστου, ἓνας σχηματισμὸς γεωμανικῶν βομβαρδιστικῶν, ποὺ εἶχαν πάρει ἐντολὴ νὰ βομβαρδίσουν πολεμικὰ ἐργοστάσια κι' ἐγκαταστάσεις πετρελαίων στὰ προάστια τοῦ Λονδίνου, ἔκαναν ἓνα λάθος ποὺ ἐπρόκειτο ν' ἀλλάξει τὴν ἐξέλιξη τοῦ πολέμου: ἐξ αἰτίας ἐσφαλμένης πτήσεως, ἀδιαφορίας ἢ ἀγριότητος ἐνὸς ἀρχηγοῦ, ἀνικανότητος ἢ ἀμελείας κανενὸς ἐκτελεστοῦ — κανεὶς δὲν ἔμαθε ποτὲ τί συνέβη ἀκριβῶς — τὰ βομβαρδιστικά ἔριξαν τὴς βόμβες τους πάνω στὸ Σίτυ καὶ τὴς πυρκαϊοποιήσαντες συνοικίες τοῦ βορείου κι' ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς πρωτεύουσας, ποὺ ἐρημώθηκαν.

Γιὰ τοὺς Ἀγγλοὺς δὲν ὄλησε καμμιά ἀμφιβολία ὅτι ἡ φονικὴ αὐτὴ ἐπίθεση ἐναντίον ἀστικού πληθυσμοῦ ἦταν προμελετημένη. Καὶ ἡ ἀπάντησή δόθηκε ταχύτατα. Ἀπὸ τὴν ἐπόμενη νύχτα ἄρχισε σειρά ἐπιδρομῶν τῆς ΡΑΦ ἐναντίον τοῦ Βερολίνου.

Εἶπαν γνωστὸ ὅτι ὁ Χίτλερ εἶχε δεβαώσει τὸ λαὸ του πῶς ἡ πρωτεύουσα τοῦ Ράιχ δὲν θὰ γνώριζε τίς δοκιμασίες τοῦ πολέμου. Ἔτσι ὁ Φύρερ εἶδε σ' αὐτοὺς τοὺς βομβαρδισμοὺς ἓνα χτύπημα ἐναντίον τοῦ προσωπικοῦ γοήτρου του. Ζήτησε ἄμεσα καὶ θεαματικὰ ἀντίποινα.

Τὸ Γενικὸ ἐπιτελεστὸ ὅμως εἶχε ἀντιθετὴ ἀποψη καὶ τοῦ θύμωσε ποῖα ἦταν ἀκριβῶς ἡ στρατιωτικὴ κατάσταση. Ἀπὸ καιρὸ ἤδη εἶχε ἀποφασισθεῖ ἡ ἐπιχείρησις «Ζεελέβε». Ἡ Βερομὰχτ ἦταν ἐτοιμὴ γιὰ τὴν κατάληψιν τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Τὸ ναντικὸ θὰ εἶχε τελειώσει τὴς προετοιμασίες του στὴς 15 Σεπτεμβρίου, μὰ ἔβαζε σὰν ἀπαραίτητο ὄρο γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς ἐπιχειρήσεως τὴν συστηματικὴ ἐνταση τοῦ αεροπορικοῦ σφυροκαπηλίου τῶν νοτίων ἀκτῶν τῆς Ἀγγλίας.

Ὁ Χίτλερ ὥστόσο ἀγνόησε τίς συστάσεις αὐτῆς τοῦ Ναυτικοῦ κι' ἔδωσε ἐντολὴ στὴ Λουφτβάφφε νὰ ἐγκαταλείψει ὅλους τοὺς στρατηγικοὺς στόχους ποὺ βομβάρδιζε ἀπὸ τὸν Ἰούλιο, γιὰ νὰ συγκεντρώσει τίς ἐπιθέσεις τῆς πάνω στὴν ἀγγλικὴ πρωτεύουσα. Ὁ ἴδιος ὁ Γκαίριγκ προσωπικὰ κανόνισε τίς λεπτομέρειες γιὰ τὴν πρώτη μαζικὴ ἐπιδρομὴ ἐναντίον τοῦ Λονδίνου. Ἔτσι, στὴς 7 Σεπτεμβρίου, χίλια βομ-

Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ

Η ΚΡΙΣΙΜΩΤΕΡΗ ΣΤΙΓΜΗ ΤΟΥ Β'. ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΑΝΕΒΑΣΜΕΝΑ πάνω σὲ ψηλὰ πόδια, σὰν μεγάλα γκιζοπράσινα ἔντομα, τὰ Μέσσερ 109 κυλοῦσαν πρὸς τὸ διάδρομο ἀπογειώσεως.

Τὸ πρῶτο αεροπλάνο μὲ κίτρινη μύτη, στάθηκε φάτσα στὸν ἄνεμο. Πίσω του τὰ σμήνη ἔμπαιναν σὲ σειρά κουτσαίνοντας.

Ἐνα γαντοφορεμένο χέρι σηκώθηκε ἔξω ἀπὸ τὸ τζαμιό τοῦ ἐπικεφαλῆς αεροπλάνου:

— Ἀχτογγ.

Μιὰ φωτοβολίδα ἔσκασε πάνω ἀπὸ τὸ καμουφλαρισμένο κτίριο ποὺ χρησίμευε γιὰ σταθμὸς ἐντολῶν.

— Φορβαίρτε!...

Μὲ χαλαρὰ τὰ φρένα τους, τρία — τρία, τὰ Μέσσερσιμτ μετακινήθηκαν γιὰ νὰ ἐγκαταλείψουν σὲ λίγο τὸ ἔδαφος σ' ἓνα ἀπερηγόραστο σαιματὰ ἀπὸ κινήσεις.

Ὁ δεκανέας — μηχανικὸς Κλάους, μὲ τὸ χέρι ἀντίηχο, μέτρησε τριάντα τρία αεροπλάνα ποὺ, ἀφοῦ ἔκαναν γρήγορα τοὺς σχηματισμοὺς τους, τράβηξαν πρὸς τὰ δυτικά. Ὅσοι ἐγίνε ἡσυχία στὸ διάδρομο κι' ἀκολοθώντας ἓνα δρόμο πάνω στὸν ὁποῖο περνοῦσαν πολιτικὰ αὐτοκίνητα, ὁ Κλάους τράβηξε σ' ἓνα ἀπὸ τὰ ἀλσὶνια ποὺ πλαisiώνον τὴν πεδιάδα ἢ μᾶλλον σ' ἓνα ἀπὸ τοὺς περιεγρούς ἀγρούς ποὺ ἀπὸ ψηλὰ ἔμοιαζαν μὲ ἐρηρικὰ δασάκια.

Ἐπὶ σκεπασμένα μὲ κλαδιὰ σχηματίζαν μιὰ ὀλόκληρη ἀλυσίδα ἀπὸ κυψέλες, ὅπου ἦσαν ἀραδιασμένα τὰ αεροπλάνα καμουφλαρισμένα κάτω ἀπὸ μεγάλα δέντρα. Μερικὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ καταφύγια, ἦσαν ἄδεια. Σ' αὐτὸ πρὸς τὸ ὁποῖο κατευθύνονταν ὁ Κλάους δὴν φαντάροι μὲ γκιζογάλλανες στολὲς καὶ τὰ πορτοκαλιὰ διακριτικὰ τῆς Λουφτβάφφε, καταγίνονταν μὲ ἓνα καταδιωκτικὸ ποὺ εἶχε σπασμένο τὸ δεξιὸ του φτερό κι' ἀνασηκωμένο τὸ καπὸ τοῦ χοντροῦ κινή τῆρος τοῦ Νταϊμλερ — Μπέντς.

Αὐτὸ τὸ ὄμορφο καλοκαιρινὸ ἀπόγευμα ὁ ἥλιος, ποὺ ἦταν ἀρκετὰ ψηλὰ ἀκόμη στὸν οὐρανό, σὲ καλοῦσε ν' ἀναπαυθεῖς ἀν δὲν εἶχες τίποτ' ἄλλο καλύτερο νὰ κάνεις. Ὁ δεκανέας — μηχανικὸς Κλάους κάθισε πάνω στὸ κοντὸ χορτάρι κι' ἐνόησε τὸν σὺν ἄδεια ποὺ θὰ τοῦ ἔδιναν καμμιά μέρα, τὸ πρᾶγμα δὲν θὰ ἀργοῦσε ἀκόμη πολὺ.

Ἦταν Σάββατο, 7 Σεπτεμβρίου τοῦ 1940. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἦταν λαγερή. Τὰ αεροπλάνα δὲν εἶχαν γύριζαν πρὸς ἀρκετὴ ὥρα. Μποροῦσε νὰ τρέχει ὁ νοῦς του στὴν ἄδεια ποὺ θὰ τοῦ ἔδιναν καμμιά μέρα, τὸ πρᾶγμα δὲν θὰ ἀργοῦσε ἀκόμη πολὺ.

Οἱ αεροπορικὲς ἐπαθέσεις κατὰ τῆς Ἀγγλίας ὀρίσκονταν στὸ φῶς τους. Μὰ σ' αὐτὸ τὸ βόρειο σημεῖο τῆς Γαλλίας ὁ δεκανέας Κλάους δὲν νοιαζόταν γιὰ τὴν ψηλὴ στρατηγική. Τὸ μόνο ποὺ ἤξερε ἦταν πῶς δὲν ὀρίσκονταν μακριὰ ἀπὸ τὴ θάλασσα — καμμιά σαρανταρὶα χιλιόμετρα περὶπου — κι' ὅτι ἀπὸ τὴ μέρα ποὺ εἶχε ἔρθει — πάει ἓνας μῆνας ἀκριβῶς — τὰ καταδικωτικὰ τους, μὲ μιὰ ἐνίσχυση ποὺ εἶχε ἔρθει ἀπὸ τὴν Αὐστρία, ἀπογειώνονταν ἴσαμε τρεῖς φορὲς τὴ μέρα γιὰ ἐπιθετικὲς ἀποστολὲς ποὺ πηγάζονταν πέρα ἀπὸ τὴ Μάγχη.

Αὐτὰ ποὺ ὁ Κλάους ἤξερε γι' αὐτὴ τὴ μάχη, ποὺ ἦταν τόσο κοντινὴ μὰ καί τόσο μακρινὴ συγχρόνως, τὰ μάθαινε, μέρα μὲ τὴ μέρα ποὺ περνοῦσε, θεραπεύοντας μὲ ἐργασία ἢ μὲ κουβάδες ἀπὸ μπουγιὰ τὰ τραύματα τῶν αεροπλάνων κι' ἀκούγοντας τίς ἀφηγήσεις τῶν πιλότων. Οἱ τελευταῖοι αὗτοι εἶχαν ἀρχίσει νὰ βαρυνκομῶν γι' αὐτὴν τὴν νικηφόρα, γιὰ τὴν προπαγάνδα ἐκστρατεία, ποὺ στοίχιζε καθημερινὰ σοβαρὲς ἀπώλειες στὸ σμήνος.

Οἱ μάχες αὐτὲς βέβαια πληθύνονταν ἀκριβὰ κι' ἀπὸ τίς δυὸ πλευρὲς, μὰ οἱ Ἀγγλοὶ εἶχαν τὸ πλεονέκτημα νὰ πολεμοῦν πάνω ἀπὸ τὸν τόπο τους. Κάθε Βρεταννὸς αεροπόρος ποὺ ἔπεφτε, ἀν εἶχε τὴν τύχη νὰ προσγειώσῃ τὸ σκάφος του ἢ νὰ πηδήξῃ μὲ τὸ ἀλεξίστατο, μπορούσε μετὰ ἀπὸ μερικὲς ὥρες καὶ πάλι νὰ δηρητῆσῃ τὴν πατρίδα του. Ἐνῶ ὁ Γερμανὸς πιλότος, μόλις τὸ αεροπλάνο του πᾶθαινε ζῆμιὰ θὰ πιανόταν ἀλχημικὸς στὴν καλύτερη τῶν περιπτώσεων.

Ἀπὸ τίς 10 Αὐγούστου ὡς τίς 7 Σεπτεμβρίου ἡ Λουφτβάφφε εἶχε χάσει 786

βαρδιστικά και πεντακόσια καταδιωκτικά συνοδείας συγκεντρώθηκαν πάνω από τη διαγχη για να επιτείνουν έναντι της πρωτεύουσας, που θα δεχόταν τις βόμβες τους από τις πεντεμισύ τ' απογεύμα.

Η συγκεντρώση και η πορεία πτήσεως των διαφορών σχηματισμών δεν ήταν καμμία εύκολη δουλειά. Όταν ο Κλάους έχυσε από τα μάτια του τα τριαντατρία Μέσσερομτ 109 της αεροπορίας του θάσεως, αυτά κατευθύνονταν προς το σημείο συναντήσεως που τους είχε υποδείξει ο στραταρχής της αεροπορίας.

Ο «Λοντρός», όπως τον έλεγαν οι πιλότοι, είχε αναθέσει σε κάθε στολίσκο καταδιωκτικών την προστασία ενός σχηματισμού βομβαρδιστικών. Μά ωρισμένοι σχηματισμοί βομβαρδιστικών ηρθάν καθυστερημένοι στο σημείο συναντήσεως και τα καταδιωκτικά, μη μπορώντας να περιμένουν περισσότερο, πήγαν να συναντήσουν άλλους σχηματισμούς που είχαν έτοιμη πλήρη προστασία, ενώ οι καθυστερημένοι έμειναν χωρίς καμμία.

Τα διθέσια αγγλικά καταδιωκτικά Ντέφιαντ, Σπιτφάιρ και Χάρρικέιν του περιήμου 11ου σμήνους, αν και δεν ήταν πολυάριθμα, έπωφελήθηκαν ως τη νύχτα απ' αυτήν την κατάσταση, ενώ σαράντα γερμανικά αεροπλάνα, προπάντων καταδιωκτικά, κατερίφθηκαν.

Όταν έφθασε η νύχτα ο κατά διαδοχικά κύματα βομβαρδισμός συνεχίστηκε. Τα γερμανικά πληρώματα δεν κινδύνευαν αυτή τη φορά να κάνουν λάθος στην πορεία πτήσεως. Εύκολα εύρισκαν τους στόχους τους από τις φωτιές που είχαν προκαλέσει οι προηγούμενοι.

Εφιαλτικό, το «Μπλίτς» εγκατεστάθηκε πάνω στο Λονδίνο χωρίς να συναντήσει μεγάλη αντίσταση εκ μέρους των «Αγγλων», παρ' όλα όσα είχαν οι Γερμανοί εκ των υστέρων. Μά ως δώσουμε τη λόγο στον ίδιο τον Τσώρτσιλ:

—... Δεν είχαμε παρά 92 μόνο αντιαεροπορικά πυροβόλα, μα κρίναμε προτιμότερο ν' αφήσουμε τον ουρανό ελεύθερο για τα νυκτερινά καταδιωκτικά μας του σμήνους 11. Τπήρχαν δέκα στολίσκοι Μπλενχάιμ και Ντέφιαντ. Η νυκτερινή καταδίωξη βρισκόταν ακόμη στις αρχές της κι' έτσι οι απώλειες που υπέστη ο έχθρος ήταν ασημαντές.

Μετά από τρεις μέρες τα αντιαεροπορικά κανόνια διαλασιάζτηκαν κι' αντικατέστησαν τη νύχτα τα καταδιωκτικά. Πρέπει κιάλας να σημειωθεί ότι τα περίφημα μπαλλόνια του φράγματος πάνω στο Λονδίνο πιά πολύ τα αγγλικά καταδιωκτικά παρενοχλούσαν που απογειώνονταν από αεροδρόμια ιλιθυσίστατα στο Λονδίνο.

Επί 57 συνεχείς νύχτες ο βομβαρδισμός του Λονδίνου δεν είχε ούτε μιὰς ώρας ανάπαυλα. Κι' όμως μ' ένα θάρος, μιὰ ήρεμία και ένα πείσμα, που μόνο στην αγγλική φύση μπορεί να συναντήσει κανείς, η πρωτεύουσα εξακολουθούσε να διατηρεί τον ίδιο ρυθμό ζωής όπως και πριν. Ο βασιλεύς και η βασίλισσα ήταν στο Λονδίνο. Ο Οδίντσον Τσώρτσιλ ήταν στο Λονδίνο. Η βουλή είχε την έδρα της στο Λονδίνο. Οι Τράπεζες του Σίτυ ήσαν ανοικτές. Οι έφημερίδες κυκλοφορούσαν καθημερινά. Οι Λονδρέζοι πήγαιναν κανονικά στις δουλειές τους.

Ο Χίτλερ που έπαιζε το χαρτί της ήθικης εξουθένωσης των «Αγγλων», είχε χάσει το παιχνίδι. Έξ' άλλου ο Τσώρ-

τσιλ που ήξερε και αυτός να διευθύνει τον πόλεμό του, θα άποκαλούσε την ενέργεια αυτή έναντίον του Λονδίνου ελάχιστο σφάλμα.

Αυτό το σφάλμα στρατηγικής εξ' άλλου επέτρεψε στη ΡΑΦ να συγκεντρώσει τις προσπάθειές της σ' ένα μόνο σημείο, ενώ η πολεμική διομηχανία μπορούσε επιτέλους να πάρει ανάσα και να συνεχίσει με σχετική άνεση τις προσπάθειές της στην παραγωγή, που είχε τόσο επιβραδυνθεί με το αδιάκοπο σφυροκόπημα που της έκαμνε η γερμανική αεροπορία από τις 10 'Ιουλίου.

ΜΑ ποιά ήταν αυτή η ΡΑΦ και πώς πολέμουσε;

Από τις 10 Μαΐου του 1940 οι στολίσκοι των Σπιτφάιρ και των Χάρρικιν είχαν αναλάβει δράση. Η ανανέωση όμως του αεροπορικού υλικού, κατά αεροπλάνο, δεν ήταν ικανοποιητική κι' έπρεπε να γίνεται μεγάλη οικονομία.

Ηδη από το Μάη ώστόσο είχαν κατασκευασθεί 325 καταδιωκτικά. 446 βγήκαν από τα εργοστάσια τον 'Ιούνιο. 496 τον 'Ιούλιο κι' άλλα τόσα σχεδόν τον Αύγουστο.

Οι πιλότοι της ΡΑΦ δεν ήξεραν την εποχή εκείνη ότι από την γερμανική πλευρά, όπου είχε δοθεί προτεραιότητα στα βομβαρδιστικά, η μηνιαία παραγωγή καταδιωκτικών δεν ξεπερνούσε τα 125 αεροπλάνα.

Την 7η Σεπτεμβρίου λοιπόν το απόγευμα, αν το πεζικό, το ναυτικό, και η έθνοφυλακή, που πίστευαν ότι από λεπτό σε λεπτό μπορούσε να γίνει γερμανική απόβαση, ήταν σε θέση να κινητοποιηθούν για ν' αντιμετωπίσουν τον έχθρο, η αεροπορική Διοίκηση ωστόσο δεν ήταν ικανή ούτε ένα καταδιωκτικό περισσότερο ν' αντιπαρατάξει από κείνα που αντιπαρατάσσε καθημερινά επί έπτά εβδομάδες.

Αυτοί που προσπαθούσαν το Λονδίνο; Μερικά παλληκάρια, έφηβοι σχεδόν, καθισμένα σε λογής — λογής καθίσματα δίπλα στα αεροπλάνα τους που ήταν α-ραδιασμένα κατά μήκος των έξοικων αεροδρομίων. Με το παρουσιαστικό τους θύμιζαν γυμνασιόπαιδες. Οι περισσότεροι φορούσαν αρόβυλες και το σασίβιο γιλέκο

ΧΩΡΙΣ ΛΟΓΙΑ

που θα έπαιρνε σε λίγο το περίφημο δ-νομα Μαϊντ Οδέστ σ' όλη την αεροπορία, γκρίζα άμπέχωνα λεκασμένα τις περισσότερες φορές με μεγάλες λαδιές και κουμπωμένα μ' ένα ή δυο κουμπιά κι' από κάτω ένα πουλν — με γυριστό γιακά και κανένα μαντίλι με χτυπητό χρώμα.

Νύχτα — μέρα οι «Φάιτερ Μπούζ» βόρ σκονταν σε έπιφυλακή. Μόλις άκουγόταν ή φωνή: «Σκοράμπλ!...» όλοι έτρεχαν σ' αλεξίπτωτά τους και τα αεροπλάνα τους για ν' απογειωθούν το άλλο κιάλας λεπτό. Έίτε σμήναρχοι ήσαν είτε διοικητές στολίσκου είτε άπλοϊ έπισημνία φρεσκο-βγαλμένοι από τη Σχολή, μόλις και διά της βίας μερικά πατροπαράδοτα διακριτικά σου επέτρεπαν να ξεχωρίσεις μεταξύ τους τους πιλότους των καταδιωκτικών της ΡΑΦ.

Ο Ντάγκλας Μπέιντερ, ο άσος των άσων με τα τεχνητά πόδια, διοικούσε το 24ο σμήνος. Στο Ντάσφορντ, βορειοανατολικά του Λονδίνου, ο Μάκ Ντάγκλ διοικούσε το 906ο. Εκεί ήταν όλοι τους σκορπισμένοι δλόγρια στο Λονδίνο κι' ο Πήτερ Τάουνσεντ, ο Τζόννυ Πήλ, ο Μάικ Ρόμπινσον κι' ο Τζόννυ Τζόνσον στάθηκαν απ' αυτούς για τους όποιους ο Τσώρτσιλ θα έλεγε:

— Ποτέ στην 'Ιστορία των πολέμων τόσο άνθρωποι χωροτούν τη σωτηρία τους σε τόσο λίγους.

Μόλις τα αεροπλάνα βρίσκονταν ψηλά, ο άσύρματος τους καθωδηγούσε έναντιον του έχθρου και οι πληροφορίες μεταδίδονταν με τον περίφημο «Κλίκ Κόντ» — «Κώδικα του ρολογιού» — γιατί οι δέσεις των έχθρικών αεροπλάνων «ληστών», όπως τα είχαν βγάλει, αναφέρονταν εν σχέσει με τις βελόνες του ρολογιού.

— Πάνω από 30 ληστές στις τρεξ.

— HULLO! TELLow — διακριτικό του σμήνους — COMBAT FORMATION... GO!

— Μεσσερομτ έλεβεν 'Ο' Κλίκ — ώρα ένδεκα — TELLow TWO..

— TALLT HO... TALLT HO..

Σε ύψος 22.000 ποδιών, μέσα στον ήλιο, η μάχη έβραζε. Τα άκουστικά άνηχούσαν από έπαφονήματα, πολεμικές κραυγές, προειδοποιήσεις, βρισιές ακυτανόητες για τους μή μνημένους στη γλώσσα αυτή της ΡΑΦ που το είχε βάλει πείσμα να νικήσει.

Την Κυριακή, 8 Σεπτεμβρίου, ένα άνακοινωθέν της Ντάουνιγκ Στρήτ 10 άνήγγειλε στον κόσμο:

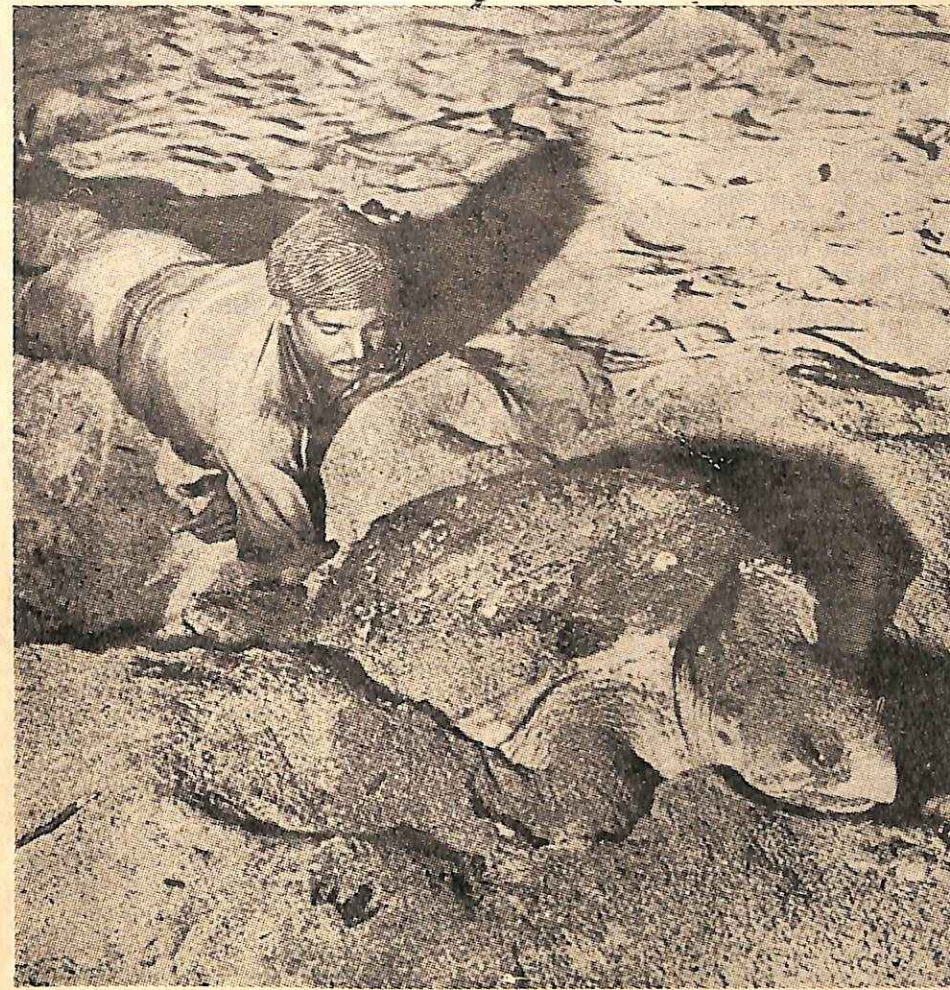
— Οι ζημιές είναι μεγάλες, μα αν κριθούν επί γενικωτέρας βάσεως δεν έχουν κανένα σοβαρό χαρακτήρα...

Αυτό πίστευε κάθε «Αγγλος. Το Μπλίτς μπορούσε να λυσομανά πάνω στο Λονδίνο και το Κόβεντρι. Αυτό δεν σημαίνει ότι κάθε πρωί, διασχίζοντας νέους έρειπωμένους δρόμους, δεν θα πήγαινε ο Λονδρέζος στη δουλειά του με το ίδιο πάντοτε άποφασιστικό βήμα.

Από τις 8 'Ιδης Σεπτεμβρίου του 1940, ο Γερμανός έπρεπε να είχε αντιληφθεί ότι στις 18 'Ιουνίου, τότε που η 'Αγγία είχε μείνει δόλομη στον άγώνα, ο Τσώρτσιλ δεν πετούσε επιπόλαιες κουβέντες, όταν έλεγε στη Βουλή των Κοινοτήτων:

— Ο Χίτλερ γνωρίζει ότι πρέπει να μιάς έξοντώσει μέσα στο νησί μας ή να χάσει τον πόλεμο.

ALBERT BOITEL

ΧΕΛΩΝΑ Η ΑΙΝΙΓΜΑΤΙΚΗ

ΠΡΟΚΑΤΑΚΛΥΣΜΙΑΙΟ ΕΡΠΕΤΟ ΠΟΥ ΕΠΕΖΗΣΕ ΩΣ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ

ΕΦΕΡΑ μιὰ χελώνα στόν κήπο μου, έλπίζοντας ότι θα με άπαλλάξει από τα σαλιγκάρια... 'Αλλ' ύπελόγιζα χωρίς τη ζωική περιέργεια, που είναι αρχαία όσο κι' ο κόσμος. 'Επιφυλακτική, αλλά λιγώτερο συνεσταμένη άπ' όσο φαίνεται, η χελώνα ξέρει πολύ καλά τι ζητάει... 'Η δική μου, μόλις την άφησα έλεύθερη, άποφάσισε να έγκαταλείψει το μονοπάτι για να εισβάλει στο πράσινο χορτάρι, σε μιὰ πελούζα περιφραγμένη με χαμηλά μεταλλικά ήμικύκλια, όπως αυτά που βλέπουμε στους δημόσιους κήπους. Πολύ γρήγορα διαπίστωσε πως κάθε ήμικύκλιο ήταν πολύ στενό για να χωρέσει το καύκαλό της. Συνεχίζοντας το βαρύ περπάτημά της, έφτασε μπροστά σε μιὰ μεγάλη γλάστρα λουλουδιών. Γλίστρησε ανάμεσα στη γλάστρα και το φράκτη της πελούζας κι' έχοντας τη γλάστρα ως αντίστηρίγμα κατάφερε να σηκωθεί στα πιασινά της πόδια σαν κα-

λός άλπινιστής που σκαρφαλώνει στη στενή ρωγμή ενός βράχου.

'Η μονούβρα της πέτυχε κι' η χελώνα μου άφέθηκε να πέσει από την άλλη μεριά του μικρού φράκτη, στο πράσινο χορτάρι της πελούζας. Τότε άποφάσισε να επέμβω για να την άπομακρύνω, αλλά προσπάθησε να με δαγκώσει μόλις την άγγιξα. 'Ανάμεσα στα βερειά ζαρωμένα έλέφαρα το μάτι της έλαμπε μ' ένα μίγμα εϊρωνίας και αυτοϊκανοποίησεως. Τότε μονάχα κατάλαβα τι την είχε προσελκύσει στο άπηγορευμένο παρτέρι: 'Η ευωδία μιὰς φραουλιάς από την άλλη άκρη της πελούζας.

'Αλλά την άλλη μέρα η χελώνα μου είχε μάθει κιάλας να σπεύδει κοντά μου για να φάει ένα μαρούλοφύλλο από το χέρι μου. 'Η άσφρησή της την άδηγούσε προς τον κύριό της όπως τα σκυλιά. Γιατί οι χελώνες έχουν όξυτάτη άκοή, άλλ' η όρασή τους είναι άμβλύ-

Υπάρχει ένα αϊνιγμα στα βάθη της ιστορίας του παράξενου αυτού ζώου που, παρὰ τη συνηθισμένη του καλή διάθεση, είναι αρκετά φοβερό... ζωντανό απολίθωμα των πρώτων αϊώνων της Δημιουργίας. Θωρακισμένη στο σκληρό της όστρακο, ή χελώνα, είναι το πιο άνθεκτικό και το πιο μακρόβιο άπ' όλα τα σπονδυλωτά της Γης...

τερη από των άλλων έρπετών, αν και στα εργαστηριακά πειράματα άποδείχθηκε ότι μπορούν να ξεχωρίσουν ώρισμένα χρώματα. Πάντως η άσφρηση είναι η σπουδαιότερη από τις αισήσεις τους.

ΙΕΡΕΣ ΧΕΛΩΝΕΣ

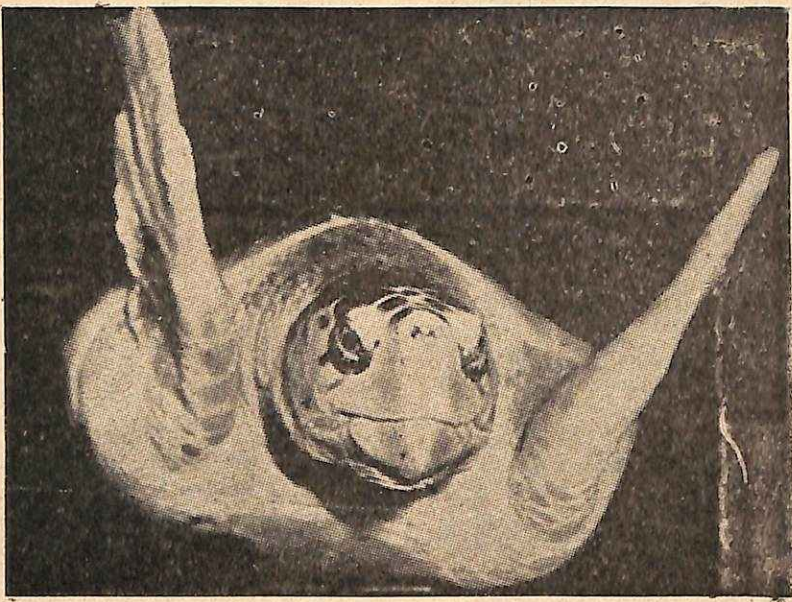
Η ΛΕΠΤΗ άσφρηση έρμηνεύεται συχνά ως ευφροσύνη. Γι' αυτό και πολλοί λαοί μεταχειρίζονται τη χελώνα σαν ζώο γεμάτο σοφία κι' άξιο-πρέπεια κι' οι μαυροί του Καμερούν της έχουν αναθέσει την άπονομή της δικαιοσύνης. Στη φυλή Μπαμπεκε, οι χωρικοί που έχουν να λύσουν μιὰ διαφορά, παρουσιάζονται σε ώρισμένη μέρα μπροστά στην καλύβα του άρχηγού, όπου γίνεται η δική. Οι δυο αντίοικοι στεκονται στη μέση της πλατείας, ο ένας δίπλα στον άλλο, ενώ το άκροατήριο σχηματίζει κύκλο γύρω τους. 'Από την καλύβα του άρχηγού βγαίνουν το κιβώτιο που περιέχει την έξημερωμένη χελώνα (κάθε χωριό έχει από μιὰ). Οι αντίοικοι κι' οι συνήγοροί τους έκθέτουν την ύπόθεση και τελειώνουν με τον ίδιο τύπο: «'Αν λέω ψέματα, ή τιμωρία της χελώνας να πέσει επάνω μου!»

Τότε άνοίγεται το κιβώτιο: 'Αν η χελώνα κατευθυνθεί προς τον άναγόμενο ή άπλώσει άν άπομακρυνθεί προς το δάσος, ο ένάγων χάνει τη δική.

'Η πεποίθηση στην ευφροσύνη της χελώνας κι' η θρησκευτική λατρεία που

της αποδίδεται, δεν περιορίζονται μόνον στην Αφρική. Ακόμα και σήμερα, στην Ινδία, η χελώνα θεωρείται ζώο ιερό. Σύμφωνα με τις λαϊκές παραδόσεις, ο κόσμος στηρίζεται σε τέσσερις κολώνες που η κάθε μία στηρίζεται στη ράχη ενός άσπρου ελέφαντα. Κι' οι τέσσερις ελέφαντες είναι σκαρφαλωμένοι στη ράχη μιας κολοσσικής χελώνας που κολυμπάει στον ωκεανό της αιωνιότητας.

Σε ώριμους υπόγειους ναούς της Κεϋλάνης και της Ιάβας ανατρέφονται σε ειδικά ένυδρα μεγάλες χελώνες που ζουν πάντα στο σκοτάδι και το καύκαλό τους έχει μια φωσφορική λευκότητα. Έλάχιστοι Εύρωπαίοι έχουν επισκεφθεί τα ιερά ένυδρα. Ο θρύλος λέει πως άλλοτε οι χελώνες τρέφονταν με ανθρώπινη σάρκα! Έδώ κι' έκατο χρόνια, μια τολμηρή Γερμανίδα, η Ίντα Πφάιφερ, ζήτησε και πέτυχε

Μια θαλασσινή χελώνα του Ειρηνικού.

μια άδεια να επισκεφθεί την ιερή χελώνα ενός ναού της Ιάβας. Οι ιερείς παρατήρησαν ότι το ζώο δεν έξεδ'λωνε καμμία έχθρότητα και κολυμπούσε με περιέργεια προς την ξένη. Σε λίγο, συνήθισε να τρώει τα ψάρια της από το χέρι της Γερμανίδας, που θεωρήθηκε από τους πιστούς ως προφήτισσα με υπερφυσικές δυνάμεις...

ΒΙΟΛΟΓΙΚΟ ΑΙΝΙΓΜΑ

Η ΠΑΡΑΞΕΝΗ αυτή λατρεία άπαιθύνεται σ' ένα ζώο που, παρά τη συνήθειά του καλή διάθεση, είναι αρκετά φοβερό. Από κοντά, το άσημνο μάτι μιας μεγάλης χελώνας φαίνεται σαν να μάς κυττάζει με το άπλανές, αδιάφορο βλέμμα ενός πλάσματος άλλης εποχής. Υπάρχει ένα αίνιγμα στα βάθη της ιστορίας τους. Θωρακισμένες στο σκληρό τους καύκαλο, οι χελώνες είναι τα έρπετα που η άνασμία τους πλησιάζει περισσότερο προς την άνατομία των πουλιών. Η

πρώτη χελώνα που γνωρίζουμε από τις πανάρχαιες γεωλογικές διαπλάσεις είναι ένα τέρας μήκους έξι μέτρων, ένα ζωντανό καμIONI που ζυγίζει τρεις τόνους. Ο σκελετός της υπάρχει σήμερα στο μουσείο φυσικής ιστορίας του πανεπιστημίου Γέηλ (Η.Π.Α.). Δεν ξέρουμε τους προγόνους της του μεσοζωϊκού αιώνα. Αλλ' οι απόγονοί της ζουν ακόμα σήμερα: Είναι οι πελώριες, ύδρόβιες ή χερσόβιες χελώνες των Αντιλλών, των Μασκαρένιων και ώρισμένων νησιωτικών συμπλεγμάτων του Ειρηνικού. Το μέγεθος των σύγχρονων ειδών γίνεται όλο και πιο περιορισμένο όσο απομακρυνόμαστε από ένα μυστηριώδες κέντρο που φαίνεται να χάνεται κάπου στον Ίνδικό ωκεανό. Ίσως πρόκειται για την καταποντισμένη παλαιογεωγραφική ήπειρο της Γονδουανάλανθης που συνέδεε άλλοτε τη Μαδαγασκάρη με την Ινδία, μερικοί

λένε και με την Αμερική. Ίσως οι μεγάλες χελώνες γεννήθηκαν εκεί και παρακολούθησαν τη θραύτατη καθίζηση αυτής της ήπειρου που παραχώρησε τη θέση της στα νερά του Ίνδικού. Άλλες θα κατέφυγαν στις κορυφές που έγιναν νησιά και θ' απέκτησαν αποκλειστικά χερσόβια ήθη. Άλλες θα ρίχθηκαν στα κύματα για να επιζήσουν στα βάθη της θάλασσας (το καύκαλο μιας θαλασσινης χελώνας είναι ζυγισμένο όπως η καρίνα ενός ιστιοφόρου). Οι μικρές ευρωπαϊκές χελώνες μας που ζουν στις έκβολες των ποταμών, στις όχθες της Μεσογείου, δεν είναι παρά μικρογραφίες που θυμίζουν την κατασκευή και τον τρόπο διαβίωσης των τροπικών ειδών.

Η έξωτική προέλευση όλης της οίκονγένειας των χελωνοειδών φαίνεται από την ευαισθησία τους στο κρύο. Στα κλίματά μας όλες οι χελώνες πέφτουν σε χειμερία νάρκη και στη μεγάλη παγωνιά το κορμί τους γίνεται εύθραυστο σαν γυαλί. Το φθινόπωρο αρχίζουν να

επιζητούν τη θαλπωρή και σκάβουν λάκκους στο χώμα, για να προφυλαχθούν από το κρύο ή για να γεννήσουν τ' αυγά τους — μια φυσιολογική λειτουργία πολύ επικίνδυνη για την υγεία τους. Τα δυο ή τρία αυγά που γεννάει μια «έλληνική» ή «ισπανική» χελώνα, συχνά με τίμημα τη ζωή της, μάς αποκαλύπτουν το δράμα των μεγάλων τροπικών συγγενών της.

Η ΣΦΑΓΗ ΤΩΝ ΝΗΠΙΩΝ

ΤΑ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ θαλασσινά είδη θγαίνουν στη στεριά μόνο για να γεννήσουν. Κολυμπούν γρήγορα, με ρωμαλέες κινήσεις των μπροστινών ποδιών τους που χρησιμοποιούν σαν κουπιά. Η ταχύτητά τους στη θάλασσα είναι μεγαλύτερη από πολλών ψαριών με υδροδυναμικό σώμα.

Η ωτοκία γίνεται συχνά τη νύχτα, με το σελινόφως. Οι πλωτοί κολοσσοί σέρνονται στην άμμουδιά και προχωρούν αδέξια, σαν ύπνωτισμένοι, ως τις παρυφές του σκοτεινού δάσους που είναι γεμάτο κινδύνους για τις χελώνες έξω από το στοιχείο τους. Κάθε χελώνα σκάβει με τα σκληρά της πόδια ένα λάκκο αρκετά μεγάλο για να χωρέσει σχεδόν ολόκληρη. Έτσι, θαμμένη κατά τα δύο τρίτα, σκάβει με τα πιασινά της πόδια μια τρύπα ακόμα βαθύτερη. Έκει θ' αποθέσει τ' αυγά της, πενήντα, έκατό, ή περισσότερα. Είναι σφαιρικά, μικρότερα από ένα αυγό κόττας.

Η προσπάθεια εξαντλεί τη μητέρα που, μόλις τελειώσει, μισοπεθαμένη, ξαναπαίρνει τον πανάρχαιο δρόμο προς τη θάλασσα, αυτό το δρόμο που θ' ακολουθεί ξανά και ξανά, πολλά χρόνια συνέχεια ώσπου να πεθάνει. Τα ίχνη που αφήνει στην άμμο είναι τοσο βαθιά, ώστε συνέβη κατά τον τελευταίο πόλεμο στην Κεϋλάνη να δοθεί το σύνθημα του συναγερμού, έπειδή κάποιος άπειρος αξιωματικός νόμιζε ότι πρόκειται για απόβαση μίας ιαπωνικής μεραρχίας τεθωρακισμένων!

Μέσα στην άμμο, τ' αυγά ώριμάζουν κάτω από τον τροπικό ήλιο. Προτού απομακρυνθεί, η μητέρα φρόντισε να σκεπάσει το λάκκο, αλλ' οι πειρατές караδοκούν στα κράσπεδα της ζούγκλας. Οι μεγάλες τροπικές σαύρες όσφραίνονται το έδαφος και συχνά ξεθάβουν τ' αυγά και τα καταπίνουν ολόκληρα με το τσόφλι τους.

Όστόσο, η άληθινή τραγωδία θ' αρχίσει μετά την έκκόλαψη. Τα χελωνάκια σαλεύουν στην άμμο και θγαίνουν αδέξια κατά χιλιάδες, στην άκρογιαλιά. Γιατί οι θαλασσινες χελώνες συνηθίζουν να θγαίνουν ομαδικά στη στεριά για την ωτοκία κι' αποθέτουν τ' αυγά τους στην ίδια περιοχή. Τα χελωνάκια πρέπει να διατρέξουν μερικές εκατοντάδες μέτρα για να φτάσουν στη θάλασσα. Μόνο εκεί, στο στοιχείο τους, θα είναι ασφαλή. Άλλα την ίδια ιστιμή θα ξυπνήσει το ένστικτο των άρπακτικών πουλιών που ξεχύνονται κατά πυκνά σμήνη στην άκρογιαλιά. Φτάνουν απ' όλα τα σημεία του όρίζοντα για να πάρουν το μερίδιό τους απ' αυτό το άπροσδόκητο πλούσιο γεύμα. Οι μι-

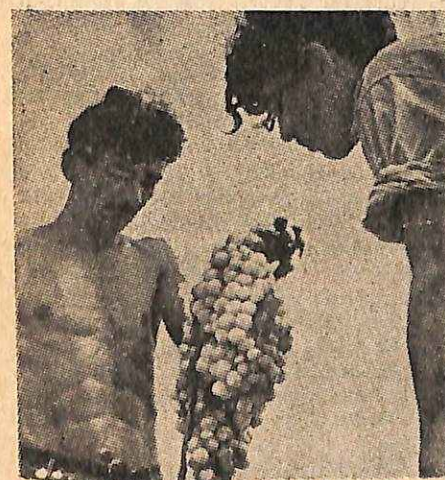
κρές χελώνες αγωνίζονται να φτάσουν στο νερό, που θα είναι η σωτηρία τους. Άλλα οι περισσότερες δεν προφταίνουν. Μόνο έναλάχιστο ποσοστό θα επιζήσει απ' αυτή την τρομακτική σφαγή...

ΠΕΙΝΑ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΤΑ

ΠΑΝΤΩΣ, χάρη στην άπίστευτη γονιμότητα των θηλυκών, αυτά τα λίγα χελωνάκια που θα γλυτώσουν είναι αρκετά για τη διαίωνιση του είδους. Στη θάλασσα, οι μεγάλες χελώνες δεν έχουν πολλά πράγματα να φοβηθούν. Οι καρχαρίες δεν τις πλησιάζουν και τα γιγαντιαία χταπόδια τις αποφεύγουν, γιατί τα σαγόνια τους είναι αρκετά ισχυρά για να σπάσουν μια πέτρα, όπως λένε οι ψαράδες. Κι' είναι τα μόνα ζώα που μπορούν να καταπιούν τις δηλητηριώδεις μέδουσες χωρίς να πάθουν τίποτα.

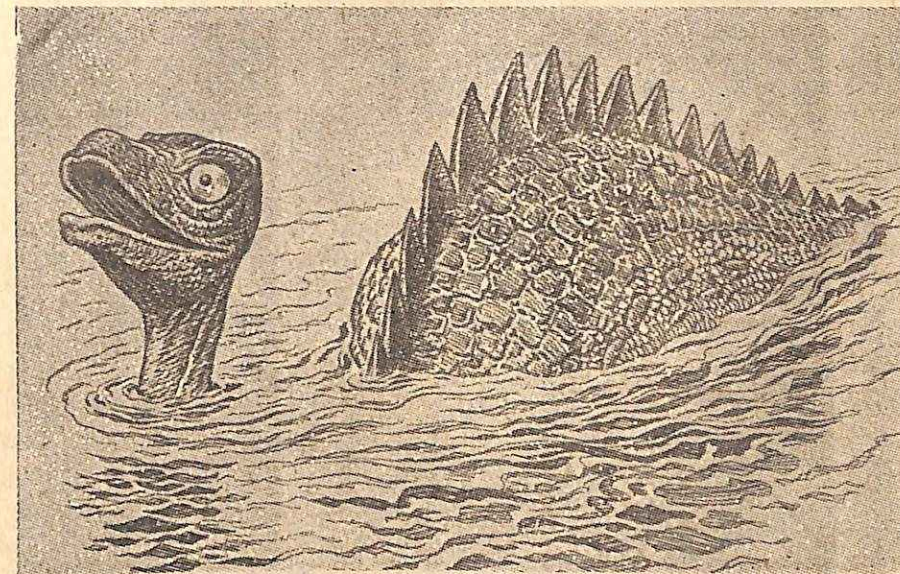
Αν εξαιρέσουμε την ευαισθησία τους στο κρύο, οι χερσαίες χελώνες δεν είναι λιγώτερο ανθεκτικές. Στα έργαστηριακά πειράματα, ώρισμένες χελώνες επέζησαν έξι μήνες μετά την αφαίρεση του εγκέφάλου τους! Η ανθεκτικότητα δεν έχει σχέση με το προστατευτικό τους όστρακο, που είναι μαλακό σε ώριμμένα εξωτικά είδη. Οι χελώνες μπορούν ν' αντέξουν σε πλήρη νηστεία ενός ολόκληρου χρόνου, χωρίς να πεθάνουν από την πείνα. Επίσης, κατέχουν το αθέητο ήλεγμένο ρεκόρ της μακροβιότητας μεταξύ όλων των σπονδυλωτών της γης. Αυτό το ρεκόρ ίσως δεν φτάνει τα 300 χρόνια, όπως ισχυρίζονται μερικοί φυσιολόγοι. Άλλα μια χελώνα της Αγίας Ελένης, που ζούσε ακόμα πριν από τον τελευταίο πόλεμο, υπήρχε στο νησί την εποχή της έξορίας του Ναπολέοντος. Μερικές χερσαίες χελώνες της Εύρωπης έζησαν πενήντα έξι χρόνια στον ίδιο κήπο. Οι μικρές Ισπανικές χελώνες ζουν, αποδεδειγμένα, πάνω από έξηντα χρόνια. Μακρόβιες, γιγαντιαίες χελώνες υπάρχουν σ' όλους τους ζωολογικούς κήπους του κόσμου. Άλλα δεν πρέπει να έμπιστευόμαστε πολύ στις ειρηνικές τους διαθέσεις.

Έδώ και λίγα χρόνια, είχαν φέρει μια χελώνα των Αντιλλών σ' ένα ζωολογικό κήπο της Κονέκτικουτ. Η χελώνα δραπέτευσε από τον περιφραγμένο χώρο που την είχαν κλείσει και κατέφυγε στη θάλασσα. Οι δημοτικές άρ-

Τα αυγά της χελώνας είναι όρεκτικός μεζές για τους ιθαγενείς των νησιών του Ειρηνικού.

χές την επικήρυξαν και πέντε άνδρες όπλισμένοι με κοντάρια, δίχτυα και σχοινιά μπήκαν σε μια βάρκα και ξεκίνησαν για να τη συλλάβουν ζωντανή. Την ανακάλυψαν σ' ένα γειτονικό κόλπο, κοιμισμένη στην επιφάνεια του νερού. Πλησιάζοντας άδούρβα κατάφεραν να μπήξουν ένα χαλύβδινο άγκιστρι στο καύκαλο του τέρατος. Άλλα το άγκιστρι έσπασε με το πρώτο τρά-

Το τέρας του Λοχ Νες είναι ίσως μια γιγαντιαία θαλασσινή χελώνα!

δηγμα κι' η χελώνα ξύπνησε εξαγριωμένη, χύμηξε στη βάρκα και παρά λίγο να την ανατρέψει. Ένας από τους άνδρες τραυματίστηκε προσπαθώντας να μπήξει ένα καμάκι στη σάρκα της χελώνας. Η μάχη κράτησε αρκετή ώρα και στο τέλος η χελώνα εξαφανίστηκε αφού έσπασε όλα τα καμιά και τα καμιά τους ψαράδων...

Συνήθως ήμερες και καλόδολες, οι μεγάλες άρσενικές χελώνες εξαγριώνονται την άνοιξη, εποχή των έρωτων. Είναι η μόνη εποχή που μπορεί κανείς ν' ακούσει τη «φωνή της χελώνας», ένα υπόκοφο δρυχημό που ακούγεται σε απόσταση πολλών εκατοντάδων μέτρων. Αυτή την εποχή τ' άρσενικά γίνονται άγρια και τολμηρά και περιφρονούν τον κίνδυνο.

ΟΙ ΤΡΟΜΕΡΕΣ ΕΚΑΤΟΜΒΕΣ

Η ΟΡΓΗ των άρσενικών κι' η ήρωική μηδρότητα των θηλυκών εξασφάλισαν την επιβίωση του είδους — ως την εποχή που ο πολιτισμένος άνθρωπος άρχισε να ενδιαφέρεται για τις χελώνες. Στις άκτες της Αφρικής και της Αμερικής κυνηγάνε τις «πράσινες χελώνες» που γίνονται κοινόσδεες. Το κρέας τους, πολύ νόστιμο, δίνει εξαίρετη σούπα, αλλ' άσφαλώς οι ζωόφιλοι θα χάσουν την όρεξη τους όταν μάθουν ότι μια σφαγμένη χελώνα χρειάζεται δεκαπέντε ώρες για να χάσει όλο το αίμα της και να πεθάνει... Στην Κίνα, κυνηγάνε ώρισμένα είδη για το πολύτιμο όστρακό τους.

Οι γιγαντιαίες χελώνες της στεριάς έχουν ύποπτε τρομερές εκατόμβες. Οι χελώνες των Σεϋχελών με τον μακρύ, φιδίσιο λαιμό εξαφανίστηκαν από τον περασμένο αιώνα, γιατί, δυστυχώς γι'

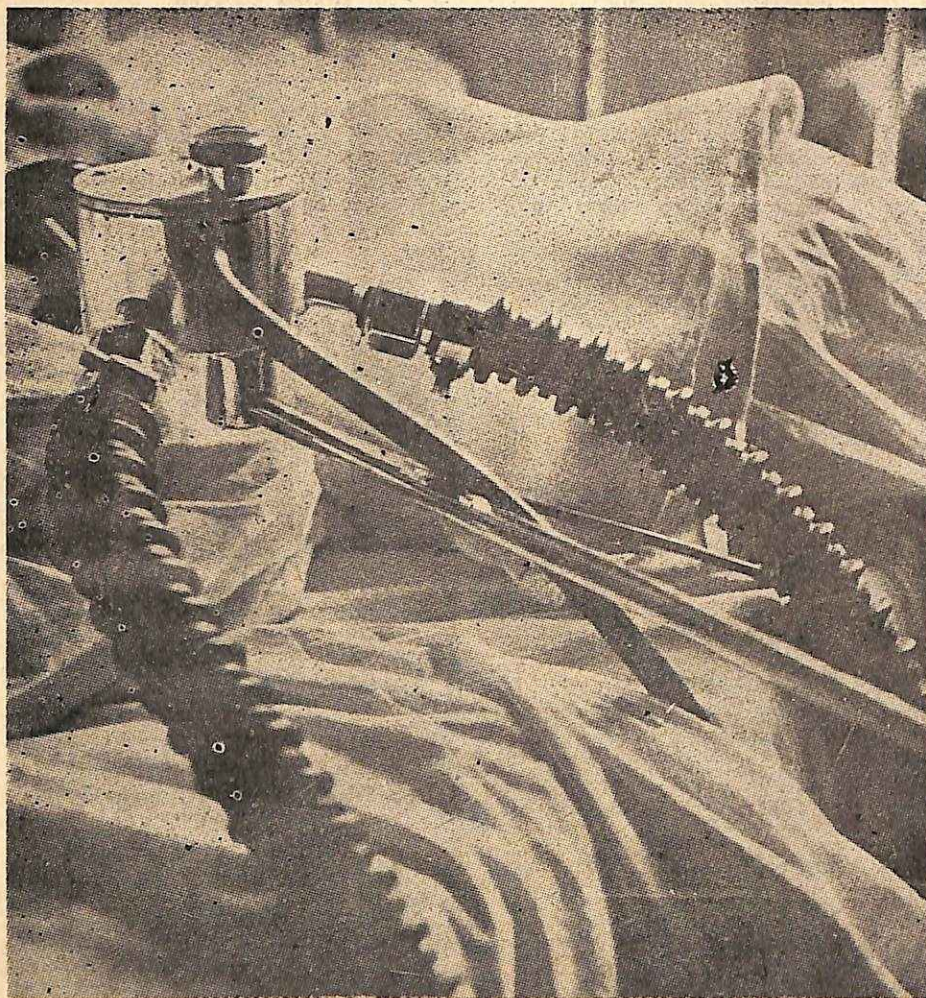
αυτές, το κρέας τους ήταν τρυφερό σαν άρνάκι του γάλακτος.

Απ' όλες τις γιγαντιαίες χελώνες οι πιο διάσημες είναι άσφαλώς οι χελώνες των νησιών Καλαπάγκος — αλλ' η διασημότητά τους, αλλοίμονο, άνήκει κατά το ήμισυ στην ιστορία. Υπήρχαν χιλιάδες χελώνες σ' αυτά τα ήφαιστειογενή νησιά του Ειρηνικού την εποχή που έφτασε εκεί ο Κάρολος Δαρ-

βίνος και χαιρέτησε μ' ένθουσιασμό «τα σεβάσμια λείψανα των πρώτων αιώνων της Δημιουργίας». Γιατί πράγματι, τα γιγαντιαία χελωνοειδή των νησιών Καλαπάγκος ήταν τα ζωντανά άπολιθώματα μιας παρωχημένης διαπλάσεως και προσέφεραν μια από τις δάσεις της δαρβινικής θεωρίας της εξέλιξης.

Η όψη τους ήταν έκπληκτη. Αυτά τα κινούμενα φρούρια που ζυγίζουν το καθένα 500 κιλά, μπορούσαν να μεταφέρουν άνετα δυο άνδρες στη ράχη τους, και όμως το καύκαλό τους δεν ήταν όστεωδες: Ήταν μαλακό δέρμα, αλλά τόσο χοντρό ώστε μια σφαίρα δε θα μπορούσε να το διαπεράσει. Οι χελώνες είχαν άνοιξει με το πέρασμά τους μονοπάτια στη ζούγκλα, που άδηγούσαν στις έλάχιστες πηγές πόσιμου νερού που υπήρχαν στα νησιά. Η μεγάλη σφαγή άρχισε πριν από δυο αιώνες: Τα περαστικά ιστιοφόρα θεωρούσαν τα νησιά Καλαπάγκος ως άποθηκες άνεφοδιασμού σε λάδι — έθγαζαν περίπου δώδεκα κιλά λίπους από κάθε χελώνα που σκότωναν. Στην ανάγκη έτρωγαν και το κρέας τους. Υπολογίζεται ότι, σε διάστημα ενός αιώνα, θυσιάσθηκαν έτσι πάνω από δέκα εκατομμύρια γιγαντιαίες χελώνες! Τώρα δεν απομένουν παρά μερικές εκατοντάδες που προστατεύονται με δραστικούς νόμους. Άλλα φαίνεται πως η εξαφάνιση ενός από τα πιο ενδιαφέροντα και πιο άκίνδυνα ζωικά είδη του πλανήτη μας είναι άναπόφευκτη. Μόνο οι άκαινοί θα φυλάξουν στα βάθη τους (άλλα για πόσο ακόμα;) τους τελευταίους εκπροσώπους των προκατακλιμισίων έρπετων που βασίλευαν άλλοτε στη Γη.

MARCEL SAINT JOHN

ΑΝΟΣΙΑ

ΟΙ ΜΥΣΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

Από τα πανάρχαια χρόνια οι γιατροί χρησιμοποιούν το φυσικό μηχανισμό της άνοσας για να μάς προστατεύσουν κατά της αρρώστειας... Κάθε μέρα μαθαίνουμε καινούργια πράγματα για τις άμυντικές δυνάμεις του σώματος και κάθε ανακάλυψη έχει πρακτική σημασία σε κάποιον τομέα της θεραπευτικής ή της προληπτικής υγιεινής.

Όλα τα θεραπευτικά μέσα που χρησιμοποιεί ή σύγχρονη ιατρική δεν έχουν παρά ένα σκοπό: να βοηθήσουν τις άμυντικές δυνάμεις του οργανισμού κατά της αρρώστειας. Ο μηχανισμός της άνοσας κάνει θαύματα.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ πολλές πιθανότητες ό- τι θρυσκόμαστε στην παραμονή σημαντικών ιατρικών ανακαλύψεων. Ο τομέας των έρευνών στον οποίο θα έπιτευχθούν ίσως τα πιο ενδιαφέροντα για την υγεία του ανθρώπου αποτελέσματα είναι ο μηχανισμός της άνοσας, δηλαδή της φυσικής αντίστασης του οργανισμού κατά της αρρώστειας. Αν οι ελπίδες των σύγχρονων έρευνητών πραγματοποιηθούν, πολύ σύντομα θα έχουμε τα μέσα για να κάνουμε λιγότερο φοβερές, ή ακόμα και να αποφεύγουμε τελείως, ώρισμένες αρρώστιες που είναι σήμερα αδύνατο να προλάβουμε και να θεραπεύσουμε.

Σ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας της ιατρικής, οι γιατροί χρησιμοποίησαν το μηχανισμό της άνοσας για να μάς προστατεύσουν κατά της αρρώστειας. Υπάρχουν σήμερα έμβολια που μάς προστατεύουν από την πολιομυλίτιδα, την εύφλογία, τη διφθερίτιδα. Όλα ενεργούν σύμφωνα με την ίδια αρχή. Ο οργανισμός διαθέτει έναν άμυντικό μηχανισμό που τίθεται άμέσως σε λειτουργία, μόλις μια ξένη ουσία εισβάλει στο σώμα μας, όπως κι' αν είναι ο εισβολέας, βακτηρίδιο, ιός, ή αλλεργική ουσία όπως ή γύρις ώρισμένων λουλουδιών.

Έκατομμύρια άντισώματα (πρωτεΐνες που παράγονται από τα κύτταρα του «πλάσματος») ξεχύνονται στο αίμα για να αντιμετωπίσουν τον εισβολέα.

Για κάθε είδος εισβολέως (ή «άντιγό- νου», όπως λένε οι βιολόγοι) ο οργανισμός παράγει ένα ειδικό άντισώμα. Από τη στιγμή που θα δημιουργηθούν, τ' άντισώματα μένουν στον οργανισμό καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής, έτοιμα να αντιπαραταχθούν σε κάθε νέα εισβολή. Και γενικά είναι τόσο μεγάλη ή δύναμη των άντισωμάτων ώστε οι περισσότεροι από μάς έχουμε υποστεί, χωρίς να το καταλάβουμε, σοβαρότερες αρρώστιες που αντιμετώπισηκαν κι' εξουδετερώθηκαν από τις άμυντικές δυνάμεις του οργανισμού μας. Έτσι, στο αίμα ενός μεγάλου ποσοστού ανθρώπων βρίσκουμε άντισώματα πολιομυλίτιδος, φυματιώσεως και μολυσματικού ικτέρου, πράγμα που σημαίνει πως οι άνθρωποι αυτοί είχαν κάποτε προσβληθεί από τα μικρόβια αυτών των άσθενιών, που πέρασαν άπαρατήρητες.

Ο ΚΑΤΑΣΤΡΕΠΤΙΚΟΣ ΣΥΝΑΓΕΡΜΟΣ

ΣΧΕΔΟΝ κάθε μέρα μαθαίνουμε καινούργια πράγματα για τους άμυντικούς μηχανισμούς του σώματος. Και κάθε ανακάλυψη, εκτός από το θεωρητικό της ενδιαφέρον, έχει και πρακτική σημασία σε κάποιον τομέα της θεραπευτικής ή της προληπτικής υγιεινής. Για παράδειγμα:

● Μπορούμε να αποκτήσουμε ένα αποτελεσματικό μέσο προστασίας κατά ώρισμένων τύπων καρκίνου. Έχουμε κάθε λόγο να πιστεύουμε πως υπάρχει ένας φυσικός άμυντικός μηχανισμός κατά του καρκίνου. Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, ο άνθρωπος δεν προσβάλλεται από καρκίνο παρά μόνο αν ο άμυντικός αυτός οργανισμός δε λειτουργεί καλά. Μεταφυτευμένοι τύποι καρκίνου στα πειραματόζωα θεραπεύονται αν δοθεί στον άμυντικό μηχανισμό ή απαραίτητη πρώτη ώθηση που τον θέτει και πάλι σε λειτουργία. Σε δοκιμές επί ανθρώπων έχει έπιτευχθεί άνοσία του άρρώστου κατά των μεταφυτευμένων όγκων, αν και δεν έχει ακόμα βρεθεί ο τρόπος να προκαλείται άνοσία κατά των όγκων που σχηματίζονται αυθόρμητα.

● Όρισμένες περιπτώσεις σχιζοφρενίας — της πιο διαδεδομένης ψυχοδιανοητικής αρρώστειας — ένδεχεται να είναι το αποτέλεσμα μιας βλάβης στο άμυντικό σύστημα του οργανισμού. Σήμερα ή γνώμη πολλών ειδικών είναι πως ή σχιζοφρένεια μπορεί να οφείλεται σε μια χημική ουσία, που δύσκολα απομονώνεται, ή οποία χαρακτηρίζεται με το σύμβολο «Ρ». Το σώμα των υγιών ανθρώπων είναι σε θέση να καταπολεμήσει τη μυστηριώδη ουσία «Ρ» και να προσφέρει στον οργανισμό ένα είδος άνοσας κατά της σχιζοφρενίας. Αντίθετα, ο οργανισμός του σχιζοφρενούς δεν αντιδρά σε αυτή την ουσία. Δυό παρατηρήσεις σχεδόν μάς πείθουν ότι στις περιπτώσεις χρονιάς σχιζοφρενίας το άμυντικό σύστημα του οργανισμού δε λειτουργεί κανονικά: Πρώτα, το γεγονός ότι ο σχιζοφρενής, γενικά, δεν αντιδρά σε κάποια ουσία L.S.D. 25, ένα χημικό προϊόν που προκαλεί ισχυρές αντιδράσεις στους υγιείς οργανισμούς. Δεύτερο, πολύ σπάνια ο σχιζοφρενής υποφέρει από αλλεργίες, πράγμα που μπορεί να σημαίνει ότι το

άνοσιολογικό του σύστημα λειτουργεί άνωμαλα, γιατί ή αλλεργία δεν είναι τίποτα άλλο παρά ή αντίδραση του οργανισμού σε έναν επικίνδυνο εισβολέα». Πάντως, το μυστήριο των «χημικών παραγόντων» της σχιζοφρενίας δεν έχει διαλευκανθεί.

● Κατά παράδοξο τρόπο, συμβαίνει κάποτε ο άμυντικός μηχανισμός να λειτουργεί πολύ καλά, τόσο καλά, ώστε να προκαλεί καταστροφές! Ο άμυντικός μηχανισμός προστατεύει το σώμα από τους ανεπιθύμητους εισβολείς, π.χ. τα μικρόβια και τους ιούς, αλλά και-

σει κάποια «άνοχή», που έπιτυγχάνεται με τον «έθισμό» του ανθρώπινου οργανισμού κατά την πρώτη βρεφική ή και την έμβρυακή περίοδο.

ΕΠΙΚΤΗΤΗ ΑΝΟΧΗ Η

ΧΑΡΗ στην πρόσφατη ανακάλυψη ενός πολύ απλού φαινομένου, μπορούμε σήμερα να αποδλέσουμε στα ευεργετικά αποτελέσματα της «επικτήτης άνοχής». Ο άμυντικός μηχανισμός αρχίζει να λειτουργεί λίγο μετά ή λίγο πριν από τη γέννηση. Η άκριβης στιγμή, κατά την οποία ο μηχανι-

Στις φυλακές της πολιτείας του Όχάιο (Η.Π.Α.) διεξάγονται πειράματα για την ανακάλυψη ενός αντι καρκινικού έμβολίου. Μερικοί φυλακισμένοι προσφέρθηκαν έθελοντικά ως πειραματόζωα. Στη φωτογραφία, οι έπιστήμονες του Ινστιτούτου Αντικαρκινικών Έρευνών Σλόαν Κάτερικ, της Νέας Υόρκης, που ανέλαβαν τη διεξαγωγή των πειραμάτων.

μία φορά το παρακάνει κι' αντιδρά ακόμα και σε ουσίες που, κανονικά, δεν είναι διαβερές. Οι αλλεργικές αντιδράσεις είναι ένα χτυπητό παράδειγμα. Το έκζεμα, το άσθμα, το αλλεργικό συνάχι, δεν είναι παρά τα φαινομενικά συμπτώματα του «συναγερμού» των άμυντικών δυνάμεων του οργανισμού για την εκδίωξη ενός εισβολέως. Άλλα στις περιπτώσεις αυτές οι άμυντικές δυνάμεις που έπιστρατεύονται μπορεί να είναι δυσανάλογα μεγάλες εν σχέση με τον κίνδυνο που αντιπροσωπεύει ο εισβολέας. Τότε, βέβαια, ο «συναγερμός» θα είναι εις βάρος του οργανισμού των όποιον προσπαθεί να προστατεύσει. Είναι σαν να κηρύσσουμε γενική έπιστράτευση κάθε φορά που ένα... κουνούπι περνάει τα σύνορά μας... Σήμερα υπάρχει ή δυνατότητα να προστατεύσουμε τον άνθρωπο επί χρόνια, αν όχι ίσοβίως, από ώρισμένες αλλεργίες. Αυτό θα έπιτευχθεί χάρη σε μια τεχνική που ανακαλύφθηκε πρόσφατα: Το άμυντικό σύστημα δεν πρέπει να αντιδρά υπερβολικά στους εισβολείς. Πρέπει να αποκτή-

σμός της άνοσας είναι έτοιμος να αντιμετωπίσει τους εισβολείς άπελευθερώνοντας άντισώματα, ποικίλλει κατά τα είδη. Στον άνθρωπο, ή στιγμή αυτή τοποθετείται λίγο μετά τη γέννηση. Στα ποντίκια, πιστεύουμε πως ο άτομικός μηχανισμός παραμένει άδρανής κατά τις πρώτες ήμέρες που ακολουθούν τη γέννηση. Οι άρουραίοι και τα κουνέλια δεν αποκτούν άνοσιολογικό σύστημα παρά σε ηλικία μιας εβδομάδος περίπου.

Αν εισαγάγουμε στον οργανισμό μια ξένη ουσία πριν από την έναρξη της λειτουργίας του άνοσιολογικού μηχανισμού, το σώμα δε θα αντιδράσει, δε θα παραχθεί κανένα άντισώμα στον οργανισμό, που θα άνεχθεί αυτή την ουσία σαν δική του και, με ώρισμένες έπιφυλάξεις, ίσοβίως. Οι βιολόγοι χαρακτηρίζουν αυτό το φαινόμενο ως «άνοχη δραστηκώς κεκτημένη».

Καναδοί έρευνητές εισήγαγαν στον οργανισμό των ποντικών, από την έμβρυακή τους ηλικία, δηλαδή προτού

Οι μεταφυτεύσεις ιστών του δέρματος δεν «πιάνουν» παρά μόνο όταν ο ιστός προέρχεται από το ίδιο σώμα. Αυτό συμβαίνει γιατί ο μηχανισμός της άνοσας αποβάλλει όλα τα ξένα σώματα από τον οργανισμό.

γεννηθούν, όρρο αλόγου πού, γενικά, προκαλεί μια ισχυρή αντίδραση. (Ο όρρος είναι το υγρό που μένει μετά την πήξη του αίματος. Ο όρρος του αίματος του αλόγου χρησιμοποιείται για την παρασκευή των ιατρικών «όρρων»). Τα έμβρυα των ποντικών δεν αντέδρασαν σ' αυτό τον όρρο, έφ' όσον ο ανοσιολογικός οργανισμός τους ήταν ακόμα ανώριμος. Άλλ' όταν, λίγες εβδομάδες μετά τη γέννηση, το άμυντικό σύστημα ήταν καθ' όλα έτοιμο και αντιδρούσε κανονικά στις ξένες ουσίες, ο όρρος του αλόγου γινόταν ανεκτός και δεν προκαλούσε καμμία αντίδραση.

Σε άλλα πειράματα, καρκινικά κύτταρα έμφυτεύθηκαν στα έμβρυα των ποντικών. Μετά τη γέννηση, έμφυτεύθηκαν στα ποντίκια καρκινικοί όγκοι που σχεδόν όλοι αναπτύχθηκαν ταχύτατα. Τα ποντίκια δεν μπορούσαν ν' άμυνθούν κατά του καρκίνου. Τα καρκινικά κύτταρα είχαν εισαχθεί στον οργανισμό των ποντικών πριν άρχισει νά λειτουργεί ο μηχανισμός της άνοσας κι' έτσι δημιουργήθηκε επίκτητη άνοχη σέ ώρισμένο τύπο καρκινικών κυττάρων πού, κανονικά, έμφυτεύονται πολύ δύσκολα στα ποντίκια.

ΘΑΝΑΣΙΜΕΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ

Η ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ νά κάνουμε ένα ζωντανό οργανισμό ανεκτικό σέ οποιαδήποτε ξένη ουσία είναι, από θεραπευτικής απόψεως, δίκιο μαχαίρι. Η ανεκτικότητα επιτυγχάνεται, όπως είδαμε, με την εισαγωγή στον οργανισμό της ξένης αυτής ουσίας πριν τεθεί σέ λειτουργία ο άμυντικός μηχανισμός της άνοσας. Είναι φανερό πώς αυτό μπορεί νά χρησιμεύσει στην έξουδετέρωση άρισμένων άλλεργικών αντι-

δράσεων. Σχεδόν όλος ο κόσμος σήμερα είναι άλλεργικός σέ κάτι: Σ' ένα φάρμακο, σέ μια τροφή, στή σκόνη, στίς τρίχες ώρισμένων ζώων, στα συνθετικά νήματα των ύφασμάτων. Όταν ο οργανισμός έρχεται σ' έπαφή με τις ουσίες στίς οποίες είναι εύαισθητος — εισπνέοντας, τρώγοντας ή άγγίζοντας τις ουσίες αυτές — ο άμυντικός μηχανισμός του σώματος τίθεται άμέσως σέ λειτουργία. Άλλ' ή άμυνα μπορεί νά εκδηλωθεί με συμπτώματα πολύ δυσάρεστα γιά τόν οργανισμό: Κρίσεις άσθματος, έκζεμα, πονοκέφαλοι, άλλεργικά συνάχια.

Κάποτε οι άλλεργικές αντιδράσεις προκαλούν τόν θάνατο. Στα παιδιά, οι άλλεργικές αντιδράσεις μπορούν κυριολεκτικά νά παραλύσουν τις φυσιολογικές λειτουργίες της ανάπτυξης και νά προκαλέσουν μία ελαττωματική ανάπτυξη των μυϊκών ιστών και του σκελετού.

Όταν θά γνωρίσουμε καλύτερα τόν μηχανισμό της επίκτητης άνοχης, θά μπορούμε ν' άποφύγουμε τις όδυνες αυτές παθήσεις. Όλες σχεδόν οι ουσίες στίς οποίες οι άνθρωποι παρουσιάζουν άλλεργική εύαισθησία, μπορούν νά εισαχθούν στον οργανισμό κατά τη γέννηση, προτού τεθεί σέ λειτουργία ο μηχανισμός της άνοσας. Άλλωστε δε θά ήταν άναγκαίο νά εισαγάγουμε στον οργανισμό του νεογέννητου εκατοντάδες ουσίες, στην τύχη. Οι βιολόγοι ξέρουν ότι ένας μεγάλος άριθμός ειδικών άλλεργιών είναι κληρονομικές παθήσεις. Σύμφωνα με ώρισμένους ύπολογισμούς, πάνω από 75% των άλλεργιών βρίσκονται τόσο στα παιδιά όσο και στους γονείς. Θά μπορούσαμε λοιπόν νά εισαγάγουμε στον οργανισμό του νεογέννητου μόνο τις ουσίες πού προκαλούν άλλεργικές αντιδράσεις στους γονείς του. Έτσι τόν παιδί θ' άποκτούσε άνεκτικότητα σ' αυτές τις ουσίες και δε θά κινδύνευε από τις άλλεργικές αντιδράσεις.

Η τεχνική της επίκτητης άνοχης θ' άποδειχθεί άσφαλώς πολύ ώφέλιμη γιά τόν άνθρωπο. Ο άντιτετανικός όρρος παρασκευάζεται με βάση τόν όρρο του αλόγου (όπως και ή διφθερική αντίτοξίνη και άλλα έμβόλια και όρροι). Ο βάκιλλος του τετάνου προκαλεί θανάσιμους σπασμούς αν δεν έξουδετερωθεί έγκαιρώς με την κατάλληλη αντίτοξίνη. Όστόσο, ώρισμένοι οργανισμοί αντιδρούν ισχυρά στον άντιτετανικό όρρο, ιδίως αν έχουν άποκτήσει άλλεργική εύαισθησία στα παιδικά τους χρόνια. Συχνά ο κλονισμός είναι τόσο επικίνδυνος, ώστε οι έπιστήμονες ύποπτεύονται πώς οι άλλεργικές αντιδράσεις σ' αυτό τόν όρρο έχουν σκοτώσει περισσότερους ανθρώπους από τόν βάκιλλο του τετάνου... Μία μικρή δόση όρρου του αλόγου αν εισαχθεί στον οργανισμό άμέσως μετά τη γέννηση, θά δημιουργήσει άνοχη πού θά τόν προστατεύσει ισσοβίως από τις βίαιες άλλεργικές αντιδράσεις στους όρρους και τόν έμβόλια.

Ο ΚΑΡΚΙΝΟΣ ΠΟΥ ΑΥΤΟΘΕΡΑΠΕΥΕΤΑΙ

Η ΜΕΛΕΤΗ της άνοχης και της άνοσας άνοίγει νέες προοπτικές στον άγώνα κατά του καρκίνου.

Πολλοί καρκινολόγοι άσπάζονται σήμερα τη γνώμη του δρος Μάξ Κάτλερ, πρώην διευθυντού του Καρκινολογικού Ίνστιτούτου του Σικάγου, πού δεβαιώνει πώς υπάρχει ένας φυσικός μηχανισμός άμυνας κατά του καρκίνου στο ανθρώπινο σώμα κι' οι περιπτώσεις καρκίνου πού φτάνουν ως τά νοσοκομεία είναι ακριβώς οι περιπτώσεις πού αυτός ο άμυντικός μηχανισμός δεν έλειτουργήσει.

Ο δρ Φίλιπ Ούεστ, του πανεπιστημίου της Καλλιφορνίας, άναφέρει τις νεκροψίες ενός σημαντικού άριθμού άνδρών πού είχαν πεθάνει από διάφορες παθήσεις, έκτός από καρκίνο. Οι νεκροψίες άπέδειξαν ότι 45% των ανθρώπων αυτών, πού ήταν όλοι πάνω από πενήντα χρονών, ύπέφεραν από καρκίνο του προστάτου. Όστόσο, οι περισσότεροι άπ' αυτούς τούς καρκίνους έμειναν στάσιμοι ή ύποχωρούσαν, χωρίς νά προκαλούν καμμία ένόχληση. Έτσι ο καρκινοπαθής έξοσε πολλά χρόνια χωρίς νά ύποπτεύεται ότι πάσχει από καρκίνο, και τελικά πέθαινε από άλλη αίτία.

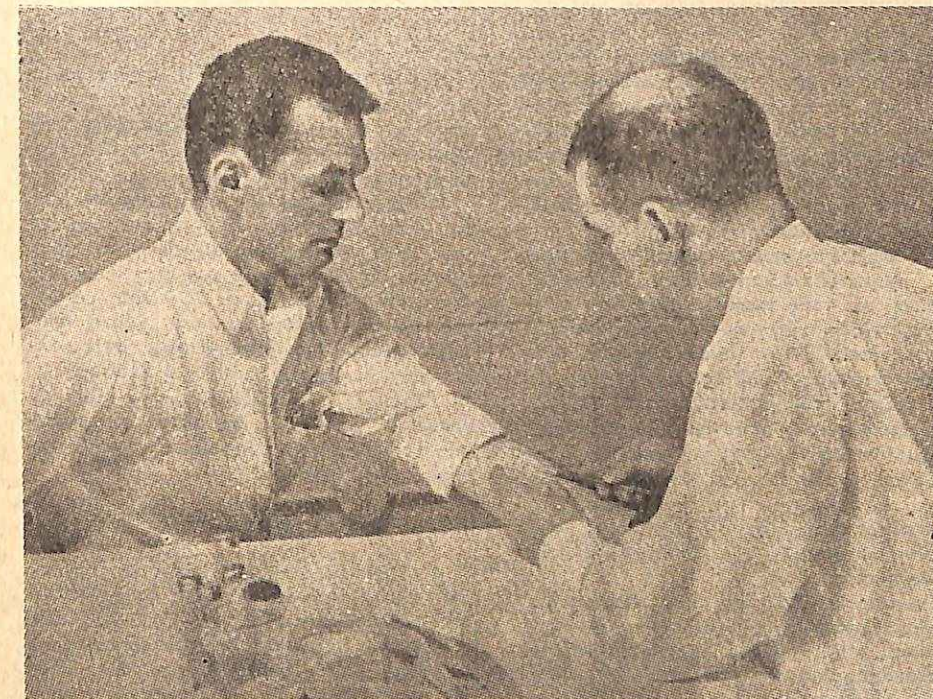
Σε μία μεγάλη «έκστρατεία έγκαιρου διαγνώσεως» πού ώργανώθηκε από τόν πανεπιστήμιο της Καλλιφορνίας, διαπιστώθηκε ότι πολλές γυναίκες είχαν προσβληθεί από καρκίνο της μήτρας, τόν όποιο δεν ύποπτευόντουσαν. Οι γυναίκες ύπεβλήθησαν σέ ιατρική παρακολούθηση επί χρόνια. Άλλά στα 80% των περιπτώσεων οι καρκινικοί όγκοι ή έμειναν στάσιμοι ή εξαφανίσθηκαν, χωρίς νά ύποβληθούν σέ καμμία θεραπεία. Και ο δρ Ούεστ συμπράίνει: «Δεν άποκλείεται νά είχαμε όλοι μας κάποτε προσβληθεί από μία μορφή καρκίνου, άλλα δεν τόν καταλάβαμε ποτέ, γιάτί ο φυσικός άμυντικός μηχανισμός του σώματός μας έξουδετέρωσε τόν καρκίνο προτού γίνει επικίνδυνος».

Τά πιό ενδιαφέροντα — και τά πιό μυστηριώδη — παραδείγματα της δράσεως αυτού του άμυντικού μηχανισμού είναι οι περιπτώσεις της «αυθόρμητης ύποχωρήσεως» του καρκίνου. Έδώ και πενήντα χρόνια έχουν σημειωθεί τουλάχιστον 120 περιπτώσεις άρρώστων πού έγκαταλείφθηκαν από τούς γιατρούς και όμως επέζησαν, θεραπευμένοι, γιά πολλά χρόνια. Θά έλεγε κανείς ότι την ένδεκάτη ώρα ο οργανισμός είχε έπιστρατεύσει τις άμυντικές δυνάμεις του γιά νά έξουδετερώσει τούς καρκινικούς όγκους.

Μία τυπική περίπτωση αυθόρμητης ύποχωρήσεως πού παρατηρήθηκε από τόν καθηγητή Μπόυντ, του πανεπιστημίου του Τορόντο, άφορά μία νεαρή γυναίκα πού παρουσίαζε κακοήεις όγκους στό στήθος, στό μπράτσο, στην κοιλιά και στην μασχάλη. Οι γιατροί τη θεωρούσαν άθεράπευτη. Όστόσο ή γυναίκα επέζησε, έγινε μητέρα κι' έπειτα από τέσσερα χρόνια, όταν την εξέτασαν και πάλι οι γιατροί, διεπίστωσαν έκπληκτοι πώς οι περισσότεροι καρκινικοί όγκοι είχαν ύποχωρήσει.

Σχολιάζοντας αυτές και άλλες παρόμοιες περιπτώσεις, ο δρ Μπόυντ δηλώνει: «Ίτίποτα στή φύση δεν είναι άλη-

θινά αυθόρμητο. Υπάρχει πάντα μία αίτία». Υποθέτει ότι σέ ώρισμένο στάδιο της άρρώστειας τά καρκινικά κύτταρα προκαλούν τόν σχηματισμό αντίσωμάτων πού καταλήγουν νά έξουδετερώσουν τά καρκινικά κύτταρα. Άλλά σέ ώρισμένες περιπτώσεις και γιά άγνωστους λόγους, φαίνεται πώς ο άμυντικός μηχανισμός της άνοσας πού δημιουργεί τ' αντίσωματα δεν είναι τόσο ισχυρός ώστε νά καταπολεμήσει την εισβολή των καρκινικών κυττάρων. Τό-

Με μία ύποδερμική σύριγγα, καρκινικά κύτταρα εισάγονται στον προ-βραχίονα ενός έθελοντού... Οι καρκινολόγοι προσπαθούν ν' ανακαλύψουν ένα έμβόλιο κατά του καρκίνου.

τε οι καρκινικοί όγκοι αναπτύσσονται άνευόχλητοι και καταστρέφουν τόν οργανισμό.

ΤΟ ΑΝΤΙΚΑΡΚΙΝΙΚΟ ΕΜΒΟΛΙΟ

ΣΤΟ Ίνστιτούτο Άντικαρκινικών Έρευνών Σλόαν Κεττερικ της Νεας Υόρκης, οι έπιστήμονες προσπάθησαν ν' άποκαλύψουν τά μυστικά της φυσικής άμυνας του οργανισμού κατά της τρομερής άρρώστειας: Έκατοντάδες έθελοντών προσφέρθηκαν νά βοηθήσουν τούς έρευνήτες πού φιλοδοξούν νά λύσουν αυτό τόν θεμελιώδες πρόβλημα: Ποιά διαφορά υπάρχει μεταξύ των άμυντικών μηχανισμών των ανθρώπων πού προσβάλλονται και των ανθρώπων πού άνθίστανται στον καρκίνο;

Τά πειράματα, πού δεν έχουν ακόμα συμπληρωθεί, άρχισαν με μία ομάδα καρκινοπαθών πού οι γιατροί τούς είχαν καταδικάσει. Κάτω από τόν δέρμα του προβραχίονος των καρκινοπαθών πού προσφέρθηκαν έθελοντικά, έμφυτεύθηκαν καρκινικά κύτταρα. Τά έμφυτεύματα «έπιασαν» και άρχισαν νά σχηματίζονται όγκοι... «Όποιο κι' αν είναι

τό άμυντικό σύστημα του οργανισμού κατά του καρκίνου, φαίνεται πώς οι προχωρημένοι καρκινοπαθείς δεν διαθέτουν τέτοιο άμυντικό σύστημα...

Κατόπιν τόν πείραμα συνεχίσθηκε με μία ομάδα έθελοντών φυλακισμένων άπο μία φυλακή του Όχάιο. Τά ίδια καρκινικά κύτταρα έμφυτεύθηκαν στον προ-βραχίονα των φυλακισμένων πού ήταν όλοι υγιείς και ρωμαλέοι. Άντίθετα πρós τούς καρκινοπαθείς, οι άνδρες αυ-

το έρευνήται του Πανεπιστημίου του Σέφφλιντ κατασκεύασαν ένα μηχανικό άνθρακωρύχο με φορητή πηγή παροχής ένεργείας. Τόν ρομπότ αυτό ονομάστη ΡΑΤ (από τά αρχικά των άγγλικών λέξεων Προσαρμοστικός Τωγλοδύτης Ρομπότ) και μπορεί νά χρησιμοποιηθεί σέ συνθήκες εργασίας επικίνδυνες γιά τόν άνθρωπο όπως είναι ή κατάσβεση πυρκαϊών σέ δύσκολες περιοχές των άνθρακωρυχείων και ή έξαγωγή άνθρακος από χώρους πολύ στενούς και άβαθείς γιά τούς εργάτες. Ο άνθρακωρύχος — ρομπότ λειτουργεί με ηλεκτρονικούς παλμούς οι όποιοι όχι μόνον κινούν και προωθούν τόν ρομπότ άλλα και εκτελούν ώρισμένες εργασίες σέ καθωρισμένη στιγμή.

Όταν ο εκδότης μίας τοπικής έφημερίδος εις την Βρετανία πληροφορήθηκε ότι εκείνο πού έλειπε περισσότερο στους τυφλούς της περιοχής του ήτο ή άνάγνωση των τοπικών ειδήσεων, άπεφάσισε νά κά-νει κάτι νά τούς έξυπηρετήσει. Τόν βράδυ της εκδόσεως της εβδομαδιαίας έφημερίδος του μαγνητοφωνεί ο ίδιος τις τοπικές ειδήσεις. Έτσι οι τυφλοί της περιοχής τόν μπορούν νά άκούουν τά νέα από τόν μαγνητόφωνο την ήμέρα της εκδόσεως της έφημερίδος. Της άρχής ο εκδότης της έφημερίδος, δεν ήξερε πώς έπρεπε νά εστρώσει 12 σελίδες ειδήσεων σέ μία ταινία μαγνητοφώνου διαρκείας μισής ώρας. Έτσι από λίγες άποτυχίες κατέστρωσε ένα πρόγραμμα. Στην άρχή κάνει μία εισαγωγή, τότε άναφέρει τά κυριώτερα νέα, κατόπιν άναφέρει τι θλιβερό ή τραγικό έχει συμβεί, κατόπιν μερικά ειδικά, σύντομα κομμάτια, και τελικά μεταδίδει και πάλι ειδήσεις. Στο σημείο αυτό άρχίζει νά μιλά ή γυναίκα του ή οποία άναφέρει εις γενήσεις, τούς γάμους, τούς θανάτους και τις κυριώτερες δημόσιες ανακοινώσεις. Όταν ή κυρία τελειώσει, ο κύριος άναφέρει τις προσωπικότητες της εβδομάδος, μεταδίδει ειδήσεις εν συντομία και τελειώνει με ένα πνευματώδες άνεκδοτό. Η μαγνητοφωνημένη έφημερίς άκούγεται κάθε Τετάρτη, ήμέρα πού εκδίδεται ή έφημερίς και γίνονται τά θραυνά μαθήματα χειροτεχνίας των τυφλών.

Τό σπουδαιότερο είναι ότι άλλα πειράματα με τούς ίδιους έθελοντές άπέδειξαν πώς ο οργανισμός πού άποκτά άνοσία σέ μία μορφή καρκίνου, μπορεί νά καταπολεμήσει όλες τις μορφές της άρρώστειας. Αυτό σημαίνει ότι ο καρκίνος, αν και άρρώστεια έξαιρετικά πολύμορφη, θά μπορούσε νά καταπολεμηθεί μ' ένα μοναδικό τύπο έμβολίου. Τέτοια έμβόλια έχουν βρεθεί κιόλας γιά ώρισμένα πειραματόζωα, άλλ' όχι ακόμα γιά τόν άνθρωπο. Θά χρειασθούν πολλές έρευνες άπου ν' άποκαλύψη τά μυστικά της ή άνοσας, ο πολύτιμος άμυντικός μηχανισμός του ανθρώπου.

SIDNET KATZ

Madele'oli

Σοβιετικοί σπηλαιολόγοι βρήκαν στον Καύκασο 30 μαργαριτάρια. Τό είδος αυτό των μαργαριταριών σχηματίζεται υπό άσυνήθεις και σπάνιες συνθήκες στο έσωτερικό των βουνών και σέ χρονικό διάστημα πολλών χιλιών έτών.

Έρευνήται του Πανεπιστημίου του Σέφφλιντ κατασκεύασαν ένα μηχανικό άνθρακωρύχο με φορητή πηγή παροχής ένεργείας. Τόν ρομπότ αυτό ονομάστη ΡΑΤ (από τά αρχικά των άγγλικών λέξεων Προσαρμοστικός Τωγλοδύτης Ρομπότ) και μπορεί νά χρησιμοποιηθεί σέ συνθήκες εργασίας επικίνδυνες γιά τόν άνθρωπο όπως είναι ή κατάσβεση πυρκαϊών σέ δύσκολες περιοχές των άνθρακωρυχείων και ή έξαγωγή άνθρακος από χώρους πολύ στενούς και άβαθείς γιά τούς εργάτες. Ο άνθρακωρύχος — ρομπότ λειτουργεί με ηλεκτρονικούς παλμούς οι όποιοι όχι μόνον κινούν και προωθούν τόν ρομπότ άλλα και εκτελούν ώρισμένες εργασίες σέ καθωρισμένη στιγμή.

Όταν ο εκδότης μίας τοπικής έφημερίδος εις την Βρετανία πληροφορήθηκε ότι εκείνο πού έλειπε περισσότερο στους τυφλούς της περιοχής του ήτο ή άνάγνωση των τοπικών ειδήσεων, άπεφάσισε νά κά-νει κάτι νά τούς έξυπηρετήσει. Τόν βράδυ της εκδόσεως της εβδομαδιαίας έφημερίδος του μαγνητοφωνεί ο ίδιος τις τοπικές ειδήσεις. Έτσι οι τυφλοί της περιοχής τόν μπορούν νά άκούουν τά νέα από τόν μαγνητόφωνο την ήμέρα της εκδόσεως της έφημερίδος. Της άρχής ο εκδότης της έφημερίδος, δεν ήξερε πώς έπρεπε νά εστρώσει 12 σελίδες ειδήσεων σέ μία ταινία μαγνητοφώνου διαρκείας μισής ώρας. Έτσι από λίγες άποτυχίες κατέστρωσε ένα πρόγραμμα. Στην άρχή κάνει μία εισαγωγή, τότε άναφέρει τά κυριώτερα νέα, κατόπιν άναφέρει τι θλιβερό ή τραγικό έχει συμβεί, κατόπιν μερικά ειδικά, σύντομα κομμάτια, και τελικά μεταδίδει και πάλι ειδήσεις. Στο σημείο αυτό άρχίζει νά μιλά ή γυναίκα του ή οποία άναφέρει εις γενήσεις, τούς γάμους, τούς θανάτους και τις κυριώτερες δημόσιες ανακοινώσεις. Όταν ή κυρία τελειώσει, ο κύριος άναφέρει τις προσωπικότητες της εβδομάδος, μεταδίδει ειδήσεις εν συντομία και τελειώνει με ένα πνευματώδες άνεκδοτό. Η μαγνητοφωνημένη έφημερίς άκούγεται κάθε Τετάρτη, ήμέρα πού εκδίδεται ή έφημερίς και γίνονται τά θραυνά μαθήματα χειροτεχνίας των τυφλών.

SIDNET KATZ

Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΤΩΝ ΑΝΘΕΚΤΙΚΩΝ ΒΑΚΙΛΛΩΝ

ΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ όλου του κόσμου πιστεύουν πως ήρθε ο καιρός να γίνει η τελευταία προσπάθεια για την καταπολέμηση της φυματίωσης. Σε μια κατάλληλη στιγμή του αγώνα κατά της κοινωνικής αυτής μάστιγος, η Διεθνής 'Αντιφυματική Ένωση' οργάνωσε πρόσφατα στο Τορόντο το 16ο Διεθνές Φυματιολογικό Συνέδριο.

— Ένώ έχουν περάσει είκοσι χρόνια που όλοι σχεδόν οι σταφυλόκοκκοι του κόσμου κατεστράφησαν με την πενικιλίνη, δηλαδή ο Γάλλος καθηγητής 'Ετιέν Μπερνάρ, σήμερα η πλειονότητα αυτών των ίδιων σταφυλόκοκκων είναι ανθεκτικοί στο αντιβιοτικό του φλέμινγκ...

— Ο διάσημος Γάλλος φυματιολόγος, που είναι γενικός γραμματέας της διεθνούς ενώσεως, έδωσε το σήμα του κινδύνου:

— Διερωτώμεθα με ανησυχία, αν αυτή η ίδια η ιστορία δε θα επαναληφθεί με τον βάκιλλο του Κώχ, που άποκτα ανθεκτικότητα στη στρεπτομυκίνη και στην ισονιαζίδη...

— Ανθεκτικοί βάκιλλοι εμφανίζονται κιόλας μεταξύ των αρρώστων που σε έσφαλμένη θεραπεία και τα έσφαλα που μολύνονται απ' αυτούς παρουσιάζουν, φυσικά, τα ίδια ανθεκτικά μικρόβια. Ο Γερμανός γιατρός Μάϊσνερ ανέκοιωσε στο συνέδριο ότι παρατήρησε σε πολλές χώρες άξιοσημείωτη αύξηση του αριθμού των αρρώστων που ο οργανισμός τους παρουσιάζει αντίσταση σε ένα ή περισσότερα αποτελεσματικά φάρμακα.

— Το ποσοστό των νέων αρρώστων που έχουν προσβληθεί από ανθεκτικά μικρόβια διπλασιάστηκε στα πέντε τελευταία χρόνια, λέει ο δρ Μάϊσνερ.

Οι νέοι αυτοί κίνδυνοι έρχονται σε μια στιγμή που πολλός κόσμος σε πολλές χώρες πιστεύει και λέει πως η φυματίωση έχει νικήθει. Η άπατηλή αυτή εντύπωση οφείλεται στην κομπύλη θνησιμότητας από φυματίωση, που κατέρχεται σταθερά. Στα τελευταία 30 χρόνια το ποσοστό θανάτων από φυματίωση μειώθηκε κατά 90%. 'Αλλ' η φυματίωση δε νικήθηκε.

Η ΦΥΜΑΤΙΩΣΗ ΔΕΝ ΝΙΚΗΘΗΚΕ...

Ένα έρδρo του Γάλλου καθηγητού Μωρίς Λαμύ

Η ΓΝΩΣΗ της φυματίωσης ανάγεται ασφαλώς στα πανάρχαια χρόνια. Είναι αλήθεια πως ο 'Ιπποκράτης' δε θεωρούσε τη φθίση ως ειδική αυτόνομη πάθηση. Νόμιζε ότι πρόκειται για μια έμπύωση ή εξέλκωση των πνευμόνων που μπορούσε να οφείλεται σε διάφορες αιτίες.

Η άρρώστεια που ονομάζουμε σήμερα 'φυματίωση' έμεινε για πολύ, συγκεχυμένη με τους καρκίνους, τ' άποστήματα, τις γάγγραινες, τις βρογχοπνευμονίες... Στην 'Αναγέννηση', ο διάσημος γιατρός Σύλβιος, που περιέγραψε πρώτος το χαρακτηριστικό «φύμα» της άρρώστειας, υποστήριζε ακόμα πως η φυματίωση προερχόταν από ένα έλκος του πνεύμονος και ανέφερε ως αιτίες του έλκους την περιπνευμονία, την αιμόπτυση, τον δξύ κατάρρου, την πυώδη πλευρίτιδα, το άσθμα και την μελαγχολία.

Πρώτος ο Λαϊνέκ, τον περασμένο αιώνα, διεκρίρυξε την ένότητα της παθήσεως. «Η πρόοδος της παθολογικής ανατομίας», γράφει ο Λαϊνέκ, απέδειξε πως η πνευμονική φθίση οφείλεται στην ανάπτυξη, μέσα στον πνεύμονα, ενός ειδικού όγκου τον οποίο οι ανατόμοι ονόμασαν «φύμα», όνομα που δίνουμε άλλοτε σε κάθε είδος όγκου ή ανώμαλης προεξοχής. Πιστεύω πως δεν πρέπει να δεχόμαστε την ύπαρξη καμμιάς άλλης μορφής πνευμονικής φθίσεως...

Ο ΒΑΚΙΛΛΟΣ ΤΟΥ ΚΩΧ

ΔΥΟ άλλα ονόματα πρέπει να συνδεθούν με το άθνατο όνομα του Λαϊνέκ:

Το 1865, πρoς γενική κατάπληξη, ο Γάλλος επιστήμων Βιλμέν ανέκοιωσε στην 'Ακαδημία 'Ιατρικής' ότι το φύμα μπορεί να ένοφθαλμισθεί σ' ένα ξένο οργανισμό, αποδεικνύοντας έτσι πως η άρρώστεια είναι μεταδοτική. 'Ός την εποχή εκείνη, κανένας γιατρός δεν παραδεχόταν τη μεταδοτικότητα της φυματίωσης.

Δεκαεφτά χρόνια αργότερα, στις 10 'Απριλίου 1882, ο Ρόμπερτ Κώχ ανέκοιωσε στην 'Εταιρεία Φυσιολογίας του Βερολίνου' πως είχε απομονώσει και κλλιεργήσει το μικρόβιο της φυματίωσης, που άνομισθήκε «βάκιλλος του Κώχ».

Από τότε όλες αυτές οι ανακαλύψεις έχουν επιβεβαιωθεί επανειλημμένα και απ' όλες τις πλευρές. Η φυματίωση είναι μια αυτόνομη άρρώστεια, είναι μεταδοτική και οφείλεται σ' έναν ειδικό βάκιλλο που προκαλεί μόνο αυ-

τή την άρρώστεια.

Χρειάστηκε ωστόσο να περιμένουμε πολλά χρόνια προτού σημειωθούν οι πρώτες νίκες κατά της τρομερής αυτής άρρώστειας που είναι τόσο διαδεδομένη στον κόσμο.

Οι στατιστικές — όχι πολύ παλιές έφ' όσον άνάγονται σε μια εποχή μόνο πριν από έβδομηντα χρόνια — δείχνουν γύρω στο 1885, σε μια μεγαλούπολη όπως το Παρίσι, επί 100.000 κατοίκων οι 500 πέθαιναν κάθε χρόνο από φυματίωση. Την ίδια εποχή, στις άλλες μεγάλες πόλεις όπως η Μασσαλία, το Λονδίνο, ή Φιλαδέλφεια, επί 100 θανάτων οι 25 είχαν ως αίτιο τη φυματίωση. Ήταν ένα τρομακτικά ύψηλο ποσοστό θνησιμότητας.

ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΟΣ

ΥΠΕΡΗΔΩΝΤΑΣ μερικές δεκαετίες, φτάνουμε στο έτος 1910. Το χρόνο εκείνο, επί 100.000 κατοίκων της Γαλλίας, οι θάνατοι από φυματίωση δεν ξεπερνούσαν τους 290. Το ποσοστό της θνησιμότητας είχε μειωθεί στο ήμισυ, κι' ανάλογη μείωση σημειώθηκε σ' όλες τις δυτικές χώρες. Από το 1910 ως το 1958, η θνησιμότητα από φυματίωση δεν έπαψε να μειώνεται κατά 3 — 15% το χρόνο. Το 1958, επί πληθυσμού 100.000 κατοίκων σημειώνονται μόνο 24 θάνατοι από φυματίωση (μείωση του ποσοστού κατά 88%).

Πως έξηγείται ο έντυπωσιακός αυτός περιορισμός της θνησιμότητας από φυματίωση; Η θελίωση των γενικών συνθηκών της ζωής, άφθονότερη διατροφή, υγιεινότερες κατοικίες, γενική αύξηση της ευμάρειας, όλοι αυτοί οι παράγοντες έπαιξαν σημαντικό ρόλο στις χώρες που άποκαλούμε «άνεπτυγμένες». Ένας άλλος παράγων που συνετέλεσε στον περιορισμό της φυματίωσης ήταν η έγκαιρη διάγνωση της άρρώστειας από ειδικευμένους γιατρούς, σε ώριγαυμένα νοσοκομεία με ειδικευμένο προσωπικό. Σημαντική πρόοδος υπήρξε η οργάνωση ειδικών «σανατορίων» άποκλειστικά για τη θεραπεία της φυματίωσης, στο βουνό ή στην πεδιάδα, όπου το κλίμα ήταν εύνοικό για την καταπολέμηση της άρρώστειας.

Ιδιαίτερη προσπάθεια καταβλήθηκε από τους παιδιάτρους για την έγκαιρη διάγνωση της φυματιώδους μολύνσεως στα παιδιά και την οργάνωση ειδικών «πρεβοντορίων» για τις προφυματικές καταστάσεις. Η πρόοδος της έργαστηριακής τεχνικής με τις άκτινοσκοπήσεις, τις αναλύσεις των πτυέλων για

Το κοινό έχει άποκτήσει ένα άπατηλό αίσθημα άσφαλείας... Η φυματίωση δεν είναι η τρομερή άρρώστεια που ήταν άλλοτε, άλλ' αυτό δε σημαίνει πως έπαψε να είναι επικίνδυνη. Χρειάζεται καλύτερη οργάνωση του άντιφυματικού άγώνος σ' όλες τις χώρες...

την άνίχνευση βακίλλων του Κώχ κ.λ.π. επέτρεψαν την έφαρμογή άποτελεσματικών προληπτικών μέτρων κατά της φυματίωσης.

Η ΝΕΑ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ

ΟΙ ΓΙΑΤΡΟΙ κι' ιδιαίτερα οι παιδίατροι άπέκτησαν ένα καινούργιο όπλο κατά της φυματίωσης όταν οι Γάλλοι έρευνητές Καλμέτ και Γκερέν ανέκαλυσαν ότι ένα είδος βακίλλων του βωδιού, έπειτα από μακρόχρονη καλλιέργεια, μπορούσε να χρησιμεύσει ως άντιφυματικό έμβόλιο προληπτικής φύσεως. 'Αν και στην αρχή συνάντησε πολλές άντιδράσεις, η άποτελεσματικότητα αυτού του έμβολίου Καλμέτ Γκερέν, του Β.Ο.Ο. όπως λέγεται, θεωρείται σήμερα άποδεδειγμένη.

Η πρόοδος των προληπτικών μέτρων υπήρξε άλματώδης. 'Αλλ' η θεραπευτική δεν προώδευσε τόσο γρήγορα. Πριν από μερικές δεκαετίες ακόμα, οι γιατροί δεν μπορούσαν να προσφέρουν στους φυματικούς καμμία ουσιαστική δόθεια. Χορηγούσαν μονάχα μερικά φάρμακα για να καταπραύνουν το βήχα και τον πυρετό κι' αυτό ήταν όλο.

Όλα τα «θαυματουργά» φάρμακα κατά της φυματίωσης που έμφανίσθηκαν κατά καιρούς, άποδείχθηκαν άχρηστα. Στις αρχές του αιώνα μας ήταν πολύ της μόδας το μουρουνόλαδο και όρισμένοι γιατροί ύποχρέωναν τους δυστυχισμένους φυματικούς να καταπίνουν 200 ως 300 γραμμάρια την ήμέρα. Το μουρουνόλαδο δεν είχε καμμία έπίδραση στη φυματίωση, άλλ' η έπίδρασή του στο πεπτικό σύστημα των αρρώστων ήταν καταστρεπτική. Κατόπιν χρησιμοποιήθηκαν το θειάφι, ο φώσφορος, το φενικό όξύ, το κρεώστον, το άρσενικό καί, πιδό πρόσφατα, τα άλατα του χρυσού. Τίποτα δεν ώφέλησε.

Μιά σημαντική πρόοδος, ωστόσο, ήταν η μέθοδος του φορλανίνι που άχρήστευε τον άρρωστο πνεύμονα με την είσαγωγή άερίων στην πλευρική μεμβράνη. Αυτός ο τεχνητός «πνευμοθώρακας» συμπληρωνόταν κάποτε και με διάφορες χειρουργικές έπεμβάσεις που άπέβλεπαν στον ίδιο σκοπό.

Μόνο έδω και δεκαπέντε χρόνια διαθέτουμε φάρμακα που είναι άναμφισβήτητα δραστικά κατά του βακίλλου της φυματίωσης: Το παραμινοσαλικυλικό όξύ (γνωστό με τ' αρχικά του Ρ.Α.Σ.), την ισονιαζίδη και τη στρεπτομυκίνη.

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΥΠΟΧΩΡΗΣΗ

Η ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ αυτών των τριών φαρμάκων, ιδίως των δύο τελευταίων, δεν άμφισβητείται σήμερα από κανένα. Η φυματιώ-

δης μηνιγγίτις, άλλοτε ο τρόμος των παιδιάτρων και το φόβητρο των μητέρων, σήμερα θεραπεύεται. Η πνευμονική φυματίωση, αν διαγνωσθεί έγκαιρα και ύποβληθεί στην κατάλληλη θεραπεία, έξουδετερώνεται άρκετά γρήγορα, έννιά φορές στις δέκα.

Παρ' όλα αυτά, η κατάσταση, όπως παρουσιάζεται σήμερα σε πολλές χώρες, δεν είναι άπολύτως ίκανοποιητική. 'Αναφέραμε ότι στη Γαλλία, μια προηγμένη χώρα, σημειώνονται ακόμα 24 θάνατοι από φυματίωση επί 100.000 κατοίκων. Στη Νορβηγία, την 'Αγγλία, την 'Ελβετία, τη Δυτική Γερμανία, το ποσοστό είναι περίπου 20 επί 100.000. Στον Καναδά, τις 'Ηνωμένες Πολιτείες και τη Σουηδία, περίπου 10. Στη Δανία και στην 'Ολλανδία περίπου 5. Οι μεσογειακές χώρες γενικά έχουν το μεγαλύτερο ποσοστό θνησιμότητας από φυματίωση.

Οι Γάλλοι καθηγητές 'Ετιέν Μπερνάρ και Μωρίς Μπαριετ έδωσαν πρόσφατα το σήμα του κινδύνου κι' άπέδει-

ξαν ότι χρειάζονται ακόμα πολλές προσπάθειες για ν' άπαλλαγούμε όριστικά απ' αυτή τη μάστιγα. Η φυματίωση δε νικήθηκε, άπλώς ύπεχώρησε, κι' ύπάρχουν λόγοι για να φοβόμαστε πως η ύποχώρηση είναι μονάχα προσωρινή.

Ο καθηγητής Μπαριετ τονίζει ιδιαίτερα τη συχνότητα και τη σοβαρότητα των ύποτροπών στους άρρώστους που θα έπρεπε να είχαν θεραπεία σε δεκαοχτώ μήνες αν η θεραπεία τους ήταν κανονική. Η πλημμελής θεραπεία, όσα και η καθυστερημένη διάγνωση, έχουν όλέθριες συνέπειες: Η άρρώστεια παίρνει χρονία μορφή και δεν μπορεί πια να καταπολεμηθεί με κανένα φάρμακο. Ο φυματικός γίνεται ένας άνάπηρος, άνίκανος, για κάθε έργασία, που σέρνεται από σανατόριο σε σανατόριο, μολύνοντας τα παιδιά του και το περιβάλλον του, έστία διάδοσεως της άρρώστειας. Η άμέλεια του άρρώστου, κάποτε και του γιατρού, είναι οι πρωταρχικές αιτίες των άποτυχιών της σύγχρονης θεραπευτικής.

Άπέναντι στη φυματίωση, το κοινό έχει άποκτήσει ένα άπατηλό αίσθημα άσφαλείας. Η φυματίωση δεν είναι η τρομερή άρρώστεια που ήταν άλλοτε, άλλ' αυτό δε σημαίνει πως έπαψε να είναι επικίνδυνη. Χρειάζεται διαφώτιση του κοινού και καλύτερη οργάνωση του άντιφυματικού άγώνος σ' όλες τις χώρες.

MAURICE LAMT

Madele'ni

Η χλωροφύλλη και τα χλωροφυλικά παρασκευάσματα ήταν μέχρι σήμερα γνωστά μόνο για τις άποσημητικές τους ιδιότητες. 'Αλλά πρόσφατα ένας 'Αμερικανός γιατρός ανέκαλυσε πως ώρισμένα παραύαγα της χλωροφύλλης έχουν ιδιότητες τονωτικές για την καρδιά. Η έπίδρασή τους είναι περίπου όμοια με της γνωστής διγίταλίνης. Μιά χλωροφυλλική διατα φαίνεται πως είναι όφελιμη για όσους έχουν αδύνατη καρδιά. Όλα τα πράσινα σαλατικά περιέχουν άφθονη χλωροφύλλη.

Κατά μήκος των άκτών του Νιού Τζέρσεϋ (ΗΠΑ) σχηματίσθηκε ένα τεχνητός ύφαλος συνολικού μήκους πενήντα χιλιομέτρων. Ο ύφαλος άποτελείται από ναύαγια που μεταφέρθηκαν και καταπονίσθηκαν σ' αυτό το σημείο από τις άμερικανικές ύπηρεσίες άλμειας. Ο σκοπός της παράξενης κατασκευής είναι να... προσελκύσει τα ψάρια που είναι πολύ περίεργα και αλθάνονται την άκατανίκητη άνάγκη να έξερευνηήσουν κάθε τί που τους κάνει έντύπωση. Για τον ίδιο σκοπό στις άκτες της Καλλιφορνιας οι άλιευτικές ύπηρεσίες καταποντίζουν

ταλιά αδυνάκιντα, άχρηστα μηχανήματα και άλλα παλαιοδεμένα. Σ' αυτούς τους τεχνητούς ύφάλους πολλή σύντομα έγκαθίστανται μαλάκια, όστρακόδεσμα και άλλοι θαλασσινοί οργανισμοί που χρησιμεύουν ως τροφή των ψαριών. Από περιέργεια, ή για να βρουν την τροφή τους, τα ψάρια συγκεντρώνονται σ' αυτά τα ταμεία — και οι ψαράδες έπωφελούνται.

Γάλλοι γιατροί μελέτησαν την έπίδραση του κρασιού, και ιδιαίτερα του λευκού κρασιού, στον ανθρώπινο οργαισμό. Το συμπέρασμα τους είναι ότι, σε μικρές δόσεις, το λευκό κρασί ενεργεί σαν άληθινό έλιξήριο της νεότητος. Το κρασί τονώνει το δέρμα και προλαμβάνει το σχηματισμό των ρυτίδων. Καθαρίζει το σκώτι και τα νεφρά, ενισχύει τις έκκρίσεις της χολής και άπαλλάσσει το αίμα από το όξινο δξύ. Ένα ποτήρι λευκού κρασιού πριν από το γεύμα είναι φάρμακο κατά της δυσπεψίας, γιατί αύξάνει τις έκκρίσεις των γαστρικών όργων.

Αυτά λένε οι Γάλλοι γιατροί για το λευκό κρασί που, όταν πίνεται με μέτρο, χαρίζει ύγεία και μακροβιότητα. (Οι Γάλλοι όνομάζουν ελευκά όλα τα κρασιά που δεν είναι κόκκινα. Η ρετσίνα π. χ. είναι ελευκό κρασί αν και το χρώμα της είναι κόκκινο.)

Τρεις ακόμα περίφημοι πίνακες που έχουν κλαπεί υπό μυστηριώδεις συνθήκες τον τελευταίο καιρό. 'Αριστερά: «Η κυρία Χίλλ», του Γκρίνσμπορω. Στὴ μέση καὶ δεξιά: «Ὁ συνταγματάρχης 'Αϊζάκ» καὶ «Ἡ λαίδη 'Ελίζαμπετ Χάμιλτον» τοῦ Ρέϋνολντς.

Οἱ μυστηριώδεις κλοπές πινάκων ἀπὸ τὰ μουσεῖα

ΟΙ ΥΠΟΝΟΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΖΑΠΛΟΥΤΟ ΜΑΝΙΑΚΟ ΦΙΛΟΤΕΧΝΟ

Οἱ ἀστυνομίες τῆς Εὐρώπης εἶναι ἀνάστατες: μιὰ μυστηριώδης καὶ ἀσύλληπτη σπεῖρα ἔχει γίνει τώ-
ρα 2 χρόνια ὁ τρόμος τῶν μουσείων καὶ τῶν ἰδιω-
τικῶν συλλογῶν, ἀπ' ὅπου κλέβει περίφημους πί-
νακες ἀμύθητης ἀξίας. Τὸ τελευταῖο κρούσμα,
πρὶν ἀπὸ λίγον καιρό, ἦταν ἡ κλοπὴ τοῦ ἀρι-
στοτεχνήματος τοῦ Γκόγια «Ὁ Δούκας τοῦ Οὐέλλ-
λινκτον» ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴ Πινακοθήκη τοῦ Λονδί-
νου. Οἱ εὐρωπαϊκὲς ἀστυνομίες κι' ἡ Ἰντερπόλ ἔ-
χουν τὴν ὑπόνοια ὅτι ἡ σπεῖρα ποὺ κάνει τὶς κλο-
πὲς «ἐργάζεται» γιὰ λογαριασμό ἑνὸς ζάπλου-
του μανιακοῦ φιλότεχνου ὁ ὁποῖος θέλει νὰ ἔχει
στὴν ἀποκλειστικὴ κατοχὴ τοῦ περίφημου πίνα-
κες ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ τοὺς ἀγοράσει, γιατί ἀ-
πλούστατα τὰ μουσεῖα ἢ οἱ ἰδιῶτες ποὺ τοὺς ἔ-
χουν δὲν τοὺς πουλοῦν. Καὶ οἱ κλοπὲς πληθαίνουν
τοὺς τελευταίους μῆνες μὲ ἀνησυχητικὸ ρυθμό.
Πῶς ὅμως, γίνονται καὶ ποιοὶ πίνακες κλέβονται;

ΔΕΝ περνᾶ ἑβδομάδα σχεδὸν
χωρὶς ν' ἀναγγελθεῖ καὶ μιὰ
νέα κλοπὴ πινάκων ἀπὸ κάποιο
μουσεῖο, μεγάλο ἢ μικρό. Μέσα
στοὺς τελευταίους δύο μῆνες κλάπη-
καν περισσότερα ἀπὸ πενήντα περί-
φημα ἔργα μεγάλων ζωγράφων ἀπὸ
τὴν Ἐθνικὴ Πινακοθήκη τοῦ Λονδί-
νου, ἀπὸ τὰ μουσεῖα τοῦ Αἰξ καὶ τῆς
'Αντίμπ τῆς Γαλλίας, ἀπὸ τὸ μου-
σεῖο τῆς Ἀννονσιάντ τῆς Προβηγκί-
ας, καθὼς κι' ἀπὸ διάφορες γνωστό-
τατες ἰδιωτικὲς συλλογές. Ἡ τελευ-
ταία χρονολογικὰ κλοπὴ ἔγινε στὶς
25 Σεπτεμβρίου, ὅταν 23 πίνακες —
ἀνάμεσα στοὺς ὁποῖους καὶ τοῦ Τι-
σιανού, τοῦ Ρέμπραντ καὶ τοῦ Βάν
Ντὺκ — ἀπὸ τὴν ἰδιωτικὴ συλλογὴ
τοῦ βαρὸνιου ντὶ Μπορντονάρο στὸ
Παλέρμο τῆς Σικελίας. Ἡ κλοπὴ, ὅ-
μως, ποὺ ἔκανε τὸ μεγαλύτερο θό-
ρυβο, εἶναι ἑνὸς ἀριστουργήματος
τοῦ Γκόγια. Πρόκειται γιὰ τὸ περί-
φημο πορτραῖτο τοῦ Δούκα τοῦ Οὐ-
έλλινκτον — τοῦ «Σιδερένιου Δού-
κα» ποὺ νίκησε τὸ Ναπολέοντα στὸ

ΚΙΝΔΥΝΕΥΟΥΝ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

Βατερλώ. Ὁ πίνακας αὐτὸς ἀνήκε
σὲ μιὰ ἰδιωτικὴ συλλογὴ καὶ εἶχε ἐκ-
τεθεῖ σὲ πλειοδοσία στὸ γνωστότα-
το οἶκο Σόθμπυ'ς τοῦ Λονδίνου καὶ
ἀγοράσθηκε, στὶς 14 Ἰουνίου ἀπὸ
έναν Ἀμερικανὸ πολυεκατομμυριού-
χο ἀπὸ τὸ Τέξας, τὸν κ. Τσάρλς Ρά-
'ιτςμαν γιὰ 140.000 στερλίνες. Ἡ
ἀγγλικὴ κοινὴ γνώμη ἀναστατώθηκε
μὲ τὴν ἰδέα ὅτι τὸ περίφημο πορ-
τραῖτο τοῦ Σιδερένιου Δούκα θὰ ἐγ-
κατέλειπε τὴν Ἀγγλίαν κι' ἀξίωσε
ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν ν' ἀπαγορεύσει
τὴν ἐξαγωγή του. Αὐτὸ δὲν ἦταν δυ-
νατὸ νὰ γίνει καὶ τότε ρίχθηκε ἡ ἰ-
δέα ν' ἀγοράσει ἡ Ἐθνικὴ Πινακο-
θήκη τῆς Ἀγγλίας τὸν πίνακα ἀπὸ
τὸν κ. Ράιτςμαν. Ὁ Ἀμερικανὸς ἐ-
κατομμυριούχος δέχθηκε νὰ πουλή-
σει τὸν πίνακα ὅσο τὸν εἶχε ἀγορά-
σει. Τότε τὸ Ἰδρυμα Οὐόλφσον
πρόσφερε 100.000 στερλίνες μὲ τὸν
ὅρο νὰ δώσει τὸ κράτος τὶς ὑπόλοι-
πες 40.000. Αὐτὸ καὶ ἔγινε. Ὁ πί-
νακας ἀγοράσθηκε καὶ τὸν Ἰούλιο
τοποθετήθηκε σὲ τιμητικὴ θέση στὴν
Ἐθνικὴ Πινακοθήκη. Λίγες μέρες ἀρ-
γότερα ἐξαφανιζόταν: Τὸν εἶχαν
κλέψει ἄγνωστοι.

Ο ΜΑΝΙΑΚΟΣ ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ

ΣΧΕΔΟΝ ἀμέσως ἀκολούθησαν οἱ
κλοπὲς δεκάδων πινάκων ἀπὸ τὰ
μουσεῖα τοῦ Αἰξ, τῆς Ἀντίμπ καὶ
τοῦ Σαιν Τροπέζ (τῆς Ἀννονσιάντ)
στὴ νότια Γαλλία. Ἔργα τοῦ Σεζάν,
τοῦ Πικασό, τοῦ Ρενουάρ, τοῦ Ντυουα-
γὲ ντὲ Σεγκονζάκ καὶ ἄλλων γνωστό-
τατων ζωγράφων, πίνακες ἀξίας πολ-
λῶν δεκάδων ἑκατομμυρίων δραχμῶν
κλάπηκαν μέσα σὲ λίγες μέρες μὲ μυσ-
τηριώδη τρόπο. Καὶ εἶναι βέβαιο ὅτι
οἱ κλοπὲς ἔγιναν ἀπὸ τὴν ἴδια σπεῖρα,
ἀπὸ τοὺς ἴδιους ἀνθρώπους. Ἡ γαλλι-
κὴ ἀστυνομία κινητοποιήθηκε ἀμέσως
καὶ ζήτησε καὶ τὴ συνεργασία τῆς Ἰν-
τερπόλ. Ὡς τὴ στιγμὴ αὐτή, ὥστόσο,
οἱ κλέφτες μένουν ἀσύλληπτοι.

Καὶ γεννιέται τὸ ἐρώτημα: Γιατί
κλέβονται αὐτοὶ οἱ πίνακες; Νὰ που-
ληθοῦν εἶναι ἀδύνατο, γιατί εἶναι γνω-
στότατοι καὶ κανένας δὲ θὰ τολμήσει
νὰ τοὺς ἀγοράσει καὶ νὰ γίνει κλεπτα-
ποδόχος. Δὲν ὑπάρχει, λοιπόν, οἰκο-
νομικὸ συμφέρον. Γι' αὐτὸ εἶναι βέβαιη
ἡ Ἰντερπόλ. Τὶ ὑπάρχει, λοιπόν; Γιατί
γίνονται καὶ πληθαίνουν οἱ κλοπές;
Ἡ ἀπάντησις σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα
θυμίζει περιπετειώδες μυθιστόρημα τῆς
παλιᾶς ἐποχῆς. Ἡ γνώμη τῆς Ἰντερπόλ
εἶναι ὅτι οἱ κλέφτες «ἐργάζονται» γιὰ
λογαριασμὸ ἑνὸς ζάπλουτου μανιακοῦ
φιλότεχνου, ποὺ ἔχει βαλθεῖ νὰ συγκεν-
τρώσει στὸν πύργο ἢ τὸ μέγαρό του
τὰ ἀριστουργήματα τῆς ζωγραφικῆς
γιὰ νὰ τ' ἀπολαμβάνει. Ὁ ζάπλουτος

Τὸ περίφημο πορτραῖτο τοῦ «Δούκα τοῦ Οὐέλλινκτον» ἀπὸ τὸν Γκόγια, τὸ μεγάλο Ἰσπανὸ ζωγράφο. Εἶχε ἀγορασθεῖ ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴ Πινακο-
θήκη τῆς Ἀγγλίας γιὰ 140.000 στερλίνες πρὶν ἀπὸ τρεῖς μῆνες καί,
δυσὸ μῆνες ἀργότερα ἐξαφανιζόταν: Τὸ εἶχε κλέψει — ὅπως καὶ τόσα
ἄλλα ἀριστουργήματα — ἡ μυστηριώδης καὶ ἀσύλληπτη σπεῖρα ποὺ
ἐργάζεται γιὰ λογαριασμὸ ἑνὸς ζάπλουτου μανιακοῦ φιλότεχνου.

αὐτὸς ξοδεύει μυθώδη ποσὰ γιὰ νὰ
πλουτίσει τὴ συλλογὴ του. Ὑπάρχουν,
ὅμως, πίνακες ποὺ δὲν πουλιούνται,
εἴτε γιατί βρίσκονται σὲ μουσεῖα, εἴτε
γιατί οἱ ἰδιῶτες κατόχοί τους δὲν ἐν-
νοοῦν νὰ τοὺς ἀποχωρισθοῦν. Αὐτοὺς
τοὺς πίνακες κλέβουν οἱ «πράκτορες»
τοῦ μανιακοῦ ζάπλουτου.

Οἱ ἐρευνες τῆς ἀστυνομίας ἀπέδει-
ξαν ὅτι οἱ κλοπὲς ἀπὸ τὰ μουσεῖα τοῦ
Αἰξ, τῆς Ἀντίμπ καὶ τοῦ Σαιν Τρο-
πέζ ἔγιναν ἀπὸ τὴν ἴδια σπεῖρα. Καὶ
διαπίστωσαν ἐπίσης ὅτι ἡ σπεῖρα αὐ-

τὴ ἔχει διακλαδώσει στὴν Τζένοβα, στὸ
Μιλάνο καὶ στὴν Ἰταλικὴ Ριβιέρα.
Στὴν Τζένοβα καὶ στὸ Μιλάνο εἶχαν
βρεθεῖ, πρὶν ἀπὸ λίγο καιρό, ἐνῶ με-
ταφέρονταν κρυφά, οἱ πίνακες ποὺ εἶ-
χαν κλαπεί στὶς 11 Φεβρουαρίου 1960
ἀπὸ τὴ συλλογὴ τοῦ ἐμπόρου ἔργων
τέχνης Ἀρμάν Ντρουὰν στὴ Βιλλφράνς
τῆς Γαλλίας καὶ ἀπὸ τὸ δημοτικὸ μου-
σεῖο τοῦ Μαντόν.

Φωτογραφίες τῶν κλεμμένων πινά-
κων ἔχουν σταλεῖ ἀπὸ τὴν Ἰντερπόλ
σὲ 65 χώρες γιὰ νὰ διευκολυνθεῖ ἡ ἀνα-

«Η λαίδη Κλάρτζες» ένα από τα ωραιότερα πορτραίτα του Γκαίνσμπορω. Κι' αυτός ο πίνακας έχει κλαπεί και κανένας δεν ξέρει τι έχει απογίνει.

ζήτησι κι' η ανεύρεσή τους. Κατά την Ίντερπόλ, ο μανιακός φιλότεχνος που έχει οργανώσει τις κλοπές, είναι ισχυρότατη διεθνής προσωπικότητα, που δε φοβάται την επέμβαση της αστυνομίας. Λέγεται μάλιστα, ότι είναι «ατρωτός». Και υπενθυμίζεται σχετικά ένα προηγούμενο. Κατά τον πόλεμο είχε κλαπεί από την ιδιωτική συλλογή του βασιλιά 'Αλέξανδρου της Γιουγκοσλαβίας ένας πίνακας του Ρέμπραντ — ο περίφημος «Η Σάσκια στην τουαλέττα» — αξίας τότε 120.000.000 δραχμών. Οι έρευνες που είχαν γίνει για την ανεύρεσή του ώδηγησαν σε μία μικρή χώρα, στην καρδιά της Εύρωπης και σε υψηλές προσωπικότητες. Το αποτέλεσμα ήταν να σκεπασθεί η υπόθεση.

Υπάρχει και άλλο προηγούμενο. Το 1929 ο Σερζ Λένζ, αληθινή μετενάρκωση του 'Αρσέν Λουπέν, είχε απογυμνώσει το μουσείο Κονιάκ — Ζαί του Παρισιού από τους καλύτερους πίνακες που, ενεργώντας για λογαριασμό ενός 'Αμερικανού Κροίσου. 'Ο Λένζ είχε συλλεγεί, άλλ' οι πίνακες δεν ξαναβρέθηκαν. Και δεν ξαναγίνει λόγος γι' αυτούς: 'Η αστυνομία δεν τόλμισε να ενοχλήσει τον 'Αμερικανό Κροίσο.

Θα γίνει, άραγε, το ίδιο και τώρα; 'Αν πιστέψει κανένας όσα γράφονται στις γαλλικές, αγγλικές, ιταλικές κι' έλβετικές εφημερίδες, ούτε και τώρα θα ενοχληθεί ο οργανωτής των κλοπών, γιατί βρίσκεται πολύ ψηλά και διασφαίνεται πανίσχυρα μέσα. Οι κλεμμένοι πίνακες θα είναι τώρα στον πυργό ή το μέγαρό του κι' ο μανιακός αυτός φιλότεχνος θα τους απολαμβάνει μόνος.

- Από τις 22 Φεβρουαρίου ως τις 28 Σεπτεμβρίου 1961 έγιναν οι ακόλουθες κλοπές πινάκων από μουσεία και ιδιωτικές συλλογές.
- 22 Φεβρουαρίου: Στο Δουβλίνο. 'Ανάμεσα στους πίνακες ήταν ένας του Μπελλίνι αξίας 50.000 στερλινών.
 - 14 'Απριλίου: Στο Σαιν Πώλ ντε Βάνς της Γαλλίας. Κλάπηκαν πίνακες του Πικασό και του Ματίς αξίας 230.000 στερλινών.
 - 28 'Απριλίου: Στο Γκόβιλ της 'Αγγλίας. Κλάπηκαν πίνακες του Ρέυνολντς και του Γκαίνσμπορω αξίας 10.000 στερλινών.
 - 16 'Ιουλίου: Στο Σαιν Τροπέζ της γαλλικής Ριβιέρας. Κλάπηκαν πίνακες του Ουτρίλλο, του Ματίς και άλλων ζωγράφων αξίας 700.000 στερλινών.
 - 29 'Ιουλίου: Στο Πίτσμπουργκ των 'Ην. Πολιτειών. Κλάπηκαν πίνακες των Πικασό, Ντυφώ, Λεζέ και Μιρό αξίας 130.000 στερλινών.
 - 31 'Ιουλίου: Στις Κάννες της Γαλλίας: Κλάπηκαν πίνακες των Σαγκάλ και Μπουφφέ αξίας 7.000 στερλινών.
 - 13 Αυγούστου: Στο Αϊξ της Προβηγκίας. Κλάπηκαν 8 από τα αριστουργήματα του Σεζάν αξίας 700.000 στερλινών.
 - 21 Αυγούστου: Στην 'Εθνική Πινακοθήκη του Λονδίνου. Κλάπηκε το πορτραίτο του Δούκα του Ουέλλιγκτον από τον Γκόγια αξίας 140.000 στερλινών.
 - 11 Σεπτεμβρίου: Στο Λός 'Αντζελες. Κλάπηκαν πίνακες του Πικασό και του Μοντιλιάνι αξίας 240.000 στερλινών.
 - 20 Σεπτεμβρίου: Στη Νέα 'Υόρκη. Κλάπηκαν πίνακες του Πικασό, του Μύνχ και γλυπτά του Μούρ αξίας 46.000 στερλινών.
 - 28 Σεπτεμβρίου: Στο Παλέρμο. Κλάπηκαν πίνακες του Ρέμπραντ, του Τισιανού και του Βάν Ντικ αξίας 230.000 στερλινών.
- Συνολικά η αξία των πινάκων που εξαφανίστηκαν στις 11 αυτές κλοπές μέσα σε 7 μήνες είναι 2.613.000 λίρες, δηλαδή 220.000.000 δραχμές.

ΟΙ ΚΛΟΠΕΣ αυτές έχουν αναστατώσει τα μουσεία. 'Άμεση συνέπεια τους είναι ν' αναθεωρηθεί η θεωρία ότι δεν είναι απαραίτητη η άγρυπνη φύλαξη των αριστουργημάτων της ζωγραφικής, γιατί ένας γνωστός πίνακας δεν είναι έμπορεύσιμος. 'Η κλοπή της Τζιοκόντας ήταν μία μοναδική εξαίρεση και άλλωστε την είχε κλέψει ένας ψυχοπαθής. Τώρα αποδεικνύεται ότι κλέβονται πίνακες χωρίς το σκοπό να πουληθούν. Και τα μουσεία παίρνουν επείγοντως μέτρα για να προστατεύσουν τους θησαυρούς τους που αποδεκατίζονται. Τα μέτρα αυτά επιβάλλονται. Μέσα σε είκοσι μήνες έγιναν έξι κλοπές σε μουσεία της νότιας Γαλλίας κι' εξαφανίστηκαν δεκάδες περίφημοι πίνακες. 'Η κλοπή, μάλιστα, των έργων του Σεζάν από το μουσείο του Αϊξ είναι πραγματική συμφορά για την τέχνη. Το αριστούργημα «Οι χαρτοπαίχτες», που το μουσείο του Λούβρου το είχε δανείσει στο μουσείο του Αϊξ — της πατρίδος του Σεζάν — για μία αναδρομική έκθεση του έργου του μεγάλου ζωγράφου, είναι ανάμεσα στα κλεμμένα. 'Η αξία του υπολογίζεται σε πεντακόσια εκατομμύρια γαλλικά φράγκα. Στο ίδιο μουσείο είχαν δανείσει, για την ίδια έκθεση, έργα του Σεζάν και άλλα μουσεία: Το Δημοτικό Μουσείο Τέχνης του 'Αγίου Λουδοβίκου ένα πορτραίτο της αδελφής του Σεζάν, ο Οίκος Τέχνης της Ζυρίχης τη «κερή φύση με το πρόβειο μπουτί», το 'Εθνικό Μουσείο του Κάρδιφ τη «νεκρή φύση με την ψαγίερα».

Τώρα τα μουσεία αρνούνται πλέον να δανείζουν έργα τους για εκθέσεις, γιατί φοβούνται την κλοπή. 'Εξαιρετικά μέτρα έχουν ληφθεί από τις αστυνομίες του Λονδίνου και του Παρισιού για να προστατευθούν από τους κλέφτες

δυο μεγάλες αναδρομικές εκθέσεις που γίνονται τώρα εκεί: Τών έργων του Ντωμιέ και του Γουσταύου Μορώ. Γιατί η κλοπή πινάκων από μία έκθεση είναι πάντοτε πιο εύκολη παρά από ένα μουσείο ή από μία ιδιωτική συλλογή.

Ένα άλλο μέτρο που αποφάσισαν ΣΤΗΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 40

Ένα από τα μεγαλύτερα αριστουργήματα του Ρέμπραντ: «Η Σάσκια στην τουαλέττα της». 'Ο πίνακας αυτός είχε κλαπεί το 1938 και δεν ξαναβρέθηκε ποτέ από τότε.

Μια έκδη λωση Βωντου σέ ναο του Πόρ-ω-Πρένς στην 'Αϊτή. 'Η νέα στο πρώτο πλάνο κυριεύθηκε από σπασμούς ενώ ή ιέρεια την κάμνει νά στριφογυρίζει επί τόπου. Μιά άλλη νέα δεξιό κυριεύεται κι' αυτή από σπασμούς.

‘Η ‘Αϊτή ζει παντοτεινά με τη γοητεία του Βωντου

Μαζί με τους μαύρους σκλάβους της 'Αφρικής που οι 'Ισπανοί θαλασσοπόροι του 16ου αιώνα στοίβαζαν στα άμπάρια των καραβιών τους για να τους πάνε στο Νέο Κόσμο, ταξίδευαν και οι προγονικοί τους θεοί, οι «Λόας». 'Ο «Κόσμος», με το σημερινό άρθρο, ολοκληρώνει τη γνωριμία του ανάγνωστικού του κοινού μ' ένα θέμα που το είχε εμφανίσει και σε προηγούμενο τεύχος του.

ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ που ο ήλιος βασίλευε πίσω από τους στρογγυλούς λόφους της 'Αϊτής, μία δυνατή και διαπεραστική κραυγή, το ρέλ' ανήγγειλε και διέδωσε το νέο στα χωριά της κοιλάδας του Μαριμπιάλ. 'Ο άνθρωπος είχε πεθάνει. Πάνω στο έδενινο πρόσωπο, όπου σγουράιναν οι άσπρες τρίχες από τ' άραιό του γένι, ο θάνατος είχε αποθέσει την προσωπίδα της γαλήνης. 'Απ' όλες της καλύβες της περιοχής, με άσπρα ρούχα και ψάθινα καπέλλα, άνδρες, γυναίκες και παιδιά, είδοποιημένοι από την κραυγή, πήγαιναν κατά το πένθιμο σπίτι για να ξαγρυπνήσουν το νεκρό. 'Ο μακαρίτης ήταν ένας Ούγκαν, ένας σεβάσμιος ιερέας της μυστηριώ-

δους θρησκείας στην οποία πιστεύουν ακόμη και σήμερα η άγροτιά και το αστικό προλεταριάτο της 'Αϊτής: Το 6 ω ν τ ο ύ. — Βάι! βάι! βάι! δερνόταν η γυναίκα του ούγκαν. Γιατί μ'αφησε; — Βάι! βάι! κλαούριζαν κι' οι κόρες του, ενώ έτρεχαν πέρα δώθε να ετοιμάσουν τους καφές και το τσάι από ζεντζεφίλι. 'Ο πόνος τους ήταν ελικρινής βέβαια, μα ο σκοπός είναι να δείξουν και στο νεκρό πόσο τους στοιχίζει ο χαμός του. Γιατί η ψυχή των πεθαμένων εξακολουθεί να υπάρχει, γεμάτη από πάθη, καμιά φορά και μνησικαίες. Οι πεθαμένοι έχουν την τάση, πιστεύουν οι 'Αϊτινοί, να ξανάρχονται στο σπίτι όπου έ-

ζησαν για να πάρουν μαζί τους αυτούς που αγαπούσαν. Γι' αυτό, την ώρα της ταφής, οι νεκροθάφτες που κοιταλουν το φέρετρο, κάνουν ένα σωρό δόλτες πριν φθάσουν στο νεκροταφείο, για να μη μπορέσει μετά ο μακαρίτης να ξαναβρεί το δρόμο.

Γύρω από το άκίνητο σώμα οι συγκεντρωμένοι επισκέπτες φλυαρούν τώρα ή παίζουν χαρτιά περιμένοντας να έρθει ένας άλλος ούγκαν για να τελέσει το Μυστήριο που επιφυλάσσεται μόνο στους μνημένους. Το Μυστήριο αυτό είναι το «ντεσουνίν». 'Όσο ζει, ο μακαρίτης είναι αφιερωμένος σ' ένα θεό, «λοα», που είναι προστάτης του κι' επιμενεί να ζει μέσα του και μετά το θάνατο του. Με το «ντεσουνίν» όμως ο μακαρίτης αποχωρίζεται το «λόα» του. 'Ο ιερέας προχωρεί με αργά βήματα προς το κρεβάτι κρατώντας ένα κρόταλο στο χέρι και κάνει νοήματα στους παρίσταμένους, που άμεσα αποτραβιούνται και στέκονται κολλητά στους τοίχους. 'Αμίλητος πάντοτε ο ιερέας γλυστρά κάτω από τα σεντόνια, ύστερα κασεταί καβάλλα πάνω στην κοιλιά του νεκρού και, χτυπώντας το κρόταλό του, αρχίζει να μουντουρίζει επίκλησεις: — Με τη δύναμη του πατέρα Λέγκμπα, σε καλώ ω 'Ογκού!... 'Ο Λέγκμπα κι' ο 'Ογκού είναι δύο «λόας» του πανθέου της θρησκείας Βωντου. 'Ο πρώτος κρατά το κλειδί της πόρτας που ελευθερώνει τους άλλους θεούς από το κορμί των νεκρών. 'Ο δεύτερος, αυτός που πρόκειται να ελευθερωθεί από το σώμα του νεκρού, είναι ο θεός της καταγίδος, του πολέμου και των σιδηρουργών.

Οι προσευχές, με την ώρα που περνά, γίνονται όλο και πιο πιεστικές, το κροτάλισμα παίρνει ένα ρυθμό όλο και πιο άρμονικό. 'Από κάτω από το σεντόνι ακούγεται ένας πραγματικός θρησκευτικός ύμνος. Και να που ξαφνικά προκαλείται το

πούς αγγίζει και φιλεί όταν περνά από δίπλα τους. "Όλοι έχουν αναγνωρίσει την 'Εζιλί, τη θεά του έρωτος. 'Ο χορός τραγουδά για να την υποδεχθεί:

"Ω! ωραία γυναίκα που' ναι ή 'Ε-ζιλί.

Θα σου κάνω ένα δώρο πριν να φύγεις, 'Αμπομποτό!

Πιο ανησυχητικοί είναι στις εκδηλώσεις τους οι Γκεντέ και οι Μπαρόν, τα πνεύματα του θανάτου. Σύμβολό τους είναι ένας τάφος μ' ένα μαύρο σταυρό. Μά, με πρόθεση να διαλυθεί το άγχος που προκαλούν, τα άτομα που «ίππευονται» από τους Γκεντέ φάρονται σαν παλιάτσοι: Τρέχουν στο βεστιάριο όπου φορούν ρεντιγκότες και ψηλά καπέλλα, κάνουν χίλια χωρατά, παίρνουν ύφος ήλιθιού, μιλούν με τη μύτη. Κανένας μεταξύ των λόας δεν φέρεται με τόση οίκειότητα κι' ελευθεριότητα όσο

υπνωτισμού, καπνίζουν και τρώνε ζαχαρωμένα αμύγδαλα. Στο πρώτο φέγγος της αύγης ο καθένας ξαναγυρίζει στο σπίτι του ευχαριστημένος που πήρε μέρος στην υποχρεωτική αυτή θρησκευτική τελετή. "Ό,τι απόμεινε από τις προσφορές θα χρησιμεύει για πολύ καιρό για την τροφή της μάμπο και των ουνσί της.

ΤΑ ΞΕΧΝΟΥΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΟΛΑ:

ΚΑΘΕ όρθολογικός άνθρωπος στέκει με σκεπτικισμό μπροστά στη φανερή ελκρινεία των «ίππευομένων» ούγκανς, μάμπος και ουνσί και του μυστικιστικού χαρακτήρος της λατρείας Βωντού. 'Αναζητήθηκαν ερμηνείες λίγο πολύ επιστημονικές κι' έγινε λόγος για αυθυποβολή, για ψυχολογικές εκδηλώσεις οργανισμών με εξαντλημένο νευρικό σύστημα, για διχασμό προ-

σμένοι αποικτούν τότε εκπληκτικές ικανότητες: Χορεύουν πάνω σε αναμμένα ξύλα — αν και ο Μετρώ παρατήρησε πως προσέχουν να πατούν τα ξύλα αυτά που δεν έχουν ακόμη άρπάξει — ή πιάνουν ένα σίδερο που έχει κοκκινίσει στη φωτιά — αν και πάλι ο Μετρώ διατείνεται πως φροντίζουν να το πιάσουν όποιο την καλή άκρη. Για τους ίδιους όμως δεν τίθεται ζήτημα: Γεγονός είναι, λένε, πως «κάποιοι άλλος» μπαίνει μέσα τους. Κι' απόδειξη πως όταν ο λόα φύγει, ο δαιμονισμένος δε θυμάται τίποτε απ' όσα έγιναν την ώρα των σπασμών. Το πείσμα με το οποίο οι 'Αϊτινοί βεβαιώνουν ότι δε θυμόντουσαν τίποτε απ' όσα είχαν κάνει την ώρα που τους «ίππευε» ο λόα, νευρίαζε πολλές φορές τον Μετρώ. Σε ώρισμένες περιπτώσεις μάλιστα ήταν πεπεισμένος για την άπατη: Μια κοπέλλα επί παραδείγματι, που φορούσε καινούργιο φόρεμα, απέφευγε να πέφτει κάτω μήπως το λερώσει. Μά σε άλλες περιπτώσεις πάλι ο ίδιος ο Μετρώ δεν μπορούσε να μην παραδεχθεί ελκρινεία στα λόγια τους. Σε μια τελετή μια νέα γυναίκα που φιλοξένησε μέσα της τη θεά του έρωτα 'Εζιλί, παρέσυρε ένα νέο στο τονικό δωμάτιο όπου του δόθηκε. Μετά απ' αυτό του έδωσε ένα ποσό τριάντα δολλαρίων. Μά όταν ξαναγύρισε στη φυσιολογική της κατάσταση, ή νέα αντίληφθηκε πως της έλειπαν όλες οι οικονομίες της κι' άρχισε να τις αναζητεί. Τότε της εξήγησαν τι είχε συμβεί κι' αυτή κατέφυγε στα δικαστήρια. 'Ο δικαστής της έδωσε δίκιο, μά αυτή τρομοκρατημένη ξαφνικά από την πράξη της, δε θέλησε να πάρει πίσω τα χρήματα που ή θεά αποφάσισε να χάσει στο νέο με το χέρι της.

"Όπως συμβαίνει στις περισσότερες αφρικανικές θρησκείες, το Βωντού δεν είναι σε τελευταία ανάλυση παρά μόνο λατρεία των προγόνων. Για τους 'Αϊτινούς οι λόας δεν είναι τίποτ' άλλο από πρόγονοι, που έχουν θεοποιηθεί και που έχουν τη δύναμη να ξαναζούν μέσα στα κρμιά των απογόνων τους, να τους προστατεύουν και να τους συμβουλεύουν.

"Έτσι ή Βιλ — ω — Καν πλουτίζεται με τον καιρό που περνάει όλο και με νέους θεούς. Οι καθαρώς αφρικανικοί λόας μπλέκουν τώρα με προγόνους που γεννήθηκαν στην αμερικανική γη. Αυτοί οι τελευταίοι είναι οι «λόας πέτρο» και θεωρούνται πιο άγριοι και τραχείς από τους «λόας ράντα» που προέρχονται από τη Δαχομέη. Να υπάρχουν πράγματι; Το δέβαιο είναι πως οι περισσότεροι 'Αϊτινοί γεννιούνται και μεγαλώνουν με τη διαρκή εντύπωση της παρουσίας τους. Και πιστεύουν τόσο πολύ σ' αυτήν που, γι' αυτούς τουλάχιστον, αποτελούν τμήμα της καθημερινής τους ζωής. Και χάρις στους ούγκανς και μάμπος μπορούν κι' έρχονται σ' επικοινωνία μαζί τους και σε μυστική επαφή με την αγαπημένη τους και μακρινή Γουϊνέα.

Η ΜΑΓΙΚΗ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ ΤΟΥ ΒΩΝ ΤΟΥ

ΗΙΕΡΙΑ Λορζίνα, ή μάμπο, είχε φήμη τίμιου ανθρώπου στο έπαγγελμα της και γι' αυτό είχε μεγάλη πελατεία. Ένας αγρότης θέλει να μάθει γιατί ο καφές του δεν πουλιέται

καλά; 'Η μάμπο καλεί το λόα — ρίζα του αγρότη, που σημαίνει ότι καλεί το πνεύμα που προστατεύει την οικογένειά του. 'Από το «γκόδι», μια σπασμένη στάμνα, βγαίνει ή σπηλαιώδης φωνή του λόα που δίνει τις κατάλληλες συμβουλές για τη θεραπεία του κακού: να ξεροκιστεί το κακό μάτι, να καλοπιαστεί ο λόα που έχει παρμεληθεί. Ένας έμπορος ίποφέρει από καμμιά αρρώστεια που δεν υποχωρεί με καμμιά θεραπεία; 'Η μάμπο τώρα ρωτάει τα κοχύλια και τις πέτρες της κι' ανακαλύπτει ότι κάποιος έχθρος του πελάτη της του έριξε έπάνω του το πνεύμα ενός νεκρού. 'Αμέσως θα του δώσει τις κατάλληλες πάλι συμβουλές που θα διώξουν αυτό το κακό πνεύμα. 'Η Ζορζίνα ήταν πολύ περήφανη για την τέχνη της της θεραπείας.

Μά, ή μαγεία, όπως διατείνεται ο 'Αλφέντ Μετρώ, είναι ή τεχνική με την οποία «ο υπερφυσικός Κόσμος χρησιμοποιείται για άπλους προσωπικούς σκοπούς», δεν υπάρχει ωστόσο αμβολία ότι και οι πιο τίμιοι ακόμη ούγκανς, μετέρχονται μαγικά μέσα.

'Ο Τζών Κράιηγκ διηγείται ότι χρειάστηκε μια φορά να δικάσει ένα νεαρό 'Αϊτινό στρατιώτη διότι είχε σκοτώσει ένα φυλακισμένο κατά τη μεταφορά του σε άλλο χωριό. 'Ο 'Αϊτινός δικαιολογήθηκε ότι αναγκάστηκε να τον πυροβολήσει, γιατί την ώρα της μεταφοράς ο φυλακισμένος προσπάθησε να δραπέτεύσει. 'Ωστόσο όλα έδειχναν ότι ή δικαιολογία του στρατιώτη ήταν ψευτική: 'Η σφαίρα είχε χτυπήσει τον φυλακισμένο στο μέτωπο, είχε βγει από τον αυχένα κι' είχε χωθεί μετά στη γη. 'Ηταν φανερό ότι ο φυλακισμένος είχε χτυπηθεί από κοντινή απόσταση, την ώρα που ήταν ξαπλωμένος κάτω. 'Ο στρατιώτης όμως επέμενε στην άποψή του.

'Ο Κράιηγκ αναγκάστηκε να κάνει μια αναπαράσταση των περιστατικών. Κι' αποκαλύφθηκε ότι ο φυλακισμένος που είχε δολοφονηθεί ήταν γνωστός ούγκανς. 'Όταν ο στρατιώτης βρέθηκε μόνος του μαζί του στο δάσος ενώ πήγαιναν για το άλλο χωριό, έπεσε στα πόδια του και του είπε:

— "Άφησα την άρραβωνιαστικιά μου στο χωριό και δεν έχω νέα της. Ξέρω πως είσαι μεγάλος ούγκανς και μπορείς να δεις τι γίνεται μακριά από δώ. Πές μου τι κάνει αυτή τη στιγμή.

'Ο άνθρωπος δέχθηκε, ξάπλωσε κάτω με το κεφάλι προς την κατεύθυνση του χωριού, έκανε μερικές μαγικές κινήσεις και κυριεύθηκε από σπασμούς. Σε λίγο αποκάλυψε στον στρατιώτη τι έβλεπε:

— 'Η άρραβωνιαστικιά σου είναι στην καλύβα της, είπε. Ένας νέος της χτυπάει την πόρτα και την παρακαλεί να του ανοίξει. Αυτή άρνείται. «'Αν μ' ένοχλήσεις κι' άλλο του λείει, ο άρραβωνιαστικός μου που είναι στρατιώτης θα έρθει να σε πιάσει». «'Ω! άπαντα ο άλλος, ο άρραβωνιαστικός σου είναι μακριά και σ' άφησε όλομνη. 'Ανοιξέ μου». Αυτή του ανοίγει. Τώρα κάθονται μαζί και φιλιούνται. Σε λίγο θα του παραδοθεί.

'Ο στρατιώτης δεν περίμενε ν' ακούσει περισσότερα. 'Ηξερε ότι αν ένας ούγκανς πεθάνει τη στιγμή που βλέπει τα όράματά του, αυτό σημαίνει ότι γελάστηκε. Για να μην πραγματοποιηθεί

λοιπόν ή προφητεία του, πήρε το όπλο του και τον πυροβόλησε.

Μά ο ούγκανς, ο ίερεύς δηλαδή, είναι και μάγος; 'Η διάκριση μεταξύ των δύο είναι αβθαίρετη. 'Ο μάγος είναι ένας ούγκανς που εργάζεται με τα δύο χέρια», που χρησιμοποιεί δηλαδή τις γνώσεις του για να κάνει κακό. Μά ένας ούγκανς επίσης μπορεί να προσφύγει νομίμως στη μαύρη μαγεία για να καταπολεμήσει τον «μπόκο», τον μάγο.

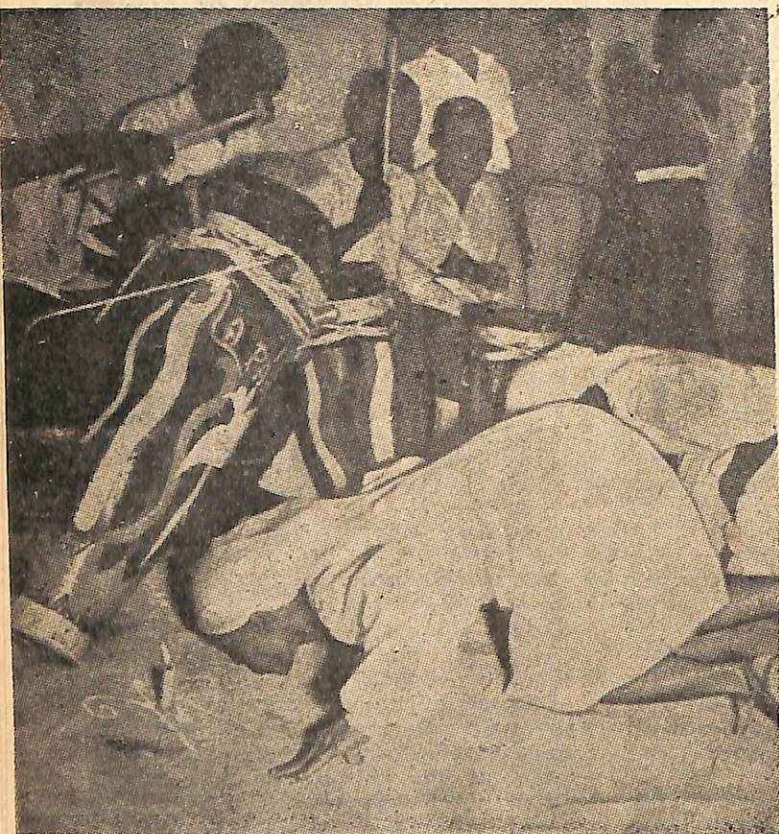
Κάθιδρ.ς κι' εξαντλημένος ο παίκτης του τάμ — τάμ χτυπά τον έξαλλο ρυθμό που βοηθά τους λόας να «ίππεύσουν» τους πιστούς.

Τα σταυροδρόμια και τα νεκροταφεία είναι οι καταραμένοι τόποι όπου οι μάγοι καταγίνονται με το καταστρεπτικό τους έργο. Οι μπόκος, την ώρα των σπασμών, ίππεύονται από κακούς λόας — τον 'Αφέντη — Σταυροδρόμιο ή τον Μπαρόν — Σάββατο — και δίνουν τις συμβουλές τους σ' αυτούς που θέλουν να κάνουν ένα κακό στον έχθρό τους. Μια από τις πιο συνηθισμένες συμβουλές του Μπαρόν — Σαββάτου είναι να πάρεις μια χούφτα χώμα από το νεκροταφείο και να τη σκορπίσεις πάνω στο δρόμο που πρόκειται ν' ακολουθήσει ο έχθρος. Το αποτέλεσμα είναι μοιραίο. Το θύμα αρχίζει ν' αδυνατίζει μέρα με τη μέρα, φτύνει αίμα και τέλος πεθαίνει. 'Εκτός αν επέμβει ένας ούγκανς και κατορθώσει να τον γλυτώσει.

ΠΩΣ ΟΙ ΝΕΚΡΟΙ ΜΕΤΑΒΑΛΛΟΝΤΑΙ ΣΕ ΖΩΜΠΙΣ

ΟΙ ΜΑΓΟΙ — που είναι κατ' ουσίαν επαγγελματίες φονιάδες — έχουν ακόμη τη δύναμη, αν πιστέψουμε το θρόλο, να δημιουργήσουν ζόμπις, δηλαδή ζωντανούς νεκρούς. 'Ο-

λοι ξέρουν στην 'Αϊτή την ιστορία της νέας αυτής γυναίκας που πέθανε από μυστηριώδη αρρώστεια. Είκοσι χρόνια μετά τη συνάντησαν ένα δράδυ να περιπλανιέται ολόγυμνη και με ξέπλεκα μαλλιά σ' ένα έρημικο δρόμο. Την πήγαν στο νοσοκομείο όπου τ' άδέλφια της κι' ο άνδρας της την αναγνώρισαν κι' ώρκίστηκαν πως ήταν πραγματικά ή νεκρή. Μά ή δυστυχισμένη δεν άναγνώριζε κανένα. 'Ηταν άνικανη να μι-

Πέφτουν κατάχαμα για να προσκυνήσουν τα ιερά τύμπανα της όρχήστρας. Το αναμμένο κεριό συμβολίζει το πνεύμα του θεού.

οι Γκεντέ. Κάθονται στα γόνατα των κοριτσιών, κάνουν χειρονομίες, χορεύουν άσμενους χορούς και προκαλούν τα χοντρά γέλια των παρευρισκομένων.

'Η ελευθεριότητα αυτή δεν είναι ίσως παρά μόνο φαινομενική. 'Έτσι και στην αρχαία Αίγυπτο, ο "Όσιρις, ο θεός του θανάτου, είναι επίσης θεός και της αναστάσεως. Οι άσμενες κινήσεις των Γκεντέ ανταποκρίνονται άπλώς στην πράξη της αναπαραγωγής, νέων γεννήσεων δηλαδή μετά το θάνατο.

Τώρα όμως ή τελετή πλησιάζει στο τέλος της. Οι παίκτες των τάμ — τάμ εξαντλημένοι βρίσκουν αντικαταστάτες νεαρούς μαθητευόμενους. Κουρασμένοι από τον πολύ χορό οι παρευρισκόμενοι, που δεν βρίσκονται πια σε κατάσταση

σωπικότητας. 'Ο 'Αλφρέντς Μετρώ πρότεινε μια έρμηνεία κοινωνιολογικής τάξεως. 'Η 'Αϊτή είναι φτωχός τόπος με μεγάλο πληθυσμό. 'Η τιμή του καφέ είναι έξυτελιστική, ή ιατρική περίθαλψη, άνυπαρκτή. 'Όσο θα ζει στην αθλιότητα και την άβεβαιότητα, ο 'Αϊτινός αγρότης θα χρειάζεται την ψυχαγωγία των χορών Βωντού, την προστασία των λόας έναντίον των κακών πνευμάτων, την τέχνη των θεραπευτών.

'Από τις θεωρίες αυτές καμμιά δεν είναι άπολύτως ικανοποιητική, πάντως σπάνια ένας δαιμονισμένος Βωντού εκφράζει τις προσωπικές του έγνοιες. 'Εξωτερικεύει ένα πρόσωπο, του οποίου ο γνωστός χαρακτήρας δεν έχει καμμιά άπολύτως σχέση με τη δική του προσωπικότητα: Του λόα. Οι δαιμονι-

λήσει και να εκφραστεί κι' όλοι συνεπέραναν πως ήταν ζόμπι, πως δηλαδή άπτό τον τάφο της. Σήμερα βρίσκεται — έτσι λένε — σ' ένα μοναστήρι της Γαλλίας.

Και να, σύμφωνα με τη λαϊκή δοξασία, με ποιο τρόπο ο μάγος δημιουργεί τους ζόμπις του: 'Ανοίγει ένα φρεσκοσκαμμένο τάφο κι' ανασταίνει με τη μαγική του ικανότητα το νεκρό. Στερημένος από την ψυχή του ο ζόμπι αυτός δεν έχει δική του θέληση και υπακούει τυφλά τ' άφεντικό του, εκτός αν προσθέσει έστω κι' ένα κόκκο άλάτι στην τροφή του, όπότε ή θολούρα που τον έξουσιάζει διαλύεται άμέσως. Στο διβλίο του «Το μαγικό νησί», ο 'Αμερικανός συγγραφέας Σήμπρουκ διηγείται την καταπληκτική αυτή ιστορία που είναι γνωστή σ' όλη την 'Αϊτή: «'Ο ούγκανς Ζοζέφ είχε πολλούς ζόμπις κάτω από την έξουσία του και μια μέρα έκανε την έπιπολαιότητα να τους έμπιστευθεί στη γυναίκα του. Αυτή τους έδωσε κατά λάθος άλμυρά άμύγδαλα. Οι ζόμπις που αίφνιδίως απέκτησαν συνείδηση έφυγαν προς τη χαράδρα απ' όπου είχαν έρθει χωρίς να δώσουν σημασία στις φωνές των

συγγενών τους που πάσχιζαν να τους συγκρατήσουν. "Εφτασαν τέλος στο νεκροταφείο κι' εκεί ο καθένας κατευθύνθηκε στὸν τάφο του ὅπου ἄρχισαν νὰ δαγάζουν τὰ χρώματα καὶ τὶς πέτρες. Μόλις τὰ χέρια τους ἄγγιξαν τὸ φέρετρο μεταβλήθηκαν ξανά σὲ πτώματα.

Γιὰ νὰ γλυτώσουν τοὺς ἀγαπημένους τους ἀπὸ μιὰ τέτοια συμφορά, ὠρισμένοι 'Αἴτινοὶ σκοτώνουν μιὰ δεύτερη φορά τοὺς νεκροὺς τοὺς εἶτε τραβώντας τους μιὰ σφαῖρα στὸ κεφάλι εἶτε κόβοντας τὸ κεφάλι τους. Ἄλλοι χρησιμοποιοῦν τὴν πονηρία: Ράβουν τὸ στόμα τοῦ νεκροῦ ἢ βάζουν μέσα στὸ φέρετρό του μιὰ κουβαρίστρα κλωστή καὶ μιὰ δελόνα χωρὶς μάτι. "Ετσι ὅταν ὁ μάγος ἔρχεται καὶ καλεῖ τὰ πτώματα ν' ἀναστηθοῦν, αὐτὰ δὲν μποροῦν ν' ἀπαντήσουν, γιατί τὰ χεῖλη τους εἶναι κλειστά ἢ γιατί βασανίζονται νὰ περάσουν τὴν κλωστή στὴ βελόνα κι' εἶναι τόσο ἀπορροφημένοι στὴ δουλειὰ αὐτὴ ποὺ δὲν ἀκοῦνε.

"Επειδὴ ὅμως ἔτυχε πραγματικὰ νὰ βρεθοῦν ξαφνικὰ ζωντανοὶ ἄνθρωποι ποὺ εἶχαν ἐπιτήμιωσ ταφεῖ, ἡ «ἐπιστημονικὴ» ἐρμηνεία ποὺ δόθηκε στὸ μυστήριό αὐτό, εἶναι ἡ ἐξήγησις: "Ο μάγος προκαλεῖ μὲ διάφορα βότανα τὴν νεκροφάνεια. "Υστερα ἔχει τὴ δυνατότητα ν' ἀναστήσει τὸ πῶμα καὶ νὰ τὸ κρατήσει κάτω ἀπὸ τὴν ἐξουσία του. "Ο 'Αἴτινὸς νομοθέτης ἐξ ἄλλου εἶχε προβλέψει αὐτὸ τὸ τέχνασμα, διότι τὸ ἄρθρο 246 τοῦ παλαιοῦ ποινικοῦ κώδικος λέει ρητὰ: «Χαρακτηρίζεται ἀποπειρα δολοφονίας ἡ χορήγηση σὲ ἄτομο οὐσιῶν ποὺ χωρὶς νὰ προκαλοῦν τὸ θάνατο, δημιουργοῦν ὥστόσο νεκροφάνεια. "Ἀν τὸ πρόσωπο ποὺ ὑφίσταται νεκροφάνεια ταφεῖ, τότε ἡ πράξις αὐτὴ χαρακτηρίζεται δολοφονία».

ΓΙΑΤΙ ΟΙ ΛΟΑΣ ΝΑ ΜΗΝ ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΟΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ;

ΣΑΝ τὴ μαγεία ἔτσι κι' ἡ λατρεία τῶν λόας, δὲν μπορεῖ φυσικὰ νὰ συνταυτισθεῖ μὲ τὸ χριστιανικὸ δόγμα. Στὴ 'Αἴτῃ ὥστόσο ἐπίσημη θρησκεία τοῦ κράτους εἶναι ὁ καθολικισμός. Τὸ 1860 ὑπεγράφη σύμφωνο μὲ τὸ Βατικανό κι' οἱ περισσότεροὶ 'Αἴτινοὶ, ἀκόμη κι' οἱ πιδ φανατικοὶ λάτρεις τοῦ Βωντοῦ, θεωροῦν τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς καθολικοὺς.

"Η καθολικὴ ἐκκλησία ἀρκέστηκε ἐπὶ πολὺ χρόνο νὰ καταγγέλλει τὸ Βωντοῦ ἀπὸ τὸν ἀμύωνα, χωρὶς ν' ἀπαγορεύει παράλληλα τὴν ἀσκησὶ τοῦ. "Ἠλπίζε, ὅτι οἱ χριστιανικὲς δοξασιεὶ θὰ μετέτρεπαν σιγὰ σιγὰ τὴν εἰδωλολατρικὴ θρησκεία. "Ἡ μετατροπὴ ὅμως ποὺ ἤλπιζαν οἱ παπάδες ἔγινε μὲν, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ἀντίθετη πλευρά: Τὸ Βωντοῦ ἀντὶ ν' ἀπορροφηθεῖ στὸ χριστιανισμό, προσήρτισε αὐτὸ τοὺς χριστιανικοὺς ἀγίους καὶ τὶς χριστιανικὲς ἐκδηλώσεις.

Στοὺς ναοὺς Βωντοῦ βλέπεις συχνὰ τοιχογραφίες ποὺ παριστάνουν τὴν Παναγία ἢ ἀγίους. Μὰ δὲν πρέπει νὰ γελαστεῖ κανεὶς: Οἱ εἰκόνες αὐτὲς εἶναι τῶν λόας. "Ἡ Παναγία ποὺ εἰκονίζεται μὲ κοσμήματα καὶ μὲ μιὰ καρδιά στὸ χέρι εἶναι ἡ 'Εξίλι, ἡ θεὰ τοῦ ἔρωτος καὶ τοῦ πλοῦτος. "Ο 'Αγιος Πατρίκιος

ποὺ κυνηγᾷ τὰ νερόφιδα, εἶναι ὁ Νταμπαλλά, ὁ θεὸς — φίδι.

"Ἡ βάφτισις κι' ἡ κοινωνία εἶναι στὰ μάτια τῶν 'Αἰτινῶν μαγικὲς τελετὲς ποὺ τοὺς προστατεύουν ἀπὸ τὸ κακὸ μάτι καὶ τοὺς ζωογονεῖ. "Ἡ σύγχυση εἶναι τέτοια ποὺ κατ' αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει κανένας λόγος οἱ λόας νὰ μὴν εἶναι κι' αὐτοὶ καλοὶ χριστιανοί.

Τὸ 1940 ἡ 'Εκκλησία ἄρχιξε μιὰ μεγάλη ἐκστρατεία ἐναντίον τῶν προλήψεων. Μὲ τὴ βοήθεια τῶν Ἀρχῶν παπάδες κι' ἐπίσκοποι ἀνέλαβαν μιὰ μεγάλη περιοδεία μὲ διαλέξεις καὶ ὁμιλίες. Μπήκαν στοὺς ναοὺς, μαζέψαν τὰ τὰμ — τὰμ, τὶς στάμνες, τὰ φοσέματα καὶ τ' ἄλλα ἀντικείμενα λατρείας, τὰ ἔκαναν ἕνα σωρὸ καὶ τοὺς ἔβαλαν φωτιά. Τὴν ὥρα ποὺ καίγονταν οἱ λόας «ἴππευαν» πότε τὸν ἕνα καὶ πότε τὸν ἄλλο ἀπὸ τοὺς θεατὲς καὶ φώναζαν μὲ τὸ στόμα τους:

— Καταστρέψτε ὅλα αὐτὰ τὰ ἀντικείμενα, ἐμᾶς ὅμως δὲν μπορεῖτε νὰ μᾶς ἐξοντώσετε.

"Ο παπὰς τότε πλησίαζε κι' ἀκουμποῦσε πάνω στὸ στήθος τοῦ βλάσφημου τὸ Σταυρὸ ἢ τὸ Εὐαγγέλιο. Καμμιά φορά αὐτὸς γαλήνευε, ἄλλοτε ὅμως ἔφηνε σὰν τρελλὸς μὲ φωνὲς καὶ κατάρεις.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐκστρατείας αὐτῆς ἦταν νὰ περιορισθεῖ τὸ Βωντοῦ στὴν παρανομία. Μ' αὐτὸ δὲν κράτησε πολὺ. Μόλις ἡ πίεσις μετριάστηκε, οἱ οὐγκὰν ξαναβρῆκαν τὴν παλιά τους ἐπιρροή. Σήμερα τὰ τὰμ — τὰμ καὶ πόλι ἀντηχοῦν, ὅχι μόνο στὶς ἐξοχές, μὰ καὶ στὶς πόλεις κι' οἱ Ἀρχεῖς, τόσο οἱ πολιτικὲς

ὅσο κι' οἱ θρησκευτικὲς, δὲν κραταβύλουν καμμιά σοβαρὴ προσπάθεια νὰ τὰ ἐμποδίσουν.

Τὸ περίεργο εἶναι πὼς ἡ μεγαλύτερη ἀπειλὴ ἐναντίον τῆς θρησκείας Βωντοῦ, προέρχεται τώρα ἀπὸ τοὺς τουρίστες. Ἀμερικανικὰ ταξιδιωτικὰ πρακτορεῖα κλίνουν τώρα τὴ διαφήμισή τους μὲ τὰ ἐξῆς συνθήματα: «Ἐπισκεφθεῖτε τὴν 'Αἴτῃ, τὴ χώρα τοῦ Βωντοῦ». Καὶ πολλοὶ οὐγκὰν δὲ διστάζουν, παρασυρμένοι κι' αὐτοὶ ἀπὸ τὴ μόδα, νὰ διοργανώσουν τελετὲς γιὰ τοὺς τουρίστες ποὺ καταφθάνουν μὲ παρδάλὰ πουκάμισα καὶ μπαίνουν ἀκόμη καὶ στὰ ἄδυνα τῶν ναῶν τους. Οἱ τελετὲς αὐτὲς φέρνουν πολλὰ δολλάρια, καὶ εἶναι φυσικὰ πλάστες. Στὶς ἀθηντικὲς δὲ γίνονται δεκτοὶ παρὰ μόνο οἱ πιστοὶ κι' ἀπὸ τοὺς λευκοὺς, μόνο οἱ σίγουροι φίλοι. Ὡστόσο οἱ κερδοσκοπικὲς αὐτὲς ἐκδηλώσεις δὲν μποροῦν παρὰ νὰ ζημιώσουν σοβαρὰ τὸ γόητρο τῆς λατρείας Βωντοῦ στοὺς Ἱθαγενεῖς. Ἐξακολουθεῖ ὥστόσο νὰ διατηρεῖ ἀκόμη γερεὺς τὶς ρίζες τῆς στὴν ψυχὴ τῶν 'Αἰτινῶν. Τελευταῖα ἕνας ἀγρότης τὸν ὁποῖο προσπαθοῦσαν νὰ πείσουν ν' ἀπαρνηθεῖ τοὺς θεοὺς του, ἔλεγε:

— "Ὅχι, ὄχι, οἱ λόας μου δὲν εἶναι διαβόλοι. Εἶναι οἱ λόας τῆς Γουίνεας. Ποτὲ δὲν ἔφαγαν κανένα. Ἀντιθέτως, αὐτοὶ μὲ προστατεύουν ἀπὸ τὰ κακὰ πνεύματα καὶ τοὺς λυκανθρώπους. Ποτὲ δὲ θὰ φανῶ ἀχάριστος μαζὶ τους. Δὲν τοὺς ἐφταίξα ἐγώ, μὰ ὁ ἴδιος ὁ καλὸς Θεός. Θὰ τὸ ἔκανε ποτὲ ἂν δὲν ἦταν καλός;

EDMOND BARCILLON

Madele "ou

"Ενα νέο ἀντιβιοτικὸ δοκιμάσθηκε μ' ἐπιτυχία ἀπὸ τοὺς ἐρευνητὲς τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Μαϊάμι. Πρόκειται γιὰ τὴ «λιδαιμινίνη» ποὺ, μεταξὺ ἄλλων, ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ ἐξαιλεῖται τὶς ἀκμὲς τῆς νεφροκτοῦ μὲ ποσοστὸ ἐπιτυχίας 85%. Τὸ νέο φάρμακο δὲν ἔχει ἀκόμα εἰσαχθεῖ στὴν Εὐρώπη.

"Ὅσοι ζοῦν στὴν ἐξοχή, μόνιμα ἢ προσωρινὰ ὥς ἔχουν ὑπ' ὄψιν τους πὼς οἱ νυχτερίδες εἶναι ζῶα ἐπικίνδυνα γιὰ τὴν ὀγεία τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ νυχτερίδες μποροῦν νὰ μεταδώσουν στὸν ἄνθρωπο μιὰ φοβερὴ ἀρρώστεια, τὴν πνευμονικὴ ἱστοπλασμόση. "Ἡ πάθησις αὐτὴ, ὁφείλεται σ' ἕνα μικροσκοπικὸ μύκητα, ἦταν ἄλλοτε πολὺ σπάνια, σήμερον ὅμως φαίνεται πὼς διαδίδεται ἀνησυχητικὰ στοὺς πληθυσμοὺς τῆς ὑπαίθρου. "Ἡ ἀρρώστεια ἐκδηλώνεται μὲ ὑψηλὴ ποσοστὴ καὶ συχνὰ εἶναι θανάσιμη.

Τὰ δάκρυα ἔχουν τὴν ιδιότητα νὰ σκοτώνουν τὰ μικρόβια καὶ ν' ἀπολυμαίνουν τὸ μάτι. Αὐτὸ ἦταν γνωστὸ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ ὁ Φλέμιγκ, «ὁ πατέρας τῶν ἀντιβιοτικῶν», ἀνεκάλυψε τὴ λυσσοζύμη τῶν δακρύων. Ἄλλ' ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἀπολυμαντικὲς τοὺς ιδιότητες, τὰ δάκρυα φαίνεται ὅτι διατηροῦν τὴν εὐλυνισία τοῦ μυϊκοῦ συστήματος τῶν ματιῶν, ἰδιαίτερα τῶν μυῶν ποὺ ἐξασφαλίζουν τὴ διαστολὴ τῆς κόρης καὶ τὴν προσαρμογὴ τοῦ κρυσταλλώδους φακοῦ. Τὸ κλάμα, συνεπῶς, εἶναι ἡ καλύτερη γυμναστικὴ γιὰ τὸ μάτι.

Στὴ Σουηδία μιὰ βιομηχανία κατέθεσε ἐπίσημα μιὰ νέα ἐφεύρεσις ποὺ θ' ἀντικαταστήσει τὶς γνωστὲς μάλλινες κουβέρτες μὲ χαρτίνες. "Ἡ κάθε μιὰ κουβέρτα ἀποτελεῖται ἀπὸ 15 ἀλληλάλληλα στρώματα καὶ εἶναι τόσο φθηνὴς ποὺ μποροῦν ν' ἀντικαταστήθουν εὐκόλως, ὅπως οἱ χαρτοτετότες.

Τὰ νοσοκομεία, τὰ πλοῖα, τὰ τραίνα καὶ τὰ ξενοδοχεῖα εἶναι οἱ πρώτοι πελάτες ποὺ ἡ εταιρεία πιστεύει πὼς θὰ ἀποκτήσει. Οἱ κουβέρτες αὐτὲς ὅταν χρησιμοποιηθοῦν θὰ καίονται.

Τὸ κάπνισμα δὲν πρόκειται ποτὲ νὰ ἐκλείψει ἀπὸ τὴ σύγχρονη κοινωνία — ἐκτὸς ἂν βρεθεῖ κάτι ἄλλο γιὰ νὰ τὸ ὑποκαταστήσει... Στὸ μεταξύ, μάθετε πὼς ὑπάρχει μιὰ ὑγιεινὴ τοῦ καπνιστοῦ μὲ μερικὸς πολὺ ἀπλοὺς κανόνες..

Κόψετε τὸ κάπνισμα ἢ μάθετε...τουλάχιστον ΝΑ ΚΑΠΝΙΖΕΤΕ!

ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ γιὰ μιὰ συνήθεια ποὺ ἴσως προσφέρει ἀληθινὲς ἀπολαύσεις, ἔνω γιὰ μερικὸς ἀποτελεῖ μαρτύριο καὶ γιὰ μερικὸς ἄλλους δὲν εἶναι παρὰ μιὰ σειρά χειρονομιῶν ἢ ἀντανταστικῶν ἀντιδράσεων... Ἄλλα πάνω ἀπ' ὅλα, κι' αὐτό, ἔχουμε συχνὰ τὴν τάση νὰ τὸ ξεχνᾶμε, τὸ κάπνισμα εἶναι ἕνα μέσο ἐκφράσεως. Σ' αὐτὴ τὴν τυπικὴ σειρά τῶν χειρονομιῶν, ἀπὸ τὸ ἀνοίγμα τοῦ πακέτου καὶ τὸ ἀνάμμα τοῦ τσιγάρου ὥς τὴν πρώτην ρουφηξιὰ, ὁ καπνιστὴς ἐξωτερικεύει ἕνα μεγάλο μέρος τῆς προσωπικότητός του. "Ο τρόπος ποὺ κρατεῖ τὸ τσιγάρο καὶ ὁ τρόπος ποὺ φυσεῖ τὸν καπνὸν εἶναι μιὰ ἐκφραστικώτατη γλῶσσα ποὺ μιλεῖ γιὰ τὸ χαρακτήρα καὶ τὴν ψυχικὴ κατάσταση τοῦ καπνιστῆ. Τὰ γούστα καὶ οἱ βαθύτερες τάσεις ἐκφράζονται ἐπίσης μὲ τὴν μάγκα τοῦ τσιγάρου καὶ τὰ σνέργα τοῦ καπνίσματος: πίπες, τομπάκια, σιγαρετῆρες, ἀναπτήρες, ὅλα ἐκφράζουν τὸ βαθύτερο ψυχικὸ κόσμο τοῦ ἀνθρώπου ποὺ τὰ χρησιμοποιεῖ. "Ἡ προσφορά ἔνδς τσιγάρου εἶναι κι' αὐτὴ μιὰ γλῶσσα ποὺ ἔχει τὴ κρυφὰ τῆς νοήματα, ὅπως καὶ ἡ προσφορά τῆς φωτιᾶς. Κοντολογίς, τὸ κάπνισμα εἶναι ἕνα παιχνίδι ποὺ, συνειδητὰ ἢ ἀσυνειδητὰ, χαλαρώνει τὴ νευρικὴ μᾶς ἔντασι καὶ μᾶς ἀπολυτρώνει, ἔστω καὶ γιὰ λίγες στιγμὲς, ἀπὸ τὸ ἄγχος τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Νομίζω ὅτι δὲ δίνουμε ὅση πρέπει σημασία σ' αὐτὴ τὴν ἀποψη τοῦ καπνίσματος. Εἶναι ἕνα παιχνίδι, ποὺ, ὅσα κι' ἂν τοῦ καταμαρτυροῦμε, δὲν πρόκειται νὰ ἐκλείψει ποτὲ ἀπὸ τὴ σύγχρονη κοινωνία — ἐκτὸς ἂν βρεθεῖ κάτι καλύτερο γιὰ νὰ τὸ ὑποκαταστήσει. "Ἀς εἰμαστε ρεαλιστικοί..

● Οἱ φυσιολόγοι μᾶς λένε: Κουράστε τοὺς πνεύμονες, τὰ ματια, τὸ στομάχι τὴ γλῶσσα, τὸ στομάχι, τὴν καρδιά καὶ τὰ νεύρα σας. Ἐπίσης μὲ τὸ κάπνισμα στερεῖτε τὸν ὀργανισμό σας ἀπὸ τὴ βιταμίνη C, ποὺ εἶναι στοιχεῖο πολὺτιμο κατὰ τῆς φυσικῆς κοπώσεως καὶ τοῦ κρύου..

● Ὁρισμένοι Ἀμερικανοὶ πειραματιστὲς ἔγιναν διάσημοι ἀποδεικνύοντας ὅτι τὰ ὑπολείματα τῆς καύσεως τοῦ καπνοῦ, ὅπως τὸ βενζοπυρένιο, προκαλοῦσαν καρκίνο τοῦ πνεύμονος σὲ 38 μετὰξὺ 81 λευκῶν ποντικῶν ποὺ χρησιμοποιήθηκαν στὰ πειράματα.

● Σ' αὐτὰ βέβαια, οἱ μανιώδεις καπνιστὲς μποροῦν ν' ἀπαντήσουν ὅτι δὲν εἶναι.. λευκὰ ποντίκια. Μερικὰ γραμμάρια οἰονοπνεύματος π. χ. μποροῦν νὰ προκαλέσουν σοβαρὲς διαταραχὲς σ' ἕνα ποντίκι, ἐνῶ ὁ ἀνθρώπινος ὀργανισμὸς ἀνέχεται μεγάλες ποσότητες οἰονοπνεύματος χωρὶς δυσάρεστα ἐπακόλουθα, ἐκτὸς ἀπὸ ἕνα γερὸ μούδι. Τὸ γεγονός ὅτι τὰ ζῶα ἀπεχθάνονται τὸν καπνὸν δὲν ἀποδεικνύει τίποτα. Οἱ σκύλοι ἀπεχθάνονται τὴν κολώνια καὶ οἱ γάτες ἀπεχθάνονται τὴν μουστάρδα! Συνεπῶς κανένα συμπεράσμα ποὺ βασίζεται ἀποκλειστικὰ στὰ πειράματα ζῶων δὲν ἔχει ἀπόλυτὴ ἀξία.

● Δὲν πρόκειται ν' ἀντισηθώμε ὅτι ὁ καπνὸς εἶναι βλαβερὸς. Ἀπλῶς θὰ σημειώσουμε ὅτι ἀκόμα τίποτα δὲν εἶναι βέβαιο. Εἰδικώτερα γιὰ τὸν καρκίνο τοῦ πνεύμονος, ὑπάρχουν πολλοὶ παράγοντες ποὺ βρῶσκονται ἀπὸ κατηγόρια μαζὶ μὲ τὸν καπνὸν. Μεταξὺ ἄλλων: ἡ μόλυνσις τῆς ἀτμοσφαιρᾶς τῶν μεγάλων πόλεων.

ποδεικνύεται ἀπὸ τὶς στατιστικὲς ἐρευνες γιὰ τὴ σχέση μεταξὺ καρκίνου καὶ καπνίσματος. Ἐγινε μεγάλος θόρυβος, οἱ ἐφημερίδες ἐκμεταλλεύθηκαν τὸ θέμα κατὰ κόρον καὶ τὸ κοινὸ ταράχθηκε τόσο ἀπὸ τὴ συνταρακτικὴ ἀποκάλυψις, ὥστε ἡ κατανάλωσις σιγαρετῶν σ' ὅλο τὸν κόσμο.. αὐξήθηκε!

● Οἱ χημικοὶ μᾶς λένε! Μὲ τὸ κάπνισμα, εἰσάγετε στὸν ὀργανισμό σας βλαβερὰ οὐσίαις ὅπως τὸ βενζοπυρένιο, ἡ πυριδίνη, τὸ κυανογόνο καὶ τὸ ἀνθρακικὸ μονοξείδιο.

● Οἱ φυσιολόγοι μᾶς λένε: Κουράστε τοὺς πνεύμονες, τὰ ματια, τὸ στομάχι τὴ γλῶσσα, τὸ στομάχι, τὴν καρδιά καὶ τὰ νεύρα σας. Ἐπίσης μὲ τὸ κάπνισμα στερεῖτε τὸν ὀργανισμό σας ἀπὸ τὴ βιταμίνη C, ποὺ εἶναι στοιχεῖο πολὺτιμο κατὰ τῆς φυσικῆς κοπώσεως καὶ τοῦ κρύου..

● Ὁρισμένοι Ἀμερικανοὶ πειραματιστὲς ἔγιναν διάσημοι ἀποδεικνύοντας ὅτι τὰ ὑπολείματα τῆς καύσεως τοῦ καπνοῦ, ὅπως τὸ βενζοπυρένιο, προκαλοῦσαν καρκίνο τοῦ πνεύμονος σὲ 38 μετὰξὺ 81 λευκῶν ποντικῶν ποὺ χρησιμοποιήθηκαν στὰ πειράματα.

● Σ' αὐτὰ βέβαια, οἱ μανιώδεις καπνιστὲς μποροῦν ν' ἀπαντήσουν ὅτι δὲν εἶναι.. λευκὰ ποντίκια. Μερικὰ γραμμάρια οἰονοπνεύματος π. χ. μποροῦν νὰ προκαλέσουν σοβαρὲς διαταραχὲς σ' ἕνα ποντίκι, ἐνῶ ὁ ἀνθρώπινος ὀργανισμὸς ἀνέχεται μεγάλες ποσότητες οἰονοπνεύματος χωρὶς δυσάρεστα ἐπακόλουθα, ἐκτὸς ἀπὸ ἕνα γερὸ μούδι. Τὸ γεγονός ὅτι τὰ ζῶα ἀπεχθάνονται τὸν καπνὸν δὲν ἀποδεικνύει τίποτα. Οἱ σκύλοι ἀπεχθάνονται τὴν κολώνια καὶ οἱ γάτες ἀπεχθάνονται τὴν μουστάρδα! Συνεπῶς κανένα συμπεράσμα ποὺ βασίζεται ἀποκλειστικὰ στὰ πειράματα ζῶων δὲν ἔχει ἀπόλυτὴ ἀξία.

● Δὲν πρόκειται ν' ἀντισηθώμε ὅτι ὁ καπνὸς εἶναι βλαβερὸς. Ἀπλῶς θὰ σημειώσουμε ὅτι ἀκόμα τίποτα δὲν εἶναι βέβαιο. Εἰδικώτερα γιὰ τὸν καρκίνο τοῦ πνεύμονος, ὑπάρχουν πολλοὶ παράγοντες ποὺ βρῶσκονται ἀπὸ κατηγόρια μαζὶ μὲ τὸν καπνὸν. Μεταξὺ ἄλλων: ἡ μόλυνσις τῆς ἀτμοσφαιρᾶς τῶν μεγάλων πόλεων.

● Δὲν πρόκειται ν' ἀντισηθώμε ὅτι ὁ καπνὸς εἶναι βλαβερὸς. Ἀπλῶς θὰ σημειώσουμε ὅτι ἀκόμα τίποτα δὲν εἶναι βέβαιο. Εἰδικώτερα γιὰ τὸν καρκίνο τοῦ πνεύμονος, ὑπάρχουν πολλοὶ παράγοντες ποὺ βρῶσκονται ἀπὸ κατηγόρια μαζὶ μὲ τὸν καπνὸν. Μεταξὺ ἄλλων: ἡ μόλυνσις τῆς ἀτμοσφαιρᾶς τῶν μεγάλων πόλεων.

● Ὅπωςδήποτε, αὐτὸ ποὺ εἶναι ἐπικίνδυνο εἶναι ἡ κατάχρησις τοῦ καπνοῦ, ὅπως καὶ κάθε ἄλλη κατάχρησις. Ἀς μᾶς συμπαῖνε οἱ καπνιστὲς ἂν τοὺς ὑπενθυμίσουμε πὼς ὁ θεμελιώδης κανὼνας τῆς ὑγιεινῆς εἶναι ἡ μετριότητα. "Ἡ πιδ ἀβλαβὲς οὐσία μπορεῖ νὰ γίνῃ βλαβερὴ ὅταν δὲν ἔξορῃ νὰ τὴ χρησιμοποιοῦμε μὲ μέτρο. Πρόσφατα ἀναφέρθηκε σ' ἕνα ἱατρικὸ περιοδικὸ ἡ περίπτωση ἑνὸς ἀνθρώπου ποὺ κατάφερε νὰ δηλητηριασθεῖ μὲ διτανθράκωσις σόδα, αὐτὴ τὴν ἀθώωτατη οὐσία ποὺ παίρνουμε γιὰ τὴ χώνευσις.

● Αὐτὸ ποὺ βλάπτει περισσότερο στὸ κάπνισμα φαίνεται πὼς δὲν εἶναι τόσο οἱ τοξικὲς οὐσίαις του, ὅσο ἡ θερμότητα τῆς καύσεως. Οἱ εἰδικοί πιστεύουν ὅτι ὁποιοδήποτε τσιγάρο, ἔστω καὶ ἀπὸ ἄχυρο, θὰ εἶχε τὴν ἴδια ἐπίδρασις στὸν ὀργανισμό. Συνεπῶς τὰ φίλτρα ποὺ δίδουν σὺν κρατοῦν τὴ νικωτίνη δὲν ἔχουν καμμιά ἀξία. Αὐτὸ δὲ σημαίνει, ὥστόσο, πὼς δὲν μποροῦν νὰ ὑπάρξουν τελειοποιήσεις σ' αὐτὸ τὸν τομέα. Ἰσως κάποτε βρεθεῖ τὸ ἰδεώδες φίλτρο γιὰ τὸν καπνὸν.

● Στὸ μεταξύ, μάθετε πὼς ὑπάρχει μιὰ εὐγενὴς τοῦ καπνιστοῦ μὲ μερικὸς ἀπλοὺς κανόνες: Μὴν τραβάτε τὸν καπνὸν μὲ νευρικότητα. Μὴν καπνίζετε τὸ τσιγάρο παρὰ μονάχα ὥς τὰ δύο τρίτα, γιατί στὴ γόπα συγκεντρώνονται ὅλα τὰ βλαβερὰ προϊόντα τῆς καύσεως. Καὶ πρὸ πάντων: Μὴν καπνίζετε πολὺ.

● Σὲ κανένα δὲ συμβουλευόμε τὸ κάπνισμα: Οἱ γονεῖς θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ ἀπαγορεύουν στὰ παιδιὰ τους τουλάχιστον ὥς τὰ 18 τοὺς χρόνια, πρῶγμα ποὺ δυστυχῶς δὲν κάνουν ὅλοι. Ὡστόσο, γιὰ νὰ εἰμαστε δίκαιοι, πρέπει νὰ σημειώσουμε ὅτι τὸ κάπνισμα ἀποτελεῖ μιὰ «διέξοδο» γιὰ τὴ νευρικότητα καὶ περιέχει ἕνα διεγερτικὸ τοῦ νευρικοῦ συστήματος, τὸ γλουταμινικὸ δξὺ.

● Τὸ κάπνισμα δὲν συμβιβάζεται μὲ ὀρισμένους παθήσεις: ἀσθμησκήληρωσις, χρόνια νεφροίτις, ἀσθμα, ἔλκη τοῦ στομάχου..

● Πρόσφατα, οἱ Ἀγγλοὶ γιατροὶ μελέτησαν τὴ σχέση μεταξὺ τοῦ καπνίσματος καὶ τοῦ ἀνδρισμοῦ. Τὸ συμπεράσμα τους ἦταν ὅτι οἱ ἄνδρες ποὺ καπνίζουν περισσότερο εἶναι οἱ λιγώτερο βέβαιοι γιὰ τὸν ἀνδρισμὸν τους!

● ANDRE SOUBIRAN

Ἡ ἀλήτισσα ἡ Νατάσα

Διήγημα τοῦ ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΙ

ΕΝΑ χινόπωρο ἔτυχε νὰ βορῶν σὲ πολὺ δύσκολη θέση. Τριγύρωνα ἄ στεγος κ' ἀπένταρος σ' ἓνα μέρος ποῦχα πᾶει γιὰ πρώτη φορὰ καὶ ποὺ δὲ γνώριζα ψυχὴ. Ἀφοῦ ξεπούλησα τὶς πρῶτες μέρες τὰ παλαιάνισα μου ρούχα, τότε ὅστερ' ἀπὸ τ' ἄλλο, ἔφυγα ἀπὸ τὴν πόλιν γιὰ νὰ πάω νὰ βοῶ κάποιο μέρος ποὺ τὸ λέγανε Οὐσιτιέ.

Κεῖ πέρα εἶχε μπόλικες ἀποβάθρες, καὶ οἷς ἐποχὲς ποὺ γίνονται ταξίδια, μεγάλη κίνηση καὶ ζωὴ. Μὰ ἦτανε μαυρίλα κ' ἐρημιὰ γιὰτὶ ἦτανε τότες ποὺ τέλειωνε ὁ Ὀχτώβρης.

Καθὼς περπατοῦσα τὸ λοιπὸν στὴ νοτισμένη ἀμμουδιὰ κυττώντας τὴ συνέχεια μπᾶς καὶ βοῶ κἀνα πεταμένο ἀποφάγι, πλανιόμουν αὐτὸν ἔξω πολυάκι ἀνάμεσα στ' ἄδεια παλαιοῦτα καὶ σὲ κείνο τὰ μεγάλα μπαούλα ποὺ οἱ φτωχοπολητῆδες ἀπλώνοντε πάνω τους τὰ πράματά τους καὶ τὰ κάνουνε... μαγαζιά, καὶ σκεφτόμουν πὼς θάτανε καλὰ νάτανε κανεὶς χορτάτος.

Ἄμα εἶσαι λίγο μορφωμένος χορταίνεις τὴν πείνα τῆς ψυχῆς πὺ γοήγορα ἀπὸ τὴν πείνα τοῦ κορμοῦ. Ἀλτρεῖεις στὰ δρομάκια ποῦχουν ὠραία φάτσα καὶ — βέβαια καὶ καλὴ ἐγκατάσταση μέσα — καὶ αὐτὸ σοὺ γεννεῖ παρήγορες σκέψεις γιὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴ, γιὰ τὴν ὑγιεινὴ καὶ γι' ἄλλα πολλὰ σοφὰ καὶ μεγάλα πράματα. Συναντᾷς καλοντυμένους ἀνθρώπους, ποὺ τὸ στρίβουν ἀπὸ κοντὰ σου μ' εὐγένεια, χωρὶς νὰ νοιάζονται νὰ μάθουν ποιὸς εἶσαι. Ἀλλ' ἴθις! ὁ ξελιγωμένος θρέφει τὴν ψυχὴ του καλύτερα ἀπὸ τὸ χορτάτο.

ΣΟΥΤΡΟΠΩΝΕ, φύσαγ' ἀέρας κ' ἄρχιζε νὰ ψιλοψιχαλίζει. Ὁ βορηῆς σούριζε τριγύρω στὰ δλᾶδια φτωχομαγαζάκια, δερνότανε στὰ κατὰκλειστα πατζούρια τῶν σπιτιῶν κ' ἔκανε τὰ κόμματα τοῦ ποταμοῦ ν' ἀφρίζουνε, νὰ πέφτουνε βουίζοντας στὴν ἀμμουδιὰ καὶ νὰ χάνονται μακριὰ, πηδώντας τόνα πίσ' ἀπὸ τᾶλλο.

Τὸ ποτάμι σὰ νῆνοινθε πὼς πλακώνει χειμῶνας ἔφηνε, δίχως νὰ ξέρει ποῦ πᾶει, ἔτσι σὰ νὰ φοβότανε μὴ τὸ θάφουνε οἱ πάγοι ποὺ μπορούσε νὰ τοὺς φέρει κείνο τὸ βράδυ κίβλας, τ' ἀγριοβόρι. Ὁ οὐρανὸς ἦτανε μαύρος καὶ βαριός. Ἀδιόκοπα ἔφευγε ψιλὴ βορρὴ καὶ σ' αὐτὴ τὴ λυπητερὴ εἰκόνα ποὺ ξεδιπλώνε γύρω μου ἡ φύση προσέβλεπε ἓνα πειραχτικώτερο χρώμα διὸ κατὰσπερ γέρινες λιτὲς καὶ μὲ δάρκα ποὺ ἦτανε στὴ ρίζα τους ἀναποδογυρισμένη.

Ὁ πάτος αὐτῆς τῆς ἀναποδογυρισμένης δάρκας ἦτανε τροπτικὸς καὶ τὰ γέρινια δέντρα ἦσαν ἄγαρα, ξεφυλλισμένα ἀπὸ τὸν παγωμένο βορρᾶ. Ὅλα τριγύρω φαινότανε ἔρημα καὶ νεκρὰ κ' ὁ οὐρανὸς ἔχυνε ἀτέλειωτα δάκρυα. Ἦτανε σὰ νῆνοινθα μέσα σ' ἓνα ἐρημικότοπο, μέσα σ' ἓνα ἀπέραντο ξεψύχισμα, ὅπου σὲ λίγο θάμνε

γὰν ὁ μόνος ζωντανός. Ποιὸς ξέρει, ποῶν ὁ κρύος θάνατος νὰ περιμένει καὶ μένα. Κι' ἤμουν τότες στὴν πὺ ὠραία ἡλικία, δεκαοχτὼ χρονῶν.

Προχώραγα, λοιπόν, προχώραγα συνέχεια στὴν παγωμένη ἀμμουδιὰ. Ἀπὸ τὸ πολὺ κρύο καὶ τὴν πείνα, χτυποῦσα τὰ δόντια μου. Μὰ ξαφνικὰ, καθὼς ἔφαγα νᾶβρω τίποτα γιὰ νὰ γλείψω, ἔφτασα πῶς ἀπὸνα μαγαζάκι — ἀπὸ κείνα κεῖ πέρα. Ἐκεῖ χάμουν, σωριασμένο καταγῆς, διάκρινε ἓνα κορμί, κουκουλωμένο μὲ γυναικεῖα παλιόρουχα, ποὺ ἡ μπόρα τὰ μούσκεβε καὶ τὰ κόλλαγε στὰ πλευρά. Στάθηκα κοντὰ καὶ κύτταξα νὰ δῶ τί ἦτανε. Βλέπω λοιπόν μὴ γυναικα νὰ σκάσει μὲ τὰ νύχια τῆς μὴ τρύπα στὸ βορμένο ἀμπάρι τοῦ φτωχομαγαζίου.

Γιὰτὶ τὸ κάνεις αὐτό; τὴ ρώτησα πηγαίνοντας κοντὰ τῆς.

ΠΕΤΑΧΤΗΚΕ ξαφνιασμένη μὲ ἓνα βορρῆν ξεφωνητό. Καθὼς στεκότανε ὀρθία καὶ κύτταγε μὲ τὰ γυμνά μάτια τῆς γουρλωμένα ἀπὸ τὸ φρόβο, πρόσεξε πὼς ἦτανε μὴ νῆα συνομηλικία μου μ' ὠραῖο τσαχινούλικο μοντάκι, ἀλλὰ σηματομένο μὲ τρεῖς θαθεῖς βουλίες. Κεῖνα τὰ παλιοσημάδια τὴν παρὰ μωφώνανε τὴν κακομοῖρα πολὺ. Τὸ ἓνα, τὸ πλατύτερο, ἦτανε στὸ τούτελο ἀκρὶ βῶς ἀπάνου ἀπὸ τὴ ρίζα τῆς μύτης τῆς, τ' ἄλλα διὸ ἦσαν ὀμοιομορφία, κάτου ἀπὸ τὰ μάτια. Φαινότανε νὰ τὰ εἶχε κάνει ἡ χεὶρ ποὺ ἤξερε νὰ θαράει μὲ μαστοριά. Ἡ κοπέλλα μὲ κύταξε καί, σιγὰ — σιγὰ, ὁ φόβος χάθηκε ἀπὸ τὸ βλέμμα τῆς. Μετὰ τίναξε μὲ τὰ χέρια τῆς τὸν ἄμμο ἔσιαξε τὸν τσίτινο φλόγκο ποὺ εἶχε στὰ μαλλιά, ἀνατρίχιασε λιγάκι, καὶ μουρμούρισε:

— Μοῦ φαίνεται πὼς καὶ σὺ ψάχνεις γιὰ φαί. Ἄντε, τὸ λοιπόν, σκάψε καὶ σὺ λίγο, τὰ δικὰ μου χέρια κορραστήκανε. Νά, κεῖ μέσα — κ' ἔδειξε μὲ τὸ κεφάλι τῆς τὸ μπαούλο — ἔχει γαλέτες.. καὶ μπορεῖ νάχει καὶ σαλάμι.. ἄντε.. ντὲ.. εἶναι μαγαζὶ ποὺ δουλεύει κάθε μέρα...

Γονάτισα χάμουν κ' ἄρχισα νὰ σκάβω. Καὶ ἐκεῖνη, ἀφοῦ στάθηκε λίγο καὶ μὲ κύτταξε ἐξεταστικά ἀπὸ τὰ νύχια ἦσαν με τὴν κορφή, ἔκατσε πλάι μου κ' ἄρχισε νὰ μὲ βοηθεῖ. Δουλέψαμε χωρὶς νὰ θγάλουμε ἄχνα. Τώρα δὲν μπορῶ νὰ πῶ ἂν ἐκεῖνη τὴ στιγμή σκέφτηκε ποινικὸ κωδικα, ἰδιοκτησία, ἡθικὴ κ' ἄλλα τέτοια ποὺ λένε οἱ γραμματισμένοι πὼς πρέπει νὰ τὰ θυμόμαστε σὲ κάθε περίπτωση τῆς ζωῆς μας.

Ἐπειδὴ μ' ἀρέσει νάμα ὅσο μπορῶ κοντῆρα στὴν ἀλήθεια, πρέπει νὰ ὁμολογήσω πὼς τόσο πολὺ εἶχα ἀρρωσταθεῖ στὴ δουλειὰ μου ποὺ ὅλα τ' ἄλλα τὰ ἔξινενα, ἐκτὸς ἀπὸ κείνα ποὺ ἦσαν μέσα στὸ μπαούλο. Μπορεῖ νὰ μὴν ἦτανε κίβλας. Νόχτωνε. Τριγύρω μας ἄρχισε ν' ἐπλώνετο τὸ σκοτάδι, γιομάτο ὕγρασία. Τώρα τὰ νύματα μουγκρίζανε περισσό-

τερο κ' ἡ μπόρα ἀκούγοντανε πὺ δυνατὴ ἀπάνου στὰ σανίδια τοῦ μπάρκου. Ἀπὸ κεῖ κοντὰ, κάπου ἀντήχουσε τριζόνι νυχτοφύλακα.

— Ψψψ... ἔχει πάτωμα; εἰ; εἰ; ῥω-
τησε σιγὰ ἡ συντροφισσά μου.

Δὲν κατάλαβα τί μὲ ρώταγε καὶ δὲν ἀπάντησα.

— Σὲ ρωτῶ ἂν ἔχει σανίδες κάτου ἀπὸ τὸν μπάρκο. Ἄν ἔχει, ἄδικα βασανίζομαστε. Σκάβουμε τροῦπα καὶ μετὰ μπορεῖ νὰ βοῦμε σανίδια γερά. Καὶ πὼς νὰ τὰ ξεκαρφώσουμε; Καλύτερα νὰ σπάσουμε τὴν κλειδωνιά, δὲν φαίνεται καὶ τόσο στέρεη.

Τὰ γυναικεῖα κεφάλια δὲν κατεβάζουνε εὐκολὰ καλὲς ἰδέες. Μὰ νὰ ποὺ κατεβάζουν ὅπως βλέπετε. Καὶ τὶς καλὲς ἰδέες τὶς ἐκτιμῶ καὶ πάντοτε προστάθησα νὰ ὠφελῇθω ἀπ' αὐτὲς ὅσο μπορῶ.

Βοήκα λοιπόν τὸ λουκέτο, τῆστριπα καὶ τὸ ξεκόλλησα μαζί μὲ τὶς χαρδαβέλες τῆς ἀλυσίδας ποὺ τῆσφιγγε.

Ἀμέσως ἡ συνεργάτισσά μου ἔσκυψε ἀπότομα καὶ σούθηξε σὰ φίδι μέσα στὸ μπαούλο. Μπήκε ἀπὸ τὴν τετράγωνη τρύπα ποὺ ἄφρησε τὸ θγαλμένο σουρτάρι. Κι' ἀπὸ κεῖ πέρα ξεφώνισε κίβλας.

— Μπαρό, ἀγόρι μου! Τζουτσοῦκο μου!

Ἐνα γυναικεῖο πᾶνεμα μ' ἀρέσει περισσότερο ἀπὸνα μεγάλο διθύραμβο ποὺ τὸν ἀπαγγέλλει ἄντρας, ἀκόμα κ' ἂν ὁ ἄντρας αὐτὸς εἶναι ὁ μεγαλύτερος ῥητορας τοῦ κόσμου. Μὰ δὲν ἤμουν τότες τόσο ρεβεραντῆς, ὅπως εἰμαι τώρα, καὶ δὲν ἔδωκα προσοχὴ στὰ κομπλιμέντα τῆς συντροφισσῆς μου. Μόνο τὴν ἐρώτησα μ' ἀγωνία:

— Τί γίνεσαι; βοήρες τίποτα;

Ἐκεῖνη, μὲ φωνὴ μονότονη, ἄρχισε νὰ μ' ἀραδιάζει τὶς ἀνακαλύψεις τῆς..

— Ἐνα κοφάκι μὲ παλιομοτιλίες.. Τσουβάλα ἀδειανά. Μιά ὀμπρέλλα. Ἐνας κουβάς!

Τίποτ' ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἦτανε φαγωσιμῶ.. Ἐνοιωθα τὶς ἐλπίδες μου νὰ σθῆνοννε.

Μά, ξαφνικὰ, ξεφώνισε χαρούμενα:

— Χά, χά, χά!.. νά το!

— Τί;

— Τὸ ψωμὶ βοῦ.. ἓνα καρβέλι.. κ' εἶναι καὶ χοντρό!.. Μόνο ποῦναι τσουτσου-
ργισμένο.

Πρῶτα — πρῶτα κύλησε στὰ παπυρ-
τσία μου ἡ ψωμάρα κ' ὕστερα ἡ σπου-
δαία του φιλενάδα.

Εἶχα κόψει κίβλας ἓνα κομμάτι ψίχα καὶ τῶχα χῶσει στὸ στόμα μου καὶ τὸ ματσούλαγα.

— Ἐλα, ἔλα, δώσωμιν δῶ, καὶ πρέπει νὰ τοῦ δίνουμ' ἀπὸ δῶ χάμου. Μὰ ποῦ νὰ πᾶμε;

Ἐφαγνε ὀλόγυρα μὲς' στὸ σκοτάδι. Ἦτανε πίσσα, ἔβρεχε, κ' ἔκανε καὶ παγωνιά.

— Νά! Βλέπεις κεῖ κάτου; εἶναι μὴ δάρκα ἀναποδογυρισμένη.. Πᾶμε κ'!

Προχωρήσαμε κατὰ κεῖθε καὶ περπα-
τώντας κόβαμε μπουκαὶς καὶ γιομίζαμε τὸ στόμα.

Ἡ μπόρα δυνάμωνε καὶ τὸ ποτάμι οδρ-
λιάζε. Ἐνα μακρόσυρτο κ' εἰρωνικὸ σύ-
ριγμα ἐρχότανε ἀπὸ κάπου. Θαρρεῖς πὼς κάποιον μυστήριον καὶ δυνατό πλάσμα σφύ-
ριζε μὲς' στὸ σκοτάδι, σὰ νὰ περιέλαγε ὀλόκληρη τὴ φύση, τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς νόμους τους, ἐκεῖνο τὸ παγερὸ χινο-
πωριτικό βράδυ, κ' ἔμᾳς τοὺς διὸ ποὺ εἴμαστε οἱ μοναδικοὶ ἡρώες του.

Καθὼς ἀκούγα καὶ τὸ διαπεραστικὸ ροχαλίσμα τῆς κοπέλλας, ἐνοιωθα τὴν

ψυχὴ μου νὰ πονεῖ καὶ νὰ σπαραχιάζε-
ται, παρ' ὅλ' αὐτὰ ἔφαγα λαίμαργα, μὰ καὶ κείνη ποὺ βάδιζε δίπλα μου δὲν πῆ-
γαινε πίσω στὸ μᾶσημα.

— Πῶς σὲ λένε; τὴν ρώτησα, χωρὶς κ' ἔγῳ νὰ ξέρω γιὰτὶ;

— Νατάσα, μοῦ εἶπε λακωνικὰ, μασου-
λώντας μὲ καρτασαρίσματα.

Τὴν κύτταξα ἔτσι γιὰ μὴ στιγμή. Ἡ καρδιά μου τὴν πόνεσε ἀπάνταστα. Μετὰ κύτταξα μπροστά μου, στὸ σκοτάδι καὶ μοῦ φάνηκε πὼς τ' ἀπαίσιο πρόσωπο τῆς τῆς μοῦ χαμογέλασε σαρκαστικά μ' ἓνα αἰνιγματικὸ καὶ κοροϊδευτικὸ χαμόγελο. Ἡ βορρὴ χτύπαγε ἀδιάκοπα πάνω στὴν τρύπα δάρκα κ' ὁ μονότονος κρότος ποῦ-
κανε μοῦ γένεγε θλιβεροὺς στοχασμούς. Τὸ ξεροβόρι φύσαγε, ἔμπαινε ἀπὸ τὶς τρύ-
πες τοῦ πάτου κ' ἀπὸ τὶς χαρμαῖδες, ἔ-
κει χτυποῦσαν κ' οἱ κοῖκοι μᾶς ἀλυσί-
δας, κ' ἔκαναν ἓνα ἥχο παραπονετικό κ' ἐνοχλητικό

ΤΑ κύματα τοῦ ποταμοῦ ξεχει-
λίζανε στὴν ὄχτη καὶ παφλάζανε μ' ἀπελπιστικὴ μονοτονία σὰ νὰ διη-
γόντανε κάτι αὐτοπόνορα μελαγχολικὸ καὶ νεκρῶσιμο. Φαινότανε θὰ νᾶτανε φορτωμένα μέχρι ἀφῆδας μ' αὐτὸ καὶ κᾶνε σὰ νᾶθελαν νὰ τὸ ξεφύγουν καὶ νὰ τὸ ποῦν μαζί. Τὸ χροτάλισμα τῆς μπόρας ἀνακατενότανε μ' αὐτὸν τὸν ἄγριο παφλασμὸ καὶ μοῦ φαίνονταν πὼς πάνω ἀπὸ τὴν ἀναποδογυρισμένη δάρκα τριγύρι-
ζε ἓνας ἀναστεναγμὸς, λαχανιασμένος, βα-
ρὺς κ' ἀπέλειωτος.

Κάτω ἀπὸ τὴ δάρκα τὸ χουζούρι μας δὲν ἦτανε καθόλου ἀναπαυτικό. Εἶχε ὅλο ὕγρασία, κ' εἴμαστε καὶ στεγνῶχα. Ἀπὸ τὸν ξεχαρβαλωμένο πάτο πέφτανε καὶ παγωμένες στάλες.. ἔμπαινε ἀέρας. Κα-
θῶμασε ἀμύλητοι καὶ τρέμαμε ἀπὸ τὸ κρύο. Ἐγὼ νύσταξα. Ἡ Νατάσα, θυμᾶ-
μαι, εἶχε μαζωχτεῖ κοντάρι κ' ἀκούμπα-
γε τὴν πλάτη τῆς στὸ γύρο τῆς δάρκας.. Εἶχε σκεπάσει τὰ γόνατα μὲ τὰ χέρια τῆς καὶ τὸ σάγονι τῆς τ' ἀκούμπαγε στὸ γόνα-
κα μὲ τὰ μάτια δλάνοινα κύταζε συ-
νέχεια τὸ ποτάμι καὶ τὸ ἄσπρο μοντάκι τῆς φαινότανε τεράστιο ἀπὸ τοὺς μαύρους κύκλους ποὺ τὸ κορνιζότανε. Δὲν κοινώ-
τανε καθόλου κ' ἔκεινο τὸ ἐπῆμονο στα-
σὸ τῆς κ' ἡ σιωπὴ — ἐννοιωθα — μοῦ γεννάγανε λίγο λίγο κάποιον κυρτὸ πόθο γιὰ τὴ γειτονιάσά μου. Ἐλεγα ν' ἀνοί-
ξω κουβέντα μὲ αὐτὴν ἀλλὰ δὲν ἤξερα πὼς ν' ἀρχίσω. Μὰ κείνη πρόλαβε κ' ἔ-
κανε τὴν ἀρχή.

— Τὶ καταρμμένη ζωὴ, εἶπε; χτυπών-
τας τὶς λέξεις μὲ τέλεια πεποίτηση.

Μὰ δὲν τῆλεγε καὶ μὲ παράπονο. Τῶ-
λεγε μὲ θαθεῖα ξενοασιά. Ἔτσι.. Τὸ σκέφθηκε κ' εἶπε τὸ λόγο ἐκεῖνο μὲ χτυπητὴ φωνὴ ποὺ δὲ μοῦ ἐπαινετοῦσε νὰ τὴν παρατηρήσω. Γι' αὐτό, δὲν εἶπα λέξη. Καὶ κείνη, σὰ νὰ μὴν πρόσεχε καθόλου πὼς ἤμουν κεί, καθότανε ἀκού-
νητη καὶ κουλουριασμένη στὴ θέση τῆς.

— Ἄ! καλύτερα νὰ σκάσει καὶ νὰ πλαν-
τάξει κανεὶς μονομιᾶς, συνέχισε ὕστερα, μὲ σιγανὴ καὶ σκεπτικὴ φωνή.

Μὰ καὶ τότε κανένας παρὰπονετικὸς τόνος δὲν ἀντήχησε στὴ σιργιγλιά τῆς. Φαινότανε ὀλοκάθαρα πὼς πῶτα συλλο-
γίστηκε τὴ ζωὴ κ' ὕστερα τὸν ἑαυτὸ τῆς κ' ἀτάραχα ἔδραλε τὸ συμπέρασμα πὼς τὸ μόνο ποὺ μπόραγε νὰ κάνει γιὰ νὰ γλυτώσει ἀπὸ τὸ χτύπημα τῆς μοχθηρῆς

τύχης ἦτανε ἐνὰ σκάσει καὶ νὰ πλαντά-
ξει. Τόση ἀγωνία κ' ἀπελπισία μοῦ φέ-
ρανε αὐτοὶ οἱ καθ'αυτοὶ συλλογισμοὶ τῆς, ποῦνουνε πὼς ἂν ξεκοιλουθῶ νὰ μὴ μιλῶ θὰ μὲ πιάσουνε τὰ κλάματα. Καὶ δὲ θάτανε μικρὴ ντροπὴ νὰ κλάψω μπρο-
στὰ σὲ μὴ γυναικα ὅταν μάλιστα ἐκεῖνη δὲν βγάξει οὔτε λυγμὸ. Γι' αὐτὸ πῆρα τὴν ἀπόφαση ν' ἀνοίξω ψιλοκουβέντα μὲ αὐτὴν.

— Βρὲ Νατάσα, ποιὸς σὲ θάρσσε ἔτσι; τὴ ρώτησα ἐπειδὴ δὲν εὕρισκα τίποτ' ἄλλο πὺ ἔξυπνο, πὺ φίνο, νὰ τῆς πῶ.

— Ποιὸς ἄλλος ἀπὸ τὸν Πάσα; μ' ἀπάντησε μὲ χτυπητὴ καὶ σκληρὴ φωνή.

— Καὶ ποιὸς εἶν' αὐτός;

— Ὁ γκόμενός μου. Ἰὲναι φούρνα-
ρης.

— Καὶ σὲ θαράει πάντοτε;

— Ὅποτε εἶναι μεθυμένος. Πολὺ συχνά.

Κι' ἦρθε ἄξαφνα κοντὰ μου κ' ἄρχισε νὰ μοῦ λέει γιὰ τὴν ἀφεντιά τῆς, γιὰ

τσοπατήματα. Καὶ μὲ τράβηξε ὁ παλιὰν-
θρωπος κ' ἀπὸ τὰ μαλλιά. Μ' ἀπὸ δὲν ἦτανε τίποτα. Μὲ βούτηξε καὶ μὲ ἔσκιε, καὶ τὸ φουστάνι μου καὶ τὸ μποῦστο μου, ἓνα μποῦστο ὀλοκαίνουργιο ποὺ τὸν εἶχα πλερωμένο πέντε ροδόλια, καὶ μοῦ ξεκόλλησε καὶ τ' ὠραῖο φισὸς μου ἀπὸ τὰ μαλλιά. Τί θὰ γίνω; Δὲ θὰ μπορέσω ἔτσι νὰ ξαναγυρῶ σπῆτι μου ποτέ, ἄχ, ποτέ, εἰπ' ἡ Νατάσα μὲ σπα-
ρακτικὴ φωνὴ καὶ γιομάτη ἀγωνία, ξε-
σπώντας ἄξαφνα καὶ σὲ λυγμούς.

ΠΟΞΩ κ' ἀπὸ μέσα ὁ βορηῆς μόνι-
κοιξε ὀλοένα καὶ δυνατώτερος καὶ πὺ παγερός. Τὰ σαγόνια μου ἀρ-
χισαν πάλι νὰ τσουτσοῦρουνε. Ἐτρεμε καὶ κείνη ἀπὸ τὸ κρύο. Τότε σούθηξε κοντὰ μου τόσο, ποὺ διάκρινε στὸ σκοτά-
δι τὴ λάμψη τῶν ματιῶν τῆς.

— Προκομμένα ποὺ μοῦστε σεῖς οἱ ἄν-
τρες! Μαρε ἦθελα νὰ σᾶς τσακίσω ὅλους

τὸν Πάσα καὶ γιὰ τὶς σχέσεις ποῦχανε μαζί.

Αὐτὴ, λέει, ἦτανε ἓνα κοριτσάκι ἀπὸ κείνα ποὺ φωνίζονται ἔξω κ' ἐκεῖνος ἓνας φούρναρης μὲ κόκκινα μοντάκια ποὺ ἔπαιζε καὶ φυσαρμόνικα.

Πῆγανε στὸ μπαρτοῦρι τῆς καὶ τὸν γουστάρει αὐτὴ ἐπειδὴ ἦτανε ἀλέγκρος καὶ παστρικάς στὰ ρούχα του. Φόραγε σακάκι τῶν δεκαπέντε ρουβλιῶν καὶ πα-
πουτσάκι φίνο. Μόνο καὶ μόνο γι' αὐτὸ τὸν γουστάρει κ' ἔγινε γκόμενά του. Καὶ μὰ ποῦνι γκόμενά του ἡ μόνη ἔ-
γνοια κεινοῦ ἦτανε νὰ τῆς δοῦται τὰ ψιλά ποὺ τῆς δίνανε οἱ ἄλλοι γκόμενοι καὶ νὰ τὰ πίνει, μετὰ ἄρχισε νὰ τὴν πλακώνει καὶ στὸ ἔξω — τέλος πάντων, αὐτὸ θὰ μπόραγε ἡ κακομοῖρα νὰ τὸ ὑ-
ποφέρει — ἀλλὰ ἐκεῖνος τελευταῖα κα-
τάντησε νὰ γλεντᾶει μ' ἄλλες τσοῦλες μπροστὰ στὰ μάτια τῆς.

Δὲν μὲ προσβάλλει αὐτὸ ἐμένα; εἰ; Μοῦ φαίνεται δὲν εἰμαι ἀσχημότερη ἀ-
πὸ κείνες. Τὸ κάνει λοιπὸν γιὰ νὰ χά-
σκει μαζί μου ὁ σιχαμένος, ὁ παλιὰν-
θρωπος. Ἀντίπροχτες πάλι, ποὺ βγήκα νὰ βολτάρω λίγο, πῆγα στὸ σφοδραμέ-
νο του καὶ βόηκα κεί τὴν παλιό — Δούγ-
κωνε καὶ ποῦ τὰ διαβάξω ἀκόμη. Βλέπε-
τε αὐτὸ μὲ συγκίνησε περισσότερο ἐπειδὴ τὸ ξεψύχισμα μισοῦ ἐτοιμοθάνατου μᾶς κάνει πὺ φυσικὴ καὶ πὺ δυνατὴ ἐντύ-

πώση από μια περιγραφή, όσο μαστορική και σωστή νάναι αυτή.

Ετσι έννοιωθα μια παράξενη στενοχώρια.. σαν από χαρακτήρα μου ή από τα παράπονα της φιλενάδας μου. Κι' άρχισα να κρυφαστενάζω, ενώ τα σαγόνια μου τουρτουρίζανε από το κρυό. Τότε ξεκίνησε τη στιγμή αίσθανθηκα δυό μαλακά χεράκια παγωμένα ν' αγγίζουν τόνα το λαιμό μου και τ' άλλο τα μούτρα μου και μια φωνούλα γλυκειά και σπιτίσια, στοργικιά, όλο αγωνία, να με ρωτάει στ' αυτί:

— Τι έχεις αγόρι μου!

Μά την τύχη μου. Μπόραγα να πάρω όρκο πώς ήτανε ή φωνή κάποιου άλλου·νού κι' όχι της Νατάσας που λίγο πρωτιότερα γκρίνιαζε πώς όλοι οι άντρες είναι παλιόμυτρα και κανάγιες κι' ήθελε να τούς ξαφανίσει από το πρόσωπο της γής.

Μά εκείνη άρχισε να μιλάει πιδ γοήγορα, παπατρέχικα.

— Τι έχεις; Κρυώνεις; Τρέμεις; Τούτουρίζεις;.. Γιατί;.. Μωρέ τι γελοίες άντρες που είσαι! Γιά. Κάθεσαι δουδός.. σά μπουφος. Έπρεπε να μου πεις ότι κρυώνεις... ά, καμμένε. Έλα! πλάγιασε χάμου και έά.. ξαλωθώ κι' έρώ... Ετσι μπράβο! Άγκάλιασέ με και με τα χέρια σου.. πιδ σφιχτά, βρε.. Έτσι.. Έ! τώρα κάπως κουτσοξεσπάθηκες.. Καί μετά γυνάς και μένομε πλάτη με πλάτη.. Έτσι θά την βγάλουμε τη νύχτα...

Γώθα λέγε μου, τί έπαθες, ξακολούθησε. «Θά μεθοκόπαγες; έ; και σε πέταξαν έξω... Μ' αυτά δεν είναι τίποτα... θά διορθωθώ».

Πάσχιζε να με παρηγορήσει, να μου δώσει κουράγιο. Νά πάρει ο διάολος! Μπόραγα, μωρέ, να περιμένο τέτοια ειρωνεία από την τύχη; Για φαντάσου. Τότε άσכולόμωνα σοβάρα και με την τύχη.. της ανθρωπότητας! Άναιρενύμωνα πολιτικές επαναστάσεις κι' ένα ξεκαθάρισμα της κοινωνικής μηχανής. Διαβάσα και ξαναδιάβαζα ένα σωρό λογοτέχνηδες και συγγραφέηδες, τόσο σοβαρούς και διαολόμυθους στα νοήματά τους, που σίγουρα κι' οι ίδιοι δεν θα καταφέρνανε να ξεδιαλύνουνε κείνα που γράφανε.

Τότε ακόμη πάσχιζα να γίνω εμιά ενεργητική και παντοδύναμη μονάδα για την κοινωνία. Μία φορά μάλιστα μου φάνηκε πώς το κουτσοκατάφερα. Τέλος πάντων, ή ιδέα που είχα για την άφεντιά μου μ' έφτανε στο σημείο ν' αναγνωρίζω πώς είχα στη ζωή άποκλειστικό δικαίωμα, γιατί έννοιωθα κιόλας πώς είμαι άπαραίτητο πρόσωπο, για την ανθρωπότητα, πρόσωπο που ήτανε φτιαγμένο για να παίξει σε διάττηνε κάποιο ρόλο μεγάλο, ιστορικό. Καί, νάτα μας τώρα. Κατάντησα να κάθομαι να με ξεσταίνει με το κορμί της μια πεζοδρομιάρα. Κατάντησα νάμαι ύποχρεωμένος σ' ένα πλάσματάκι έλεεινόν, σημαδεμένο, κι' άποδιωγμένο από την παλιοκοινωνία, που με βοήθησε το κακόμοιρο προτού σκεφτώ να το βοηθήσω γώ, πράγμα που δε θά μπόραγα να το κάνω, άν το σκεφτόμωνα..

Α!.. κόντενα να πιστέψω πώς έβλεπα όνειρο και πώς όλ' αυτά ήτανε άπλοστα ένας παλιοηλίθιος έφιάλτης. Μα, άλλοίμωνα... όσο και να τήθελα, δεν μπόραγα να ξεπατήσω τον εαυτό μου, γιατί οι παγωμένες στάλες της βροχής πέφτανε άπάνου μου κι' άπάνου στο στήθος μου σφιγγόσαντε με σπαρακιστό

πάθος τα θυδιά μιάς κοπέλλας, που έλχα βρεί στο δρόμο, και γιατί στα μούτρα μου έννοιωθα τη χλιαρή άνδσα με μια λαφρούτσικη μυρουδιά ρακιού πούτανε όμως, δυναμωτικά!.

Ο ΒΟΡΙΑΣ ούρλιαζε και βόγγαγε. 'Η πόρα έδεχνε τη βάρκα, τ' άγρια κύματα ξεχειλάγανε άφρισμένα κι' οι δυό μας άγκυλισμένοι κρυώναμε λιγώτερο. Όλ' αυτά λοιπόν ήτανε πολύ πραγματικά και πιστεύω πώς κανείς δεν ξανάχε δει όνειρο τόσο στενόχωρο κι' άπελπιστικό σαν αυτή την πραγματικότητα.

Η Νατάσα μου με παρηγόραγε, μου μιλάγε πάντα με μια γλυκειά και χαϊδευτική φωνούλα, που μονάχα οι γυναίκες ξέρουνε και μιλάνε. Καί κείνα τα γλυκά κι' άθωα λόγια φουντώνανε μέσα μου σά πυρκαϊά, κι' αίσθανθηκα κάτι να λυώνεται στην καρδιά μου. Τότε από τα μάτια μου τρέξανε δάκρυα, κι' έτσι ξεπλύνανε την καρδιά μου από μπόλικη πίκρα, άπελπισιά και λάσπη και μίσος, πούχαμε μαζωθεί μέσα της πριν από κείνη τη νύχτα. Κι' ή Νατάσα ξακολούθησε αδιάκοπα...

— Φτάνει.. φτάνει.. Μήν κλάις, άγαπούλα μου.. για χατίρι δικό μου.. Μήν κλάις... φτάνει.. Ο Θεός δεν θά σ' άφήσει να χαθείς, θά συνόρθεις. Θάβρεις καινούργια δουλειά... Θά ξήσεις εύτυχι-

σμένος...

Κι' όλο και μ' άγκάλιαζε, πολλή ώρα, πολλή.. πολλές φορές.. πολλές.. άμέτρητες.. στη σειρά.. και γιόμιζε χιλιάδες φιλιὰ που μου πρόσφερε ή ζωή, και μάλιστα το καλύτερα, γιατί κείνα πούθανε μετά μου στοιχίσανε πολύ ακριβά και δεν μ' άφελήσανε καθόλου.

— Μά πάψε λοιπόν να ούρλιάζεις. Τι μυστήριος άνθρωπος... Άδριο θά σου βρω έγω κάτι τι, άν δεν έχεις που να πäs.

Έτσι, σά μέσα σ' όνειρο άκουγα τ' άπαλό και παρήγορο ψιθύρισμά της. Καί μείναμ' έτσι άγκυλισμένος ως τα χαράματα. Κι' όμα ξημέρωσε καλά, βγήκαμ' από τη βάρκα και πήγαμ' ως την πόλη. Μετά άποχαριεστηκάμε σαν άδελφικοί φίλοι, κι' ύστερα δεν έτυχε να την ξαναβρώ, κι' άς έψαξα παντού, έξη μήνες. Έψαξα όλες τις τρώγλες, όλες τις σπηλιές, όλα τα μπωρντέλα για να ξανάβρω κείνη τη χαριτωμένη κι' αγαπημένη Νατάσα, που πέρασα κοντά της κείνη την άγρια χινοπωριάτικη νύχτα.

Ποιός ξέρει.. Άν έχει πεθάνει.. θάγαι εύτυχισμένη.. Ο Θεός άς της άναπαύση την ψυχή.. Μ' άν πάλι ζει, άς έχει στην καρδούλα της γαλήνη.

Άς μήν αίσθανθεί ποτέ τον ξεπεσμό της.. γιατί αυτό θά της είναι ένας σπινος παραπανίσιος. Κι' άνώφελος και περιττός- σπινος κόσμος...

Μαδελέν

Τό ήφαιστειο Έβέκο που βόσκεται στην Άπω Άνατολή στο νησί Παραμουσίρε εδράζεται διαρκώς εν ενεργεία. Όλη ή γή γύρω στους κρατήρες είναι πάντα θερμή, πράγμα που άποδεικνύει ό-τι ή λάβα δεν εδράσεται μακριά. Στο ήφαιστειο γίνονται εκρήξεις κατά διαστήματα, περίπου κάθε 60 — 70 χρόνια. Η τελευταία έγινε το 1935. Όλη ή νήσος έσεισούς, ό-τε από άλλεσάλληλους σεισμούς, ό-χι όμως πολύ δυνατούς. Επί τρεις μήνες σύννεφα μαύρου άσμου έβγαίναν από τους κρατήρες και ρυθμίζαν από τους κρατήρες στίς πλαγιές. Εύτυχώς οι ζημιές δεν ήταν μεγάλες, γιατί οι κάτοικοι, ζώντας πάν-τα από την έπειλή των σεισμών, κατασκευάζουν μικρά άντισεισμικά σπιτία. Άλλωστε το ήφαιστειό αυτό ποτέ δεν θνιμώνει πολύ. Σ' αυτή την τελευταία εκρήξη σχηματίσθη και ή μια από τις δυό λίμνες της περιοχής.

Τό καταπληκτικώτερο «γέννημα» του ήφαιστειού Έβέκο είναι ένα ποταμάκι, που λέγεται Γιούρεβα και άναβλίζει μέσα από ένα κρατήρα του. Τα νερά του είναι θερμά και έχουν κυτρινοκόκκινο χρώμα. Όπως ύπελόγισαν οι έπιστήμονες, το νερό αυτού του μικρού ποταμού μετράφει κάθε 24ώρο στη θάλασσα 35 τόννους διαλελυμένου σιδήρου και

65 τόννους άλουμινίου. Πρόκειται δηλαδή για πραγματικό όδρομεταλλουργικό έργοστάσιο. Ένα από τα πλέον ενδιαφέροντα γεωλογικά θέματα του κόσμου.

Έκτός από το ποταμάκι και τις λίμνες, το «έξημερωμένο» αυτό ήφαιστειο έχει και άλλα πλούτη. Από τις ρωγμές των κρατήρων του βγαίνουν συνεχώς και πολλά πολύτιμα άερια. Για όλους αυτούς τους λόγους το Έβέκο τράβηξε την προσοχή των έπιστημόνων. Τελευταία ώργανώθηκε μία μεγάλη άποστολή από γεωλόγους, ήρασειολόγους, σεισμολόγους και άλλους έπιστήμονες οι όποιοι έμελέτησαν επί μεγάλο χρόνο τους κρατήρες του ήφαιστειού και τις δυνατότητες εκμεταλλεύσεως του πλούτου τους. Το έργο αυτής της άποστολής δεν ήταν καθόλου εύκολο, γιατί στο Έβέκο, εκτός από τους θερινούς μήνες, οι καιρικές συνθήκες είναι πολύ άσχημες. Όμίχλες, καταρρακτώδεις βροχές, τρομεροί άνεμοι, χιόνι και παγωνιές — μέσα σ' αυτό το φυτικό πλαίσιο έπρεπε να έργασθούν οι έπιστήμονες.

Παρ' όλα αυτά όμως, παρά τους θνιμούς και τις κατά περιόδους εκρήξεις του, το Έβέκο, κατά τους όπολογισμούς των έπιστημόνων, δεν είναι καθό και επικίνδυνο ήφαιστειο. Είναι πραγματικά ένα «έξημερωμένο» ήφαιστειο, το περισσότερο εύγενικό και πολιτισμένο ήφαιστειο του κόσμου.

Η ΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΛΙΟΤ

Η "ΕΡΗΜΗ ΧΩΡΑ," ΚΑΙ ΤΑ ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑ

Είναι, κατά κοινή άναγνώριση, ό μεγαλύτερος άγγλόφωνος ποιητής που ζει. Αυτός, μαζί με τον Έζρα Πάουντ, έχει άνανεώσει την άγγλική ποίηση που είχε καταντήσει, από το τέλος της δικτωριανής έποχής, μία στεγνή επανόληψη του έαυτού της. Το έργο του Έλιοτ είναι σταθμός στην πορεία της ποιήσεως και ή «Έρημη Χώρα» του έχει έπηρεάσει τους σύγχρονους ποιητές περισσότερο από κάθε άλλη ποιητική συλλογή του αιώνας μας. Ο Έλιοτ δέ γράφει πια ποίηση: Έχει άφιερωθεί στο θέατρο — το έμμετρο θέατρο — και στο δοκίμιο. Το ποιητικό του έργο είναι μικρό σε όγκο — όπως ήταν και δυό άλλων μεγάλων «έπαναστατών»: Του Μπωντελαίρ και του Ρεμπώ — αλλά άφάνταστα πλούσιο σε περιεχόμενο. Με τον Έλιοτ ή άγγλόφωνη ποίηση ξαναβρήκε τις μεγάλες στιγμές της.

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ

Ο ΤΟΜΑΣ Στήρνος Έλιοτ, που είναι τώρα 73 χρόνων κι' έχει πάρει το Βραβείο Νόμπελ για τη Λογοτεχνία το 1948, είχε την ικανοποίηση να δει να γίνονται τελικά δεκτές οι ποιητικές καινοτομίες, για τις όποιες είχε κάποτε κατακριθεί. Κανένας δεν άμφισβητεί πια σήμερα ότι είναι ό μεγαλύτερος άγγλόφωνος ποιητής που ζει. Άμερικανός την καταγωγή, έγκαταστάθηκε στην Άγγλία και πολιτογραφήθηκε Άγγλος. Γεννήθηκε στον Άγιο Λουδοβίκο του Μισισσιππή το 1888 και σπούδασε σά πανεπιστήμια του Χάρβαρντ, του Παρισιού και της Όξφόρδης. Έγκαταστάθηκε στην Άγγλία το 1914, όταν ήταν 26 χρόνων. Ο συμπατριώτης του ποιητής Έζρα Πάουντ τον εισήγαγε στους φιλολογικούς κύκλους του Λονδίνου, όπου ό Έλιοτ βρέθηκε άμέσως σε άνεση: Η οίκογένειά του από διακόσια χρόνια άνήκε στην πνευματική ήγεσία της Άμερικής. Στο Λονδίνο ό Έλιοτ έργασθηκε σαν καθηγητής, έπειτα σαν τραπεζιτικός και κατόπιν στο μεγάλο έκδοτικό οίκο «Φόρμπερ και Φόρμπερ». Το ποίημά του «Πρόφορ» εκδόθηκε το 1917 και το 1920 εκδόθηκε ή συλλογή «Ποιήματα», που σε κατωπινές έπανεκδόσεις της πλουτισθηκε με νέα ποιήματα. Ο όγκος του έργου αυτού είναι μικρός και τα πρώτα ποιήματα του Έλιοτ χαρακτηρίζονται από άπαισιοδοξία κι' άπογοήτευση. Το 1922 εκδόθηκε «Η Έρημη Χώρα» — ή ποιητική συλλογή που άποτελεί σταθμό στην παγκόσμια σύγχρονη ποίηση. Το μεγάλο αυτό ποίημα παρουσιάζει τον κόσμο στεγνό κι' άπελπισμένο. Συμπλήρωμά του είναι «Οι άδαιοι άνθρωποι» (1925) που χαρακτηρίζονται από την ίδια άπελπισία. Η «Έρημη Χώρα» έγινε δεκτική από τους λογοτεχνικούς κύκλους με ένα μίγμα χαράς και ειρωνείας. Η πυκνότητά κι' ή δύναμη του

τραγικού θέματος του ποιήματος αυτού ένθουσίασαν τη νέα ποιητική γενιά. Το θέμα αυτό είναι ή πνευματική έρείπωση των μεταπολεμικών (του πρώτου παγκοσμίου πολέμου) έτών που παρουσιάζε-ται σε δραματικά έπεισόδια όχι μιάς ώρισμένης ιστορίας, αλλά σύμφωνα μ' ένα μουσικό ή «άντιστικτικό» σχέδιο. Το ύφος αυτό είχε ξενίσει τους πιδ συντηρητικούς, σιγά σιγά όμως το δύσκολο και πυκνό αυτό ποίημα έγινε κατανοητό και σήμερα κανένας πια δεν κατηγορεί τον Έλιοτ ότι είναι σκοτεινός.

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΕΛΙΟΤ

ΑΠΟ το 1917 ως το 1919 ό Έλιοτ έδωσε την επίθεσή του «Ο Έγώ-ιστής» και το 1922 ίδρυσε και διηύθυνε ως το 1939 τη περίφημη λογοτεχνική έπιθεώρηση «Τό Κριτήριο» που άφησε έποχή. Το 1920 εκδόθηκε ή πρώτη συλλογή του με δοκίμια «Τό Ίερό Δάσος».

Η έκδοση, το 1928, του τόμου «Για το Λάνσελοτ Έντριοιους», που περιείχε τα «Δοκίμια για το Ύφος και την Τάξη», άποκάλυψε τις συντηρητικές — πολιτικές και κοινωνικά — πεποιθήσεις του Έλιοτ που έκφράζονταν με τη μορφή κριτικών μελετών για το Μακιαβέλλι, το Λάνσελοτ Έντριοιους, τον Μπωντελαίρ, τον Μίντελτον και τον Κράω. Το δίδυμο περιείχε επίσης μία σύζητηση για τον ούμανισμό του Ίρβιγκ Μπάρμπιττ, που προκάλεσε όξυθυ και μακροχρόνια διένεξη άνάμεσα στις φιλολογικές έπιθεωρήσεις της έποχής. Από τότε ένας έκδηλος και ισχυρός τόνος θρησκευτικότητας άρχίζει να χαρακτηρίζει τα έργα του Έλιοτ, όπως την «Καθαρή Δευτέρα» (1930), τα «Τέσσερα Κουαρτέτα» (1943) και το πρώτο σημαντικό έμμετρο δράμα του «Φόνος στον Καθεδρικό Ναό» (1935). Τα άλλα σημαντικά δράματα — έμμε-

Τ. Σ. ΕΛΙΟΤ

τρα όλα — του Έλιοτ είναι «Οίκογενειακή Συγκέντρωση» (1939), «Τό Κοκταίηλ Πάρτυ» (1950) που είχε πολύ μεγάλη θεατρική έπιτυχία και «Ο Έμπιστος Ύπάλληλος» (1955). Η θεωρία του Έλιοτ για το «ποιητικό δράμα» είναι ότι το θεατρικό έργο πρέπει να είναι ένα «μουσικό υπόδειγμα» που έπιτείνει τη δράση και την συγκίνηση που προκαλείται όπ' αυτή.

Τα κριτικά δοκίμια του Έλιοτ είναι: «Έλισαβετιανά Δοκίμια» (1934), «Δοκίμια Άρχαία και Σύγχρονα» (1936), «Η Χρήση της Ποίησης και ή Χρήση της Κριτικής» και «Παράξενοι Θεοί» (άμφότερα το 1933), «Η Ίδέα μιάς Χριστιανικής Κοινωνίας» (1939) και «Σημειώσεις για τον Όρισμό της Μόρφωσης» (1949), «Ποιητές και Ποίηση» (1957). Το 1948 δόθηκε στον Έλιοτ το Βραβείο Νόμπελ της Λογοτεχνίας.

Η ΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ

ΤΟ ΕΡΓΟ του Έλιοτ έχει έπηρεάσει βαθύτατα τη σύγχρονη ποίηση. Είναι επαναστατικό στη μορφή και στο ύφος και πικνότερα πλούσιο στο περιεχόμενο. Τα ενδιαφέροντα του Έλιοτ είναι κοσμοπολιτικά. Ο Έλιοτ έφερε στη λυρική ποίηση την πολυμορφία των σπουδών του — ή μόρφωσή του είναι άπέραντη — και των ενδιαφερόντων του. Πολύ πριν οι πολιτικοί μιλήσουν για «ένα κόσμο» — για μία ένομένη, δηλαδή, ανθρωπότητα — ό Έλιοτ τον είχε φαντασθεί και τον είχε έκφράσει ποιητικά.

Κατά τη διάρκεια του τελευταίου πολέμου ό Έλιοτ έγραψε ένα από τα άπιο άριστουργήματά του, τα περίφημα «Τέσσερα Κουαρτέτα», μία σειρά από λυρικούς στοχασμούς που συνδέουν σκέψεις για τόπους κι' έποχές με τη διεισδυτική έξερεύνηση της έσωτερικής ζωής του ανθρώπου. Στο μεταξύ ό Έλιοτ είχε άσπασθεί το δόγμα της Άγγλικανικής Εκκλησίας, είχε πολιτογραφηθεί Άγγλος κι' είχε γίνει

της αυτής ή σκέψης, έτσι άξαφνα πήρε και την απόφαση να την πραγματοποιήσει.

ΔΕΝ ήταν τόσο εύκολο, όσο τὸ είχε φαντασθεί. Όταν, άφου έλαβε την απόφαση, άκουσε τὸ μικρὸ πλάσμα-τάκι νὰ κλαίει γοερά, γιατί πεινούσε, τὸ πρώτο της ένστικτο κίνημα ήταν νὰ τοῦ δώσει νὰ θυάξει. Μὲ τὸ στόμα λαίμαργα άνοιγμένο, δονούμενο δόλολη-ρο από τὴν ἀναζήτηση τοῦ μητρικοῦ σήθους, τὸ μικρὸ είχε ἀρπάξει τὴ ρόγα καὶ είχε ἀρχίσει νὰ τὴν πιπιλίζει μὲ λαχτάρα, όταν ἡ Περδίκαινα, πού σὲ μεταξὺ είχε καταπνίξει κάθε μητρικὸ αἰσθημα, έκανε νὰ τοῦ τὴν τραθήξει από τὸ στόμα. Έκείνο πάσχιζε νὰ τὴν κρατήσει μὲ ὅλη τὴ δύναμη, πού τοῦ ἔδινε ἡ πείνα του, ἀλλὰ ἡ μητέρα του, μ' ὅλο τὸν πόνο πού τῆς έφερνε τὸ τραθήγιο αὐτό, μπόρεσε καὶ τραθήξει τὸ βυζὶ της ἀπὸ τὸ στόμα τῆς μικρῆς. Έκείνη ξανά-ρχισε νὰ κλαίει γοερά, σπαρακτικά, ἀλλὰ ἡ Περδίκαινα, σκυθρωπὴ καὶ αποφασισμέ-νη, δὲν τοῦ ξανάδωσε τὸ βυζὶ της.

“Τότε” από λίγο μπῆκε ἡ μαμή. “Α-κοφόντας” ἀπ' ἔξω τις σπαρακτικές κρα-γές τῆς μικρῆς, φώναξε από τὴν πόρτα: — Τί έχει καὶ οὐρλιάζει έτσι;

— Εἶρω καὶ ἐγώ; εἶπε μὲ φουσκωτὴ καὶ ἡ Περδίκαινα.

— Δὲν τὸ θυάξεις;

— Δὲν εἶναι ἕνα τέταρτο, πού τοῦδωσα τὸ βυζὶ, εἶπε μὲ τὸ ἴδιο ὕψος ἡ Περδίκαινα.

Ἡ μαμή πήρε στήν ἀγκαλιά τὴ μικρή, τὴν κούνησε, τὴν χόρειψε, τὴν τραγοῦδησε, ἀλλὰ κείνη δὲν ἤθελε νὰ ἡσυχάσει. Τὸ μικρὸ προσωπάκι της, κατακόκκινο από τὴ δύναμη πού ἔβαζε νὰ κραυγάζει, ήταν δόλοκληρο ἕνας μορφασμός ἀνίσχυρης λύ-σας.

Ἡ Περδίκαινα, βλέποντάς τὴν ὅλο νὰ ψάχνει μὲ τ' άνοιχτὸ στόμα της, σὰν νὰ

ζητοῦσε σὲ κενὸ ἕνα βυζὶ γιὰ νὰ πιπιλίζει φοβήθηκε μήπως ἡ μαμή καταλάβει ὅτι ἦ-ταν νησιτικὴ καὶ τῆς εἶπε μ' ἕνα ὕψος ἐπιτηδευμένης συμπάθειας:

— Δὲ μού βαστάει ἡ καρδιά νὰ τ' α-κούω νὰ κλαίει έτσι! Φέρτο νὰ τοῦ ξανα-δώσω λίγο βυζὶ.

Τὸ μικρὸ, μόλις ένιωσε τὴ ρόγα στὰ χεῖλη του, ἡσύχασε. Καὶ από ἐκείνη τὴν ὥρα ἡ Περδίκαινα πήρε τὴν απόφαση νὰ τοῦ δίνει βυζὶ κάθε φορὰ πού θὰ ἦταν καὶ ἄλλοι σὲ δωμάτιό της, γιὰ νὰ μὴν κινή-σει τὴν ὑποψία ὅτι ἄφησε τὴ μικρὴ νὰ πεθάνει από τὴν πείνα...

Κι' αὐτὸ κράτησε μέρες. Τὸ μικρὸ πλά-σμα, πού στίς ἀρχές ἦταν ὅλο γόους σπαρακτικούς, είχε ἀρχίσει πιά νὰ ἔξαν-τλείται από τὴν πείνα καὶ δὲν είχε δύ-νάμεις γιὰ νὰ κλαίει δυνατά. Ἡ Περδί-καινα δὲν τοῦ ἔδινε τὸ βυζὶ της, παρὰ ὅταν είχε γνωστὲς της γιὰ ἐπίσκεψη.

Ἡ ἀδυναμία του είχε προκαλέσει τὴν ἀπορία τῶν γνωστῶν γυναικῶν, πού ἔρ-χονταν νὰ δοῦν τὴν Περδίκαινα.

— Τί νάχει τὸ φτωχό; ἔλεγαν μὲ συμ-πόνια.

“Ὁ γιατρός, πού ἡ Περδίκαινα φώναζε μέρα παρὰ μέρα, δὲν ἤξερε τί ν' ἀπο-φανθεῖ. Δὲν καταλάβαινε.

Τώρα, τὸ φτωχὸ πλάσμα δὲν είχε τὴ δύναμη, ὅτε νὰ κλάψει. Τὸ κλάμα του ἦταν σὰν ἕνα σιγανὸ παράπονο. Έπεφτε σὲ ἀπότομους λήθαργους, ἀλλὰ καὶ ὁ ὕ-πνος του ἦταν ταραχμένος. Πετιότανε ἄξαφνα σὰ νὰ τρώαζε καὶ ἄρχιζε τὸ σι-γανό, πονεμένο του θόηνο.

Εφθασε ἡ μέρα πού δὲν είχε πιά τὴ δύναμη, ὅτε τὴν ὄρεξε νὰ πιάσει στὰ χεῖλη του τὸ βυζὶ, πού τοῦ ἔτεινε ἡ Περ-δίκαινα γιὰ νὰ μὴν δώσει ὑποψίες σὲ τὸν κόσμο. Καὶ τὸ λίγο γάλα, πού πιπύλιζε τὸ ξερονόσο ὕστερα από λίγο, γιατί τὸ ἀ-δυνατισμένο του στομάχι τῆβρισε πιά βα-

ρὺ γιὰ νὰ τὸ ἀπορροφήσει. Τὸ φτωχὸ του στήθος ἀνεβοκατέβαινε ἀταχτα, ἐπι-πονά, σὰν ἑνὸς πληγωμένου πουλιού.

— Καλὰ θύκανες νὰ τὸ βάπτιζες, εἶπε ἕνα ἀπόγεμα ὁ γιατρός στήν Περδίκαινα, πού είχε ἀρχίσει πιά νὰ νοιώθει τύψεις. “Ὅστόσο, ἀγάμεσα στίς τύψεις της, ἡ Περδίκαινα σκέφθηκε νὰ κάνει κουμπάρα μιάν ἀκόμα από τις κυρίες τῆς καλῆς τάξης καὶ ἔβαλε τὴν κυρία Δημάρχου νὰ παρακαλέσει τὴ φίλη της, τὴ γυναῖκα τοῦ δικηγόρου Κανελά, πού ἦταν από τις πλουσιώτερες τοῦ τόπου, νὰ βαπτίσει τὸ μικρὸ ἑτοιμοθάνατο πλάσμα.

Τὸ βάπτισμα ἔγινε τὴν ἐπομένη τὸ ἀ-πόγεμα καί, γύρω στὰ μεσάνυχτα, ἡ νεκροβάφτιστη Κοῦλα, τὸ μαρτυρικὸ κο-ριτσάκι, ἄφησε τὴ ζωὴ, πού δὲ στάθηκε γι' αὐτὴν παρὰ τριῶν ἑβδομάδων πόνος.

Ἡ Περδίκαινα ἔκλαψε σπαρακτικά τὸ θάνατό της. Τὸν ἔκλαιε μὲ ὅλη τὴν τύ-ψη τῆς συνείδησής της.

— Μὴν κάνεις ἔτσι, κουμπάρα! τῆς ἔλεγαν γιὰ νὰ τὴν παρηγορήσουν. “Ὁ Θε-ὸς τῶδωσε, ὁ Θεὸς τὸ πήρε. Καλύτερα ἔ-τσι, παρὰ νὰ σοῦ τὸ ἔπαινε μεγάλο.. Κά-νε ὑπομονή. “Ὁ Θεὸς νὰ δίνει ζωὴ στ' ἄλλα σου δυὸ κοριτσάκια. “Επειτα, νέα εἰσαι...

Κι' ἄφηναν τὴ φράση αὐτὴ ἀτέλεια-τη.

Ἡ τύχη τῆς συνείδησης τῆς Περδί-καινας, κράτησε ἕνα μῆνα. Σ' αὐτὸ τὸ διάστημα, δὲν ἄφησε οἰμωκλήσι, ὅπου νὰ μὴν ἀνάψει κερί, ἔκανε ταξίματα, παρὰ γελνε λειτουργίες. Κι' ὅταν νόμιζε πὸς, ἔστερ' ἀπ' ὅλα αὐτά, είχε ἔξαγοράσει τὴ συγχώρηση τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸ ἐγκλήμα-της, ἡχῦχασε καὶ ἡ ζωὴ ξαναπήρε τὴν πρώτη της ὄψη.

ΚΩΣΤΑΣ ΟΤΡΑΝΗΣ

Οι κατακτήσεις τῆς ἐπιστήμης

ΑΝ ἡ ἐπίπτωση ραδιενερ-γῶν σωματιδίων μολύνει ἔξ ἴσου τὴν ξηρὰ καὶ τὴ θάλασσα, ἔξ αἰτίας τῶν πυρηνικῶν δοκιμῶν τῆς Σοβι-ετικῆς Ἐνώσεως στήν ἀτιό-σφαιρα, ἡ κατανάλωση ἀλιευ-τικῶν προϊόντων εἶναι πιθανώ-τερο ὅτι δὲ θὰ ἔχει δυσμενῆ ἀντίκτυπο σὲν ἀνθρώπινο ὁρ-γανισμό.. Αὐτὸ εἶναι τὸ συμ-πέρασμα τοῦ ὁδροβιολογικοῦ συνεδρίου ἐπὶ τῶν βιολογικῶν συνεπειῶν τῆς ραδιενεργείας πού ὁργανώθηκε σὲ πανεπι-στήμιο τοῦ Κολοράντο. Οἱ σύνεδροι ἀποδέχθηκαν τὴν ἀ-ποψη ὅτι τὸ ἰδιατέρως ἐπικίν-δυνο γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ ἀν-θρώπου ραδιενεργὸ ἰσότοπο ἐστρόντιον 90 διαλύεται στὴ θάλασσα. Τὰ προϊόντα ἀλιείας περιέχουν περισσότερα ἰσότο-πα, ἀλλὰ μικρότερες δια-κεῖας καὶ συνεπὸς δὲν εἶναι ἐπικίνδυνα γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ ἀνθρώπου. Ὡς γνωστὸ τὸ στρόντιον 90 ἔχει τὴν ἴδια ἰ-διότητα μὲ τὸ ἀσβέστιο, δη-λαδὴ νὰ συγκεντρώνεται στὰ ὀστά, καὶ μπορεῖ νὰ προκαλέ-σει καρκίνο τῶν ὀστών. Ἄλλοι ἐπιστήμονες ἀνεκοίνωσαν ὅτι τὸ χιόνι τῶν βουνῶν συγκεν-τρώνει ἰδιαίτερα τις ἐπιπτώ-σεις ραδιενεργῶν σωματιδίων.

“Ὅταν τὰ χιόνια λιώνουν, οἱ ραδιενεργές οὐσί-ες προσκολλοῦνται στὴ σκό-νη πού περιέχεται στὸ χιόνι. “Ετσι τὸ νερὸ καθαρίζεται τελείως από τὸ στρόντιον 90 καὶ τις ἄλλες ραδιενεργές οὐ-σίες. Ἐπίσης, μόλις λυάσουν τὰ χιόνια τὰ φύλλα τῶν δέν-τρων καὶ τῶν θάμνων, οἱ οἴ-ζες καὶ ἄλλα φυτικὰ κατάρ-πα, χρησιμοποιοῦν γιὰ τὸ φι-τρώνισμα τοῦ νεροῦ καὶ τὴν ἀπαλλαγὴ του από τις ἐπικίν-δυνες οὐσίες. Αὐτὸ ἰσχύει ὁ-μως μόνο γιὰ τις ὁρεινές χώ-ρες ὅπου ὑπάρχουν πολλὰ χιόνια στὰ βουνά.

ΤΟ Ἄμερικανοὶ γιατροὶ ἀνεκάλυψαν νέα μέθοδο θεραπείας τοῦ προχωρη-μένου καρκίνου μὲ ἀκτινοβο-λίες σὲ μικρὲς δόσεις. Ἡ νέα θεραπευτικὴ μέθοδος πού θεω-ρεῖται ὡς ὁ “πρώτος καρπὸς” τῶν νέων ροδιοβιολογικῶν ἐ-ρευνῶν, βασίζεται στήν ἀνα-κάλυψη τοῦ Βρεταννοῦ ἐπι-στήμονος Γκρέϋ ὅτι οἱ κακοή-θεις ὄγκοι εἶναι πού περι-σσότερο εὐαίσθητοι στὴν ἀκτινο-βολία ὅταν περιέχουν ἄερα.

ΣΤΟ διεθνὲς φαρμακολο-γικὸ συνέδριο τῆς Στοκ-χόλμης ἔγιναν μερικὲς ἐνδιαφέρουσες ἀνακοινώσεις γιὰ τὴν καρκινογένεση. “Ὁ δο Τζόρτζ Όκίτα, τοῦ πανεπι-στημίου τοῦ Σικάγου, ἀνεκοί-νωσε ὅτι ὁ καρκίνος ἀρχίζει νὰ γεννᾶται ὅταν ἕνα κύτταρο ἀρχίζει νὰ ἀσφυκτᾷ. Οἱ σχε-τικὲς ἐνδείξεις συγκεντρώθη-καν από πειράματα μὲ ποντί-κια, πού ἔχουν παρουσιάσει καρκίνο από καρκινογόνους ἰ-οὺς πού περιεῖχε τὸ μητρικὸ γάλα. Σὲ ἥλικία ἑνὸς ἔτους ὁ-λοι σχεδὸν οἱ νεαροὶ ποντικοὶ παρουσίασαν καρκίνο τοῦ στή-θους, ἡ βρισκόντουσαν σὲ κα-τάσταση προδιαθέσεως γιὰ τὸν καρκίνο. Μερικοὶ από τοὺς ποντικούς πού είχαν γεννηθεῖ μὲ καισαρική τομή δὲν πα-ρουσίασαν καρκίνο. Μὲ τὴ με-λέτη τῆς μεθόδου καύσεως τῶν τροφῶν διαπιστώθηκε ὅ-τι οἱ καρκινοπαθεῖς ποντικοὶ παρουσιάζουν τὸ παράδοξο ὅ-τι οἱ τροφές τους ὀφίσταντο καύση μὲ μιά ἐγκυκλοπαικὴ μέθοδο πού ἀπαιτεῖ λιγότερο ὁ-ξυγόνο στὰ κύτταρα. “Ὅταν τὰ κύτταρα ἀσφυκτιοῦσαν, ἀρ-χιζαν νὰ ἐκδηλώνονται οἱ καρκινικοὶ ὄγκοι.

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΕΣ

Οἱ Ἄμερικανοὶ ἐπιστήμονες δοῖχαν τρόπο νὰ εἰσάγουν ἄ-ερα στὸ καρκίνομα καὶ κα-τόπιν νὰ τὸ ἐκδέχον σὲ ἰ-σχυρὰ ἀκτινοβολία. Ἡ νέα μέ-θοδος ἀποτελεῖ τεραστία πρό-οδο στὴν ἀκτινοθεραπεία διό-τι: 1) προετοιμάζει τὸ καρ-κίνομα γιὰ τὴν ἀποτελεσματι-κὴ του ἐκθεση στὴν ἀκτινο-βολία. 2) Προκαλεῖ ἐλαχίστη θλάβη στοὺς γειτονικοὺς ὀγ-εῖς ἰστούς. 3) Μπορεῖ νὰ χρη-σιμοποιηθεῖ ὅτι μπορεῖ νὰ ἐφαρμοσθεῖ ἐπιτυχῶς ἐκεῖ ὅπου ἡ συνηθισμένη ἀκτινοβολία ἔστο καὶ σὲ μεγάλες δόσεις, δὲν ἔφερε ἀποτέλεσμα.. Ἡ νέα μέθοδος, πάντως, δὲν ἀπο-τελεῖ πανάκεια κατὰ τοῦ καρ-κίνου καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἐφαρ-μοσθεῖ σὲ καρκινώματα πού βρίσκονται σὲ δυσπρόσιτα μέ-ρη τοῦ σώματος. Ὁ ἀ συμπλη-ρώσει, ἀλλὰ δὲν θὰ ὑποκατα-στήσει τὴ συνηθισμένη ἀκτι-νοθεραπεία, τὴ χειρουργικὴ θεραπεία καὶ τὴ χημειοθερα-πεία

ΣΤΟ διεθνὲς φαρμακολο-γικὸ συνέδριο τῆς Στοκ-χόλμης ἔγιναν μερικὲς ἐνδιαφέρουσες ἀνακοινώσεις γιὰ τὴν καρκινογένεση. “Ὁ δο Τζόρτζ Όκίτα, τοῦ πανεπι-στημίου τοῦ Σικάγου, ἀνεκοί-νωσε ὅτι ὁ καρκίνος ἀρχίζει νὰ γεννᾶται ὅταν ἕνα κύτταρο ἀρχίζει νὰ ἀσφυκτᾷ. Οἱ σχε-τικὲς ἐνδείξεις συγκεντρώθη-καν από πειράματα μὲ ποντί-κια, πού ἔχουν παρουσιάσει καρκίνο από καρκινογόνους ἰ-οὺς πού περιεῖχε τὸ μητρικὸ γάλα. Σὲ ἥλικία ἑνὸς ἔτους ὁ-λοι σχεδὸν οἱ νεαροὶ ποντικοὶ παρουσίασαν καρκίνο τοῦ στή-θους, ἡ βρισκόντουσαν σὲ κα-τάσταση προδιαθέσεως γιὰ τὸν καρκίνο. Μερικοὶ από τοὺς ποντικούς πού είχαν γεννηθεῖ μὲ καισαρική τομή δὲν πα-ρουσίασαν καρκίνο. Μὲ τὴ με-λέτη τῆς μεθόδου καύσεως τῶν τροφῶν διαπιστώθηκε ὅ-τι οἱ καρκινοπαθεῖς ποντικοὶ παρουσιάζουν τὸ παράδοξο ὅ-τι οἱ τροφές τους ὀφίσταντο καύση μὲ μιά ἐγκυκλοπαικὴ μέθοδο πού ἀπαιτεῖ λιγότερο ὁ-ξυγόνο στὰ κύτταρα. “Ὅταν τὰ κύτταρα ἀσφυκτιοῦσαν, ἀρ-χιζαν νὰ ἐκδηλώνονται οἱ καρκινικοὶ ὄγκοι.

Ἐπιτεύγματα τῆς τεχνικῆς

ΤΟ ἀντίδοτο τοῦ περισκο-πίου — δηλαδὴ ἕνα ἐμά-τι πού βλέπει κάτω ἀ-πὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ νεροῦ, εἶναι μιά ἰδέα πού ἐφαρμόσθη-κε πρόσφατα ὡς ὁ καλύτερος δυνατὸς τρόπος συνεχοῦς πα-ρακολούθησεως ἑνὸς ὑποβρυχί-ου κολυμβητοῦ πού διέπλευσε τὰ 21 μίλια τῆς Μάγχης από τὴ Γαλλία στήν Ἀγγλία. Οἱ γιατροὶ καὶ οἱ δημοσιογράφοι πού ἀκολουθοῦσαν μ' ἕνα σκά-φος, είχαν πλήρη θέα τοῦ κολυμβητοῦ... Ἡ ὑποβρύχια τη-λέραση δὲν εἶναι, βέβαια, καινούργια ἐφεύρεση. Πολλὲς ἐταιρείες κατασκευάζουν ὁδα-τοστεγεῖς μηχανές τηλεοράσεως τὰ τελευταῖα χρόνια. Οἱ δύ-τιες τις χρησιμοποιοῦν στίς ἐπιχειρήσεις διασώσεως ναυα-γίων, ἡ γιὰ τὴν ἐξέταση ὑπο-βρυχίων μηχανικῶν ἐγκατα-στάσεων ἡ γιὰ τις ἐρευνες τῆς θαλασσινῆς βιολογίας καὶ τῆς ὁκεανογραφίας. Οἱ ἐμπειρογνώ-μονες δὲν περιμένουν τὴν ἐκθε-ση τοῦ δότου. Παρακολουθοῦν τὴν ὁδὸν τῆς τηλεοράσεως από τὸ ἐργαστήριό καὶ μπο-ροῦν νὰ ἰδοῦν ὅ,τι βλέπει ὁ δότης, καὶ ἴσως καλύτερα ἀπ' αὐτόν.

Τὸ μαγικὸ μάτι τῆς τηλεο-ράσεως ἔχει ἀπεριόριστες χρή-σεις. Δὲν πρόκειται, ὅπως φανταζόμαστε ἄλλοτε, γιὰ μιά ἐξαιρετικὰ λεπτὴ συσκευή. Ἡ σύγχρονη τηλεοπτικὴ μηχανὴ λήψεως εἶναι πού ἀνθεκτικὴ καὶ μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ γιὰ κάθε σκοπὸ. Μπορεῖ νὰ τοποθετηθεῖ στὰ πύ ἀπόσιτα μέρη, νὰ βλέπει πίσω από γο-νιές καὶ νὰ παρακολουθεῖ τὰ ἐπικίνδυνα σημεία, π. χ. στὸ ἐσωτερικὸ μιάς ἀτομικῆς στή-λης. Ἐχει ἐπινοηθεῖ μιά στε-ρεοσκοπικὴ μέθοδος πού δίνει μιά τριδιάστατη ἀποψη σὲ ὁ-σους χρησιμοποιοῦν μηχανικὲς ἀρπάγες. Γενικά, ἡ τηλεόρα-ση ἐκτετατοῦ κυκλώματος πα-ρουσιάζει μεγάλο ἐνδιαφέρον γιὰ τις ἐπιχειρήσεις. Στὸ χρη-ματιστήριο τοῦ Λονδίνου π. χ. οἱ χρηματομεσίτες ἔχουν μηχαν-νὲς τηλεοράσεως πού παρακο-λουθοῦν τις συνεχεῖς ἀλλαγές τῶν τιμῶν τῶν ἀξιών. Ἐτσι, οἱ ὁπάλληλοι τῶν γραφείων πού βρίσκονται σὲ ἀπόσταση μισοῦ μιλίου δὲ χρειάζεται νὰ τηλεφωνήσουν γιὰ νὰ μάθουν τις τιμὲς ἡ νὰ στείλουν κλη-τήρες. Παρακολουθοῦν τις νέες τιμὲς από τὴν ὁδὸν τῆς συ-σκευῆς τηλεοράσεως. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ στίς τράπεζες. Οἱ πελάτες βλέπουν τὸ ἰσοζύ-

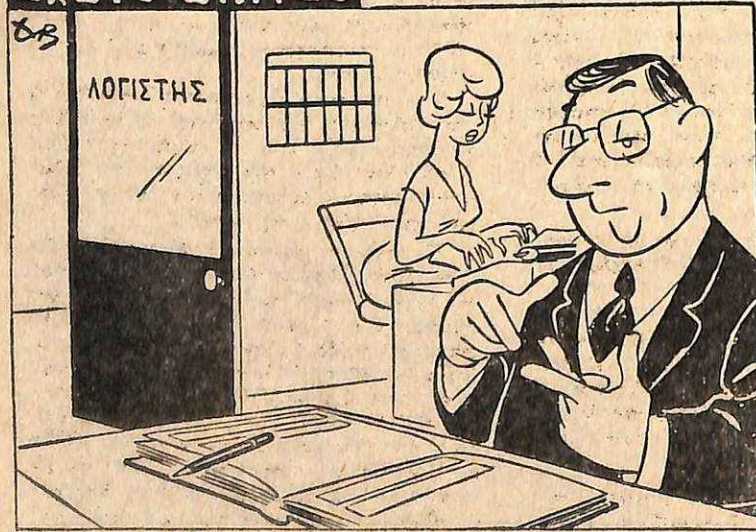
γιο τοῦ λογαριασμοῦ τους ἀ-πὸ τὴν τηλεόραση χωρὶς νὰ χρειάζεται νὰ περιμένουν ὁ-σπου νὰ τὸ στείλει τὸ λογιστή-ριο. Οἱ φοιτητὲς τῆς ἱατρικῆς ἔχουν καὶ αὐτοὶ εὐεργετηθεῖ ἀ-πὸ τὴν τηλεόραση: Μποροῦν νὰ παρακολουθεῖσουν από τὴν αἴθουσα διδασκαλίας τις ἐγ-χειρήσεις πού γίνονται στὸ χειρουργεῖο τοῦ γειτονικοῦ νο-σοκομείου. Ἡ τροχαία μπο-ρεῖ νὰ παρακολουθεῖ τις στρο-φές τῶν δρόμων μὲ μιά συ-σκευή τηλεοράσεως. Ἐπίσης ἡ τηλεόραση εἶναι πολὺτιμη γιὰ τις ὑπηρεσίες διάδεως τοῦ ἐγκλήματος.

ΤΑ ἐργαστήρια μιάς ἀ-μερικανικῆς φαρμακευ-τικῆς ἐταιρείας παρα-σκεύασαν ἕνα νέο κολλύριο τὸ ὁποῖο ἀναμένεται ὅτι θὰ φέ-ρει πραγματικὴ ἐπανόσταση στὴ θεραπεία τοῦ γλαυκώμα-τος. Ἀπό τὰ πειράματα πού διεξήχθησαν, φαίνεται ὅτι μιά σταγόνα τοῦ νέου φαρ-μάκου τὴν ἡμέρα εἶναι ἀρκε-τὴ γιὰ νὰ ὑποβιάσει στὰ φυ-σιολογικά ἐπίπεδα τὴν ἐνδο-φθάλμια πίεση πού προκαλεῖ τὸ γλαύκωμα. Ἡ σημαντικὴ αὐτὴ ἀνακάλυψη ἀνοίγει νέους ὁρίζοντες γιὰ τὴν καταπολέ-μηση τῆς ἐπικίνδυνης αἰτίας ἀρρώστειας τῶν ματιῶν από τὴν ὁποία ὑπολογίζεται ὅτι πά-σχουν τὰ 2% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς. Τὸ φάρμακο βρίσκε-ται ἀκόμα σὲ πειραματικὸ στάδιο, ἀλλ' ἐλπίζεται ὅτι θὰ τεθεῖ στὴ διάθεση τῶν γιατρῶν ἐντὸς τοῦ 1962.

Οἱ χειρουργοὶ τῆς Παν-επιστημιακῆς Κλινικῆς τοῦ Στάνφορντ τῆς Καλ-λιφορνίας ἀνεκοίνωσαν μιά ἐ-παναστατικὴ μέθοδο ἡ ὁποία θὰ ἐπιτρέπει σὲ ἐξῆς τις πύ λεπτεῖς ἐγχειρήσεις σὲν ἐγκέ-φαλο οἱ ὁποῖες μέχρι τώρα ἦ-σαν ἀνέφικτοι. Ἡ μέθοδος συ-νίσταται στήν “ἀποξήρανση” τοῦ ἐγκεφαλοῦ από τὸ αἷμα πρῶτα τὸ ὁποῖο ἐπιτρέπει σὲν χειρουργεῖο νὰ ἐπεμβαῖ σὲ πε-ριοχές, οἱ ὁποῖες μέχρι τώρα ἦσαν ἀπορροσέγγιστες λόγω τῆς ροῆς τοῦ αἵματος. Ἡ ἀποξή-ρανση τοῦ ἐγκεφαλοῦ ἐπιτυγχά-νεται μὲ πύξη, μέσω εἰδικῶ μηχανισμοῦ.

ΔΟΚΙΜΑΖΕΤΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΑΣ...

ΣΩΣΤΟ ΣΚΙΤΣΟ

ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΟ ΣΚΙΤΣΟ

Ἡ δευτέρα εἰκόνα διαφέρει ἀπὸ τὴν πρώτη σ' ἐπτὰ σημεία Μπορεῖτε νὰ τὰ βρεῖτε σὲ δυὸ λεπτὰ; (Ἡ λύση στὴ σελίδα 40)

ΟΙ ΜΥΣΤΗΡΙΩΔΕΙΣ ΚΛΟΠΕΣ ΠΙΝΑΚΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ

ΣΤΥΛΕΞΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 24

τά μουσεία, έπειτα απ' αυτό το κύμα κλοπών, είναι ν' ασφαλίσουν τους πίνακές τους. Οι περισσότεροι από τους πίνακες που κλάπηκαν τα δυο τελευταία χρόνια — απ' ότου άρχισε να δρώ η σπείρα που «εργάζεται» για το μαρνακό φιλότεχνο — ήταν άνασφάλιστοι. Η μόνη έλπίδα είναι ότι, με το θάνατο του μανιακού φιλότεχνου, οι κληρονόμοι του θ' αποδώσουν τους πίνακες στα μουσεία όπου ανήκαν. Άλλά κι' η έλπίδα αυτή είναι αμφίβολη, γιατί ίσως οι κληρονόμοι να προτιμήσουν να κρύψουν ή να καταστρέψουν τους πίνακες για να μη άποκαλυφθεί το σκάνδαλο.

ΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ — ΣΤΟΧΟΙ

Η ΠΙΟ περίεργη κι' άπροσδόκητη συνέπεια των κλοπών αυτών είναι ότι έχει αύξηθεί άπτόμα ο αριθμός των επισκεπτών των μουσείων. Η αύξηση αυτή όφείλεται στο θόρυβο που έχει γίνει γύρω από τα λεηλατημένα μουσεία. Έτσι το πλήθος συρρέει τώρα στα μουσεία του Αϊξ, του Σαιν Τροπέζ και της Άντιμπ, όπου άλλοτε οι επίσκεπτες ήταν σπάνιοι: Τό πλήθος πηγαίνει να ιδεί τους πίνακες που... δεν έχουν κλαπεί. Ο έφορος του μουσείου του Αϊξ κ. Ματσούλτζ παραπονιέται: «Όταν είχαμε τόσα άριστουργήματα, το μουσείο μας ήταν σχεδόν έρημο από επισκέπτες. Τώρα που τα χάσαμε, έχουμε κοσμοσυρροή».

Ποιός ξέρει από ποιο μουσείο θα κλαπούν τώρα πίνακες. Γιατί η σπείρα των κλεφτών φαίνεται να είναι βέβαιη ότι θα μείνει άσύλληπτη. Οι πίνακες που έχει κλέψει ως τώρα άξίζουν άμύθητα ποσά. Μερικοί απ' αυτούς — όπως γνωστότατα άριστουργήματα του

Ρέμπραντ, του Τισιανού και άλλων παλαιών μεγάλων ζωγράφων — είναι μάλιστα άνεκτίμητοι, δεν πληρώνονται με τίποτε. Άλλοτε, οι σπανιότερες κλοπές πινάκων απέδελαν στο κέρδος. Ο κλέφτης έκανε έκβιασμό: Είδοποιούσε το μουσείο ότι ήταν έτοιμος ν' αποδώσει τον πίνακα αν έπαιρνε ένα ώρισμένο ποσό. Ζητούσε, δηλαδή, λύτρα, όπως οι άπαγωγείς παιδιών στην Άμερική. Στις τελευταίες κλοπές δε συμβαίνει αυτό. Ούτε λύτρα ζητήθηκαν, ούτε έγινε άπόπειρα να πουληθούν οι πίνακες — που είναι, άλλωστε, σχεδόν άδύνατο να πουληθούν. Κάπου στην Εύρώπη ή στην Άμερική, ένας μανιακός φιλότεχνος άπολαμβάνει μόνος τα κλεμμένα άριστουργήματα. Θα γνωσθεί άραγε ποτέ τ' όνομά του; Ποιος μπορεί να τ' ξέρει;

Έκείνο που κάνει έντύπωση είναι ότι η σπείρα των κλεφτών έχει προτίμηση στη γαλλική ζωγραφική, στους έμπρεσσιονιστές και στους μετεμπρεσιονιστές κι' ιδιαίτερα στο Σεζάνν. Η Άντερπλ πιστεύει ότι η σπείρα αυτή είναι άσχετη με την κλοπή του «Δούκα του Ουέλλινγκτον» από την Έθνική Πινακοθήκη της Άγγλίας και των πινάκων του Τισιανού, του Ρέμπραντ και του Βάν Ντjik από την ιδιωτική συλλογή του Σικελού βαρώνου Μπορντονάρο, στο Παλέρμο. Η δράση της περιορίζεται στα μουσεία της νότιας Γαλλίας, που είναι πλούσια σε έμπρεσσιονιστικούς και μετεμπρεσιονιστικούς πίνακες. Είναι ένδεικτικό ότι έργα παλαιών ζωγράφων, μολοντί μεγάλης άξιας, που υπάρχουν στα μουσεία αυτά, δεν κίνησαν το ένδιαφέρον των κλεφτών. Αυτό, κατά την Άντερπλ, μαρτυρεί ότι η σπείρα είχε έντολη να κλέψει μόνο ώρισμένους πίνακες — αυτούς που λαχταρούσε ν' αποκτήσει ο ζάπλουτος και μανιακός φιλότεχνος, ο μυστηριώδης αυτός άγνωστος.

Η λύση από τη σελίδα 38

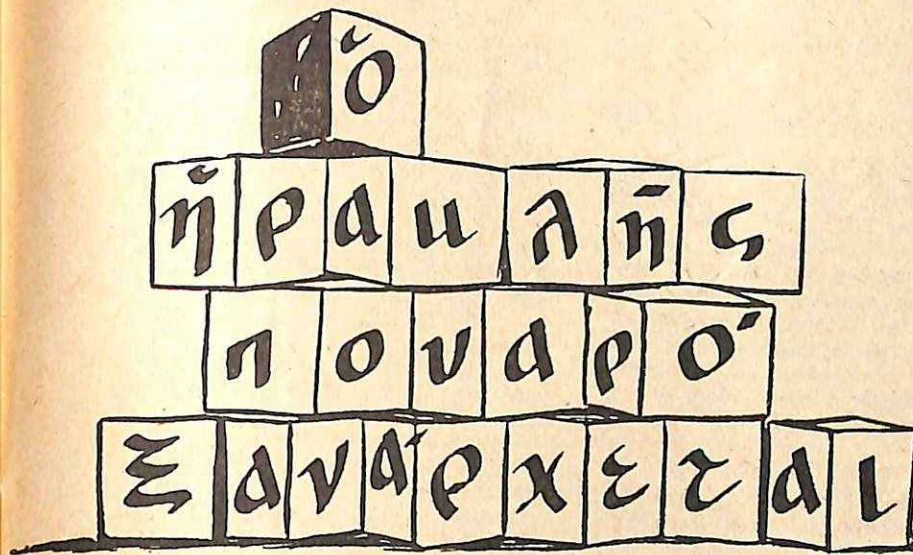
1. Το γράμμα «Λ» στη λέξη ΛΟΓΙΣΤΗΣ είναι διαφορετικό.
2. Η κόλλα στη γραφομηχανή της δακτυλογράφου είναι μεγαλύτερη.
3. Το πόδι της καρέκλας της δακτυλογράφου φαίνεται.
4. Το μανίκι του λογιστού είναι φαρδύτερο.
5. Τα φρύδια του λογιστού είναι τοποθετημένα σε διαφορετική θέση.
6. Υπάρχει μαντηλάκι στο τσεπάκι του λογιστού.
7. Το τρίτο δάχτυλο του λογιστού είναι διαφορετικό.

Madele'ni

Ένα τεχνικό περιοδικό του Λονδίνου αναφέρει ότι τα «έτοιμα κτίρια», που κατασκευάζει μια άγγλική εταιρεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν και ως κατοικία, γραφεία, εργοστάσια, σχολεία, καντίνες και εργαστήρια εργοστασίων. Τα κτίρια, αυτά μπορούν να έξυπηρετήσουν επί μία 25ετία, ακόμη και υπό ένάντιες κλιματικές συνθήκες, μεταφέρονται εύκολα, τοποθετούνται και ξυλώνονται άμέσως. Ένα πλήρες κτίριο αυτού του είδους έχει εύχάριστη εμφάνιση και μπορεί να συγκριθεί όσο άφορά την άνεση και το έλπεδο κατασκευής με πολλά σύγχρονα μόνιμα κτίρια. Βασικά, τα κτίρια άποτελούνται άπό ώρισμένα τμήματα συμπεριλαμβανομένων των όροφών, των έπενδύσεων του δαπέδου και της στέγης, των έσωτερικών και των έξωτερικών διακοσμήσεων, ηλεκτρικών έγκαταστάσεων κλπ., ώστε να είναι έτοιμα προς χρήση.

Κατά τα τελευταία πέντε χρόνια στο Ίδρυμα του Φάρνμπορου της Άγγλίας μελετάται το σχέδιο κατασκευής ενός ύπερηχητικού επιβατικού άεροσκάφους και οι έπιστήμονες προβλέπουν ότι περί το τέλος αυτής της δεκαετίας τα επιβατικά άεροπλάνα θα είναι σε θέση να υπερβάνται του Άτλαντικού έντός τριών ώρων με ελατήριο σχεδόν όμοιο με των σημερινών αεροπλάνων. Οι έπιστήμονες του Φάρνμπορου επίσης παίζουν ένεργό ρόλο στις έρευνες του διαστήματος και συνεργάζονται με τις άρμόδιες υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών για την παραγωγή ενός δορυφόρου έπικοινωνιών ο οποίος πιστεύεται ότι θα έξυπηρετήσει και θα μειώσει το κόστος των παγκοσμίων τηλεπικοινωνιών. Ένα από τα πλέον πρωτότυπα συστήματα που έπενόθησαν εις το Φάρνμπορο είναι μια συσκευή που προορίζεται ως βοήθημα άεροναυτίας. Χάρη σ' αυτή, ο πιλότος μπορεί να δει τη θέση και την πορεία του άεροσκάφους του πάνω σ' ένα έγχρωμο κινητό χάρτη. Οι συνήρεις αεροναυτικοί χάρτες συμπυκνώνονται με τη μέθοδο του μικρο — φίλμ σε έγχρώμους ταινίες 35 χιλιοστών οι όποιες μπορούν να προβάλλονται συγχρόνως σε δυο τεταγμένες που αναλογούν προς την κίνηση του άεροσκάφους. Άφού καθοριστεί ή ταχύτης έδάφους και ή πορεία με μια άριθμομηχανή ή πραγματική θέση του άεροσκάφους φαίνεται στην ταινία και ο πιλότος μπορεί να ρυθμίσει εύκολότερα την πορεία του. Όλόκληρος ο χάρτης της Εύρώπης και της Βορείου Άφρικής μπορεί να περιληφθεί στο όργανο αυτό μέσα σ' ένα φίλμ μήκους 30 μ.

Διήγημα της ΑΓΚΑΘΑ ΚΡΙΣΤΙ

Μετ. Ε. ΓΟΝΑΤΟΠΟΥΛΟΥ

10

Η ΔΙΑΤ Μάρκοβιτς έβρισκε με ιδιαίτερη φροντίδα τα γάντια της, που τα κρατούσε άπλωμένα πάνω στα γόνατά της. Την καταλάβαινε νευρική. Έριξε μια γρήγορη ματιά στον άνδρα που καθόταν απέναντί της σε μια βαθεία πολυθρόνα. Είχε ακούσει πολλές φορές να γίνεται λόγος για τον Ήρακλη Πουαρό, τον διάσημο ντετεκτιβ, με τον έβλεπε για πρώτη φορά. Η κομική του εμφάνιση, σχεδόν γελοία, δεν άνταποκρινόταν καθόλου στην ιδέα που είχε σχηματίσει γι' αυτόν. Πώς ήταν δυνατόν αυτός ο άστεϊός άνθρωπος με το αβγούλωτο κεφάλι και τα πελώρια μουστάκια, να κάμνει όλα αυτά τα καταπληκτικά πράγματα που του απέδιδαν; Ακόμη και το παιχνίδι, με το οποίο καταγινόταν ενώ την έκουγε να του μιλάει, ήταν τελείως παιδικό. Στοίβαζε τον ένα επάνω στον άλλο μικρούς ξύλινους κύβους με διαφορετικό χρώμα τον καθένα κι' έμοιαζε να ενδιαφέρεται πολύ περισσότερο με το άποτέλεσμα που θα έβγαζε απ' όσα του έλεγε αυτή.

Για να τον δοκιμάσει κόπιασε άπότομα κι' αυτός σήκωσε το κεφάλι του. — Συνεχίστε, δεσποινίς, σάς παρακαλώ. Μη νομίζετε πως είμαι άφηρημένος. Σας παρακολουθώ αντίθετως με μεγάλο ένδιαφέρον.

Κι' άφωσιώθηκε πάλι στους κύβους του, ενώ εκείνη συνέχισε την αφήγησή της. Τού έλεγε για μια ύπόθεση πραγματικά τραγική, με μιλούσε με τόση ήρεμία και σαφήνεια που της άφανούσε κάθε τι το συγχρονιστικό και το ανθρώπινο. — Όταν τέλειωσε, πρόσθεσε:

— Νομίζω ότι σάς τα είπα όλα άρεστά καθάρα.

Ο Πουαρό συμφώνησε μ' ένα κοίμα του κεφαλιού, σκόρπισε πάνω στο τραπέζι τους ξύλινους κύβους του κι' άκουμπόντας στην πλάτη της πολυθρόνας του ένωσε τις άκρες των δακτύλων και των δυο χεριών του.

— Πριν από δέκα μέρες, άνακαφαλώς, δολοφονήθηκε ο σερ Ρόιμπεν Άστρουελ. Και την Τετάρτη, προχθές δη-

ληδή, ή άστυνομία συνέλαβε τον άνηψιό του Τσάρλς Λέβερσον. Τα στοιχεία που τον ένοχοποιούν είναι τα εξής (θα σάς παρακαλέσω να με διωρθώσετε αν κάνω κανένα λάθος): πριν από δέκα μέρες, τη νύχτα του φόνου, ο κ. Λέβερσον γύρισε πολύ άργά. Άνοιξε την έξω πορτα με το κλειδί του. Ο σερ Ρόιμπεν εργαζόταν άκόμη. Μόνος στο άντρο του — έτσι έλεγε την άθουσα του πύργου — έγραφε στο γραφείο του. Ο μάιτο ντ' ότέλ, που κοιμάται κάτω ακριβώς από την άθουσα του πύργου, άκουσε τον Λέβερσον να τσακώνεται με το δέιο του.

Ένας κοίφιος κρότος, σαν να έπεφτε μια καρέκλα, και μια πνιγμένη φωνή, σημάδευσαν το τέλος αυτού του καυγά. Άνήσυχος κι' άναστατωμένος ο μάιτο ντ' ότέλ έτοιμαζόταν ν' άνεβεί για να δει τι συμβαίνει, με μερικά δευτερόλεπτα μετά άκούγοντας τον Τσάρλς Λέβερσον να βγαίνει από την άθουσα του πύργου σφυρίζοντας εθδήμα, δεν έδωσε πιά σημασία στο περιστατικό αυτό. Την άλλη μέρα το πρωί, ωστόσο, με καμαριέρα βρήκε τον σερ Ρόιμπεν νεκρό δίπλα στο γραφείο του. Τον είχαν χτυπήσει στο κεφάλι μ' ένα βαρύ άντικείμενο. Άπ' ό,τι κατάλαβε ο μάιτο ντ' ότέλ στην άρχή δεν είχε τίποτε απ' όλη αυτή στην άστυνομία. Και ήταν φυσικό. Έτσι δεν νομίζετε κι' εσείς, δεσποινίς;

Η έρώτηση αυτή έκανε τη Λίλυ να πιναχτεί.

— Πώς είπατε; Έκανε. — Σε μια ύπόθεση σαν αυτή, φάχνει κανείς να βρει το ανθρώπινο στοιχείο. Έτσι όπως την εκθέσατε εσείς, με τόση σαφήνεια και λιτότητα, είχα την έντύπωση όσο σάς άκουγα ότι οι ήρωες αυτού του δράματος δεν ήταν παρά ανθρώπινα, μαριονέτες. Έγώ όμως πάντοτε φάχνω να βρω την ανθρώπινη φύση και σκέφτομαι ότι αυτός ο μάιτο ντ' ότέλ... πως μου είπατε το όνομά του;

— Πάροσον. — Ναι, αυτός ο Πάροσον έχει ύποχρεωτικά τα χαρακτηριστικά της τάξης του. Φοβάται την άστυνομία και τους άστυ-

νομικούς και τους λείει όσο το δυνατόν λιγώτερα. Θα άποφύγει προσπάτων ν' πει ό,τι δήποτε που να μπορεί να ζημιώσει έναν από τους άνθρώπους της οικογενείας. Ένας κλέφτης ναί, είναι μια καλή ιδέα και θα πιαστεί από κεί μ' όλη τη δύναμή του. Οι μορφές, έξαιρετε, που παίρνει ή τιμιότητα των ύπηρετών παρουσιάζουν πολύ ένδιαφέρον κι' άξίζουν να μελετούνται.

Ο Πουαρό φαινόταν κατενθουσιασμένος. Έγειρε τώρα και το κεφάλι του κατά πίσω.

— Στο άναμεταξύ, συνέχισε, οι κάτοικοι του σπιτιού, άνδρες και γυναίκες, έδωσαν όλοι με τη σειρά τους τη δική τους έκδοχή του εγκλήματος. Κι' ο Τσάρλς Λέβερσον σαν τους άλλους. Άνέφερε λοιπόν ότι γύρισε άργά και πήγε καί' εύθειαν να κοιμηθεί χωρίς ν' άνεβεί να δει το δέιο του.

Μάλιστα αυτό είπε.

Και κανείς φυσικά δεν άμφέβαλλε, εκτός από τον Πάροσον, που ήξερε πως τα πράγματα δεν έγιναν έτσι, με που δεν είχε τίποτε. Πάνω σ' αυτά κατέφθαινε κι' ένας άνθρωπος της Σκότλαντ Γκάρντ, ο επιθεωρητής Μίλλερ, έτσι. Τον έξερε. Έτυχε να τον συναντήσω μια — δυο φορές σε παλιές όποθέσεις. Είναι ο τύπος του καχύποπτου ανθρώπου, που σκαλίζει τα πάντα, άληθινή νυφίτσα. Και ο καχύποπτος επιθεωρητής Μίλλερ είδε άμέσως αυτό που ή τοπική άστυνομία δεν είχε δει. Ότι ο Πάροσον δεν ήταν ελλειρής, ότι κάτι ήξερε και δεν το έλεγε. Φυσικά ο Μίλλερ δεν άργησε να τραβήξει από τον μάιτο ντ' ότέλ, αυτά που ήθελε. Εκείνη την ώρα ήταν άποδεδειγμένο ότι κανένας ξένος δεν μπήκε μέσα στο σπίτι κι' ότι, κατά συνέπεια, έπρεπε ν' άναζητηθεί ο ένοχος άνάμεσα στους άνθρώπους του σπιτιού. Ο Πάροσονς τομοκρατημένος, έβλινος και δυστυχής, ένωσε πραγματική άνακούφιση όταν έαλαφρώθηκε από το μυστικό του. Είχε κάνει ό,τι μπορούσε για ν' άποφύγει το σκάνδαλο, με κάθε σπάγμα έχει τα όριά του. Ο επιθεωρητής Μίλλερ άκουσε λοιπόν τον Πάροσονς, του έκανε μερικάς έρωτήσεις, έλαβε προσωπική άντίληψη όρισμένων λεπτομερειών και τελικά σκάφωσε

μια κατηγορία πειστική, πολύ πειστική. Στην αίθουσα του πάγου βοήθησαν ἴχνη από ματωμένα δάχτυλα στη γωνιά ενός χρηματοκιβωτίου και τὰ ἀποτυπώματα ἀπέδειξαν πὼς τὰ ἴχνη αὐτὰ τὰ εἶχε ἀφήσει ὁ Τσάρλς Λέβερσον. Μία καμιάριέρα εἶπε στὸν ἐπιθεωρητὴ ὅτι φτιάχνοντας τὸ δωμάτιο τοῦ Λέβερσον τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωτὶ, ἄδειασε μιά λεκανὴ γεμάτη ἀπὸ ματωμένο νερό. Αὐτὸς δικαιολογήθηκε πὼς εἶχε κόψει τὸ δάχτυλό του, μὰ τὸ κόψιμο ἦταν μόλις ὁρατό. Τὸ μαζικὲν τοῦ πονκαμίσου, πὺν φοροῦσε τὴν παραμονὴ τὸ βράδυ, εἶχε πλυθεῖ, μὰ τὸ μανίκι τοῦ σακακιοῦ του, ἀπὸ τὴ μέσα μεριά, εἶχε αἵματα. Βρισκόταν σὲ οικονομικά χαλῖα καὶ θὰ κληρονομοῦσε μεγάλο χρηματικὸ ποσό ἀν πέθαινε ποτὲ ὁ θεὸς του. "Οἱ" αὐτὰ, δεσποινίς, εἶναι πολὺ πειστικὰ καὶ ἐνοχοποιεῖν πέρα — πέρα τὸν Τσάρλς Λέβερσον... κι' ὅμως ἤρθατε νὰ μὲ βρεῖτε.

Ἡ Αἴλυ σήκωσε τοὺς ὄμους της. — "Ὅπως σὰς εἶπα καὶ πρὶν, κ. Πουαρό, μὲ στέλνει ἡ λαϊδὴ "Αστυνελ.

— "Εσεῖς δηλαδὴ δὲν θὰ ἐρχόσασταν ἀπὸ δικοῦ σας;

Ὁ μικρόσωμος Βέλγος τὴν κῆρυξε κατὰματα, μὰ ἡ νέα ἔμεινε σιωπηλή.

— Δὲν ἀπαντᾷτε στὴν ἐρώτησή μου;

Ἡ Αἴλυ ἄρχισε καὶ πάλι νὰ ἰσώνει τὰ γόνατά της.

— Μοῦ εἶναι μᾶλλον δύσκολο νὰ σὰς ἐξηγήσω. Θὰ ἤθελα νὰ φερθῶ ἐν τῇξει ἀπέναντι στη λαϊδὴ "Αστυνελ. Δὲν εἶμαι παρὰ μόνο μιά ἐντὰμ ντὲ κομπανί, πὺν πληρώνεται, μὰ πάντοτε μοῦ φέρεται σὰν νὰ ἦμουν κόρη της ἢ ἀνηψιά της κι' ὅχι σὰν ἐμισθὸς ὑπάλληλος. Στάθηκε πάντοτε ἐξαιρετικὰ καλὴ γιὰ μένα. Δὲν θὰ ἤθελα λοιπὸν νὰ δώσω τὴν ἐντύπωση ὅτι κάμνω κριτικὴ τῶν πράξεών της... ἢ ὅτι πάω νὰ σὰς δημιουργήσω προκαταλήψεις πὺν θὰ σὰς ἐμποδίσουν ἰσως νὰ ἐνδιαφερόσθε γι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεση.

— Ὁ "Ἡρακλῆς Πουαρό δὲν ἔχει ποτὲ προκαταλήψεις, δῆλωσε ὁ διάστροφος ντέκτιβ μὲ φανερὴ ἀταξέσκεια. "Ἀπ' ὅτι καταλαβαίνω ἡ λαϊδὴ "Αστυνελ σὰς φαίνεται λίγο παραξενῇ. Ὁμολογῆστε το.

— Ἡ ἀλήθεια εἶναι...

— Μιλήστε χωρὶς φόβο, δεσποινίς.

— "Ὅτι βοίσκω αὐτὴ τὴν ἱστορία ἀνόητη.

— Αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη σας;

— Δὲν θέλω νὰ κατηγορήσω τὴ λαϊδὴ "Αστυνελ.

— Καταλαβαίνω, καταλαβαίνω, εἶπε ὁ Πουαρό καὶ μὲ τὸ βλέμμα του παρώτρυνε τὴ νέα νὰ μιλήσει.

— Εἶναι ἀναμφισβήτητα πολὺ καλὴ γυναίκα, ἐξαιρετικὴ μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς, μὰ δὲν εἶναι. Πῶς νὰ τὸ πῶ; Δὲν εἶναι καλλιεργημένη. Δὲν ἔξω ἀν ἔχετε ἐπ' αἶψας πὼς ἦταν θεατρίνα πρὶν τὴν παντοειρεῖ ὁ σὲρ Ρόμπειν καὶ εἶναι ποτισμένη ἀπὸ ἕνα σωρὸν προλήψεις καὶ μόνιμες ἰδέες. "Ὅταν λέει κάτι, εἶναι ἀδύνατο νὰ συζητήσετε μαζί της. Εἶναι αὐτὸ πὺν λέει αὐτὴ. Ὅποτε θέλει νὰ ἀκούσει ἄλλη ἀποψη. Ὁ ἐπιθεωρητὴς δὲν χειροστέμει τὰ πράγματα πολὺ ἔξυπνα μαζί της. Τὴν ἔκανε νὰ θυμώσει. Ἐπαμένει πὼς εἶναι ἡ μεγαλύτερη βλακεία τοῦ κόσμου νὰ ὑποπτεύεται κανεὶς τὸν Τσάρλς Λέβερσον, ὅτι γιὰ τέτοιες ἡλιθιότητες μόνο ἡ ἀστυνομία εἶναι ἱκανὴ κι' ὅτι φυσικὰ ὁ ἐνοχὸς ἀποκλείεται νὰ εἶναι αὐτὸς ἐὼ χροὸς Τσάρλς.

— Καὶ δὲν ἔχει κανένα ἐπιχειρημα γιὰ νὰ στηρίξει τὴν ἀποψη της;

— Κανένα. Καὶ τῆς εἶπα μάλιστα πολλὰς φορὲς πὼς ἦταν περιττὸ νὰθοῦμε νὰ σὰς βροῦμε γιὰ κάτι πὺν δὲν στηρίζεται πούθενά.

— "Ὅστε τῆς τὸ εἶπατε αὐτό; Πολὺ ἐνδιαφέρον.

Μὲ μιὰ γρήγορη ματιὰ ὁ Πουαρό ἐξήρασε πὺν λεπτομερειακὰ τὴ συνομιλήτοιά του: τὸ μαῦρο καλοραμμένο ταγιέρ, τὴ φρίνα ποιότητα τῆς κάλτσας καὶ τοῦ παπουτσιοῦ, τὸ μικρὸ χειροκωμὸν κατελλάκι. Ἐξετίμησε τὴν κομψότητά της, τὸ ὁμοιομορφικὸν μὲ τὸ μυτερὸ πηγούνι, τὰ γαλανά μάτια μὲ τίς πολὺ μακρὺς βλεφαρίδες. Κι' ἀντιλήφθηκε μιὰ ἀνεπαίσθητη ἀλλαγὴ στὴ δικὴ του διάθεση. Τώρα ἐνδιαφερόταν περισσότερο γι' αὐτὴν τὴ νέα γυναῖκα, ἀπ' ὅτι γιὰ τὴν ὑπόθεση πὺν τὴν εἶχε φέρει στὸ σπίτι του.

— Θὰ ἔλεγα, δεσποινίς, ὅτι ἡ λαϊδὴ "Αστυνελ παρασύρεται περισσότερο ἀπ' ὅσο ἔπρεπε ἰσως ἀπὸ τὰ ἀσθηματικά της, ὅτι δὲν εἶναι τελειῶς ἰσορροπημένη.

Ἡ Αἴλυ Μάργκρεϊβ κοῦνησε τὸ κεφάλι της καταφατικὰ.

— Αὐτὸ εἶναι. "Ὅπως σὰς εἶπα καὶ προτύτερα εἶναι πάρα πολὺ καλὴ, μὰ εἶναι ἀδύνατο νὰ συζητήσετε μαζί της πάνω σὲ λογικὲς βάσεις.

— Μήπως ὑποπτεύεται ἡ ἴδια προσωπικά κανέναν ἀνθρώπου, πὺν κατὰ τὴ γνώμη σας εἶναι ἀνώτερος κάθε ὑποψίας;

— Μὰ ἀκριβῶς! ἀναφώνησε ἡ Αἴλυ. Πῆρε ἀπὸ κατὰ αὐτὸν τὸν φουκαρὰ τὸν γοαμματιά τοῦ σὲρ Ρόμπειν. Διατείνεται πὼς ἔξερει ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ δολοφόνος, ἀν καὶ εἶναι ἀποδεδειγμένο πὼς ἀποκλείεται νὰ ἔκανε αὐτὸν τὸ φόνον ὁ "Ὁσεν Τριφούζις.

— Καὶ δὲν ἔχει κανένα ἰδιαίτερο λόγο γιὰ νὰ τὸν κατηγορεῖ;

— Κανένα. Μὰ γι' αὐτὴν μόνο ἡ διαίσθηση ἔχει ἀξία.

— Κι' ἐσεῖς, δεσποινίς, δὲν πιστεύετε στὴ διαίσθησή; ἔκανε ὁ Πουαρό χαμογελώντας.

— Ἐγὼ κατὰ τέτοια τὰ βρίσκω κομικά.

Ὁ Πουαρό ἀνασπρώθηκε στὴν πολυθρόνα του.

— "Α! αὐτὲς οἱ γυναῖκες! μουρμούρισε. ἔχουν τὴν ἐντύπωση ὅτι ἡ διαίσθησις εἶναι ἕνα ἰδιαίτερο ὄπλο πὺν τοὺς χάρισε ὁ Θεός. Κι' ὅποτε βασίζονται σὲς πε

οίφημες διαισθήσεις τους, εἶναι ἀποδεδειγμένο ὅτι ἐννιά φορὲς σὲς δέκα, θὰ πέσουν ἔξω.

— Τὸ ξέρω, εἶπε ἡ Αἴλυ, καὶ τῆς τὸ λέω. Μὰ, ὅπως σὰς εἶπα, εἶναι ἀδύνατο ν' ἀλλάξεις τὰ μυαλά τῆς λαϊδῆς "Αστυνελ.

— Καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο, δεσποινίς, ἐσεῖς πὺν εἶστε λογικὴ καὶ διακριτικὴ, ἤρθατε νὰ μὲ βρεῖτε ὅπως σὰς διέταξε καὶ φροντίσατε νὰ μὲ καταποσίσετε πάνω στὴν κατάστασι.

Ἡ Αἴλυ σήκωσε ἀπότομα τὸ κεφάλι ἀπορημένη ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ Πουαρό.

Θέλησε νὰ δικαιολογηθεῖ.

— Ἐξῶ φυσικὰ ὅτι ὁ χρόνος σὰς εἶναι πολὺτιμος...

— Μὲ κολακεύετε, δεσποινίς. Καὶ πραγματικὰ λοιπὸν αὐτὸν τὸν τελευταῖο καιρὸ ἔχω πολλὰς ἐπείγουσες ὑποθέσεις...

— Αὐτὸ φοβόμουν κι' ἐγὼ, εἶπε ἡ Αἴλυ Μάργκρεϊβ καὶ σηκώθηκε. Θὰ πῶ στὴ λαϊδὴ "Αστυνελ...

Ἀντὶ νὰ σηκωθεῖ κι' αὐτὸς ὁ Πουαρό κάθισε ἀκόμη πὺν ἀναπαυτικὰ στὴν πολυθρόνα του καὶ κῆρυξε τὴ νέα κατάφαστα.

— Εἶστε πολὺ βιαστικὴ γιὰ νὰ φύγετε, δεσποινίς. Καθίστε ἀκόμη ἕνα λεπτό.

Ἡ Αἴλυ κοκκίνισε καὶ ἔξανακάθισε.

— Δεσποινίς, εἶστε ζωντανὴ κι' ἀποφασιστικὴ. Συγχωρεστε ἕνα γέρο σὰν ἐμένα πὺν σκέφτεται καὶ ἐνεργεῖ μὲ ἀργὸν ρυθμό. Παραξηγήσατε τίς προθέσεις μου. Δὲν σὰς εἶπα πὼς δὲν θὰ πάω νὰ δῶ τὴ λαϊδὴ "Αστυνελ.

— Θαρδεῖτε λοιπόν;

Τὸ εἶπε αὐτὸ μὲ μισὸ στόμα. Μὲ τὰ μάτια καρφωμένα στὸ χαλὶ, δὲν ἀντιλαμβανόταν μὲ πόση προσοχὴ τὴν ἐξήταξε ὁ Βέλγος ντέκτιβ.

— Νὰ πεῖτε στὴ λαϊδὴ "Αστυνελ ὅτι εἶμαι στὴ διάθεσή της. Θὰ εἶμαι στὸ «Μὲν Ρεπό», αὐτὸ δὲν εἶναι τὸ ὄνομα τῆς ἑαυτῆς;.. σήμερα τ' ἀπόγευμα...

Σηκώθηκε. Ἡ Αἴλυ τὸν μιμήθηκε.

— Θὰ τῆς τὸ πῶ. Εἶναι πολὺ εὐγενικὸ ἐκ μέρους σας, κ. Πουαρό. Φοδοῦμε ὅμως πὼς θὰ μπλέξετε σὲ μιὰ χημικὴν ὑπόθεσι.

— Πολὺ πιθανό.. Μὰ πὺν ἔχει κανεὶς;

— Σὰς ἔχω ξανακούσει νὰ τὸ λέτε αὐτό, κύριε.

— Δὲν εἶναι ὁ γραμματέας πὺν τὴν ἀνησυχεῖ, συνέχισε ὁ Πουαρό. Τὴν κατὰ γορία τῆς λαϊδῆς "Αστυνελ ἐναντίον του τὴν βλέπει μὲ περιφρόνησι, ὅχι μὲ ἀνησυχία. Αὐτὸ πὺν τὴν ἐνδιαφέρει εἶναι νὰ μὴν ἀνακατευθεῖ κανεὶς σ' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσι. Ἐγὼ λοιπὸν θὰ ἀνακατευθῶ. Κι' ὅχι μόνο θ' ἀνακατευθῶ, μὰ θὰ τοῦ κἀνω ὅλους ἄνω — κάτω. Στὸ «Μὲν Ρεπό» παίζεται ἕνα ἀνθρώπινο δράμα πὺν μοῦ ἔχει κεντρίσει τὴν περιέργειά μου. Στάθηκε πονηρὴ ἡ μικρὴ, μὰ ὅχι ἀρκετά. Ἀναρωτιέμαι τί θὰ βρῶ ἐκεῖ πέρα.

Βαρειὰ σιωπὴ ἀκολούθησε αὐτὴ τὴν παρατήρησι. Ὁ Τζῶρτζ ἐπωφεληθῆκε γιὰ νὰ ρωτήσῃ πεζότατα:

— Πρέπει νὰ βάλω καὶ τὸ σμόκιν σας στὴ βαλίτσα;

Ὁ Πουαρό τὸν κῆρυξε μελαγχολικά.

— Πάντοτε προσεκτικὸς κι' ἀφαισιωμένος στὴν προσωπικὴ σου ἐργασία, Τζῶρτζ. Μὰ εἶσαι τόσο καλὸς γιὰ μένα!

Ὁ τραῖνο τῶν 5 παρὰ 5' σταμάτησε σὺν σταθμὸν τοῦ "Ἀμπος Κρός. Ὁ Πουαρό κατέβηκε, πὺν κομψὸς ἀπὸ κάρφῃ ἄλλῃ φορὰ, ἔδωσε τὸ εἰσιτήριό του στὴν ἔξοδο καὶ στάθηκε βλέποντας νὰ τὸν πλησιάζει ἕνας πανψηλὸς σωφὸς.

— Εἶστε ὁ κ. "Ἡρακλῆς Πουαρό;

— Ὁλόκληρος, ἀπάντησε ὁ κοντόσωμος Βέλγος μὲ φάτσα πὺν ἔλαμπε ἀπὸ ἰκανοποίησι.

— Τὸ αὐτοκίνητο εἶναι ἀπὸ δῶ, κύριε. Κι' ὁ σωφὸς ἄνοιξε τὴν πόρτα μίως ἐπιβλητικῆς Ρόλλας.

Δὲν χρειάστηκαν πάνω ἀπὸ τρία λεπτά γιὰ νὰ πάνε ἀπὸ τὸ σταθμὸν στὴν ἑαυτῆς. Ὁ μαῖτρο ντ' ὀτέλ ἄνοιγε κίονας τὴν πόρτα τῆς εἰσόδου, ἐνῶ ὁ Πουαρό δὲν εἶχε ἀκόμη κατεβεῖ ἀπὸ τ' αὐτοκίνητο.

Πρὶν μπεῖ μιὰ γρήγορη ματιὰ ἐπέτρεψε στὸν Πουαρό νὰ ἐκτιμήσῃ το τοῦ ἑαυτοῦ εἶναι κανένα ἀ-«Μὲν Ρεπό». Χωρὶς νὰ εἶναι κανένα ἀριστοῦργημα ἔδινε τὴν ἐντύπωσι τῆς ἀρεσῆς καὶ τοῦ στερεοῦ.

Ὁ ντέκτιβ ἔκανε δυὸ βήματα σὺν μεγάλῳ χῶλ. Ὁ μαῖτρο ντ' ὀτέλ τὸν ἀπῆλαξε ζωηρὰ ἀπὸ τὸ καπέλλο του καὶ τὸ παλτό του καὶ τοῦ εἶπε μὲ τὸν σεβασμὸ ἐκείνου πὺν χαρακτηρίζει τοὺς στυλεῖς ὑπηρετές:

— Ἡ λαϊδὴ "Αστυνελ σὰς περιμένει, κύριε.

Ὁ Πουαρό ἀκολούθησε τὸν μαῖτρο ντ' ὀτέλ. Θὰ ἦταν ἀσφαλῶς ὁ Πάρονος. Ἀντέλ. Θὰ ἦταν σκόδα ντυμένη μὲ μαλακὸ νέδερκαν μιά σκόδα ντυμένη μὲ μαλακὸ χαλὶ. Στὸ πρῶτο πάτωμα προχώρησαν σ' ἕνα διάδρομο δεξιὰ πὺν τοὺς ἔφερε σ' ἕνα μικρὸ προθάλαμο. Ὁ ὑπηρετὴς ἄνοιξε μιὰ πόρτα καὶ ἀνήγγειλε:

— Ὁ κ. "Ἡρακλῆς Πουαρό.

Τὸ δωμάτιο, ὅπου μπήκε ὁ Πουαρό, ἦταν μᾶλλον μικρὸ καὶ γεμάτο ἀπὸ ἔπιπλα καὶ μπιμπικιό. Μιὰ γυναίκα μὲ πένθος ἤρθε σὲ προῦπάντησίν του.

— Κύριε Πουαρό, εἶπε μὲ ἀπλοκίονο τὴ χέρι της.

Κῆρυξε μιὰ στιγμὴ αὐτὸν τὸν κοντοπλάσιο ἀνθρώπινο καὶ χωρὶς νὰ δώσει ἰδιαίτερον προσοχὴ στὴ βαθεῖα τοῦ ὑποκλίσι καὶ τὸ χειροφίλημα, ἀναφώνησε τρανάζοντας τὸ χέρι του μὲ μιὰ δυνατὴ

χειραγία:

— Οἱ κοντοὶ ἄνδρες μοῦ γεννοῦν πάντοτε τὴν ἐμπιστοσύνη. Εἶναι οἱ πὺν ἔξυπνοι.

— Μὰ μοῦ φαίνεται, εἶπε ὁ Πουαρό χαμηλόφωνα, πὼς ὁ ἐπιθεωρητὴς Μίλλερ εἶναι μᾶλλον ψηλός.

— Γι' αὐτὸ εἶναι τέτοιος βλάκας, δῆλωσε ἡ λαϊδὴ "Αστυνελ. Καθίστε ἔδῳ. κοντὰ μου, κ. Πουαρό.

Τοῦ ἔδειξε ἕνα ντιβάνι καὶ συνέχισε:

— Ἡ Αἴλυ ἔβαλε τὰ δυνατὰ της γιὰ νὰ μ' ἐμποδίσει νὰ σὰς καλέσω. Μὰ στὴν ἡλικία μου ἔχει κανεὶς τί θέλει.

— Ὅχι πάντοτε, εἶπε ὁ Πουαρό.

Ἀνετα καθισμένη ἀνάμεσα στὰ μαξιλάρια της, ἡ λαϊδὴ "Αστυνελ εἶχε στραφεῖ γιὰ νὰ τὸν βλέπει σὺν πρόσωπο.

— Ἡ Αἴλυ εἶναι ἕνα κορίτσι ἀριστοῦργημα, μὰ νομίζει πὼς τὰ ἔχει ὅλα. Ἡ πεῖρα μὲ δίδαξε πὼς κάτι τέτοιαι ἀνθρώποι γελινούνται συχνά. Δὲν εἶμαι πολὺ ἔξυπνη, κ. Πουαρό, ποτὲ δὲν ἤμουν, μὰ ἔχω συχνὰ δίκιο ἐκεῖ ὅπου ἄλλοι, πὺν ἔξυπνοι, ἔχουν ἄδικο. Πιστεύω σ' ἕνα ἀνώτερον ἐνστικτο πὺν μὰς καθοδηγεῖ. Τώρα θέλετε νὰ σὰς πῶς ποὺς εἶναι ὁ φρονιῆς; "Ὅπως βλέπετε, κ. Πουαρό, μιὰ γυναίκα εἶναι σὲ θέση νὰ ἔξερει.

— Καὶ ἡ μὲς Μάργκρεϊβ ἔχει κι' αὐτή;

— Τί σὰς εἶπε; ἔκανε ζωηρὰ ἡ λαϊδὴ "Αστυνελ.

— Μοῦ ἀνέφερε ἀπλῶς τὰ γεγονότα.

— Τὰ γεγονότα! Φυσικὰ τὰ γεγονότα εἶναι ἐναντίον τοῦ Τσάρλς. Μὰ ἐγὼ, κ. Πουαρό, σὰς λέω πὼς ὁ δολοφόνος δὲν εἶναι αὐτός. Ἐξῶ πὼς δὲν εἶναι αὐτός.

Σχυμμένη μισοκλειστὰ ἐπέμεινε μὲ τόση πεποίθησι, πὺν τὸ ὕψος της εἶχε κάτι τὸ συγγλονιστικό.

— Εἶστε πολὺ κατηγορηματικὴ, λαϊδὴ "Αστυνελ.

— Ὁ Τριφούζις σκότωσε τὸν ἄνδρα μου. Εἶμαι σίγουρη γι' αὐτό, κ. Πουαρό.

— Γιατί;

— Γιατὶ τὸν σκότωσε; "Ἡ γιατί εἶμαι σίγουρη; Σὰς λέω πὼς τὸ ξέρω. Εἶναι ἀστέιο αὐτὸ πὺν μοῦ συμβαίνει καμμιὰ φορὰ. Πείθομαι γιὰ κάτι καὶ δὲν ἀλλάζω μετὰ, ὁ κόσμος νὰ χαλάσει.

— Ὁ κ. Τριφούζις εἶχε κανένα συμφῶρον ἀπὸ τὸ θάνατό τοῦ σὲρ Ρόμπειν;

— Ἡ ἀπάντησις ἦρθε ἀμέσως.

— Δὲν τοῦ ἄφησε στὴ διαθήκη του οὔτε πεντάρα. Κι' αὐτὸ δείχνει ὅτι ὁ ἀγαπητὸς μου Ρόμπειν δὲν τοῦ εἶχε οὔτε ἀγάπην οὔτε ἐμπιστοσύνη.

— Ἐργάζεται ἀπὸ καιρὸ σὲ σὰς;

— Ἐννιά χρόνια σχεδόν.

— Ἐμεινε δηλαδὴ ἕνα πολὺ μεγάλο διάστημα στὴν ὑπηρεσία τοῦ ἴσου ἀτόμου. Ὁ κ. Τριφούζις πρέπει νὰ ἤξερε πολὺ καλά τὸν ἐργοδότη του.

Ἡ λαϊδὴ "Αστυνελ τὸν κῆρυξε κατὰματα.

— Πὺν θέλετε νὰ καταλήξετε δηλαδὴ; Δὲν καταλαβαίνω τί σχέση μπορεῖ νὰ ἔχει αὐτὸ μὲ τὸ ἔγκλημα.

— Τίποτε, ἦταν μιὰ σκέψη μου.. μιὰ μικρὴ σκέψη, χωρὶς ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον, μὰ πρωτότυπη, πάνω σὲς καταστάσεις πὺν δημιουργοῦνται ἀπὸ τίς σχέσεις ἐργασίας.

Ἡ λαϊδὴ "Αστυνελ ἐξακολουθοῦσε νὰ

τὸν κῆρυξε:

— Εἶστε πολὺ ἔξυπνος, εἶσαι δὲν εἶναι; ἔκανε συλλογισμένα. Ὁλος ὁ κόσμος τὸ λέει.

Ὁ Πουαρό ἔβαλε τὰ γέλια.

— Ἰσως κι' ἐσεῖς μόνη σας, κύριε μου, νὰ μὴν κἀνετε αὐτὸ τὸ κομπλιμέντο μετὰ ἀπὸ λίγες μέρες. Μὰ ἂς ξαναγορίσουμε σὺν θέμῃ πὺν μὰς ἐνδιαφέρει. Μιλήστε μου γιὰ τὸ προσωπικό, γιὰ τὰ πρόσωπα πὺν βρίσκονταν μέσα σὺν σπῆτι τὴ νύχτα τῆς τραγωδίας.

— Ἦταν ὁ Τσάρλς φυσικά...

— Ὁ κ. Λέβερσον εἶναι ἀνηψιὸς τοῦ συζύγου σας, ἀν δὲν κἀνω λάθος, ὅχι δικὸς σας.

— Μάλιστα. Ὁ Τσάρλς εἶναι ὁ μοναχογιὸς τῆς ἀδελφῆς τοῦ Ρόμπειν. ἔχει παντρευεῖ ἕναν ἀνθρώπο σχετικὰ πλούσιο, μὰ ἔπαθε πτώχευσι, ὅπως γίνεται συχνὰ σὺν Σίτυ. Ὁ πατέρας τοῦ Τσάρλς πέθανε, τὸ ἴδιο καὶ ἡ μητέρα του καὶ τὸ παιδί ἤρθε σὲ μὰς. Ἐκεῖνὴ τὴν ἐποχὴ ἦταν 23 ἐτῶν. Ἦθελε νὰ γίνῃ δικηγόρος. Μὰ ὅταν ἔγινε ἡ καταστροφὴ τῆς οἰκογενείας του, ὁ Ρόμπειν σκέφθηκε νὰ τὸν πάρει σὲς ἐπιχειρήσεις του.

— Εἶναι ἐργατικὸς ἀνθρώπος ὁ κ. Λέβερσον;

— Μ' ἀρέσουν οἱ ἀνθρώποι μὲ γοήγορη ἀντίληψη, εἶπε ἡ λαϊδὴ "Αστυνελ. Δὲν εἶναι ἐργατικὸς κι' αὐτὸ εἶναι τὸ μελανὸ σημεῖο τῆς ὑποθέσεως. Ὁ Τσάρλς εἶναι τεμπέλης κι' αὐτὸς ἦταν ὁ λόγος νὰ καυγάδιζε, συχνὰ μὲ τὸν θεῖο του. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὁ καυμένος ὁ Ρόμπειν δὲν ἦταν ἀνθρώπος μὲ ἐγκολο χαρακτήρα. Πολλὰς φορὲς τοῦ ἔλεγα πὼς εἶχε ἔξαρσι πὰ πὼς σκέφτεται κανεὶς ὅταν εἶναι νέος. Ἦταν πολὺ διαφορετικὸς στὰ νῆματα του, κ. Πουαρό.

Καὶ ἡ λαϊδὴ "Αστυνελ ἔβγαλε βαθὺ ἀναστεναγμό.

— Ἀλλάζει κανεὶς μὲ τὰ χρόνια, κύριε μου. Αὐτὸς εἶναι ἕνας κανόνας, ἀπὸ τὸν ὅποιο δὲν ξεφεύγει κανεὶς εὐκόλα.

— Μὲ μένα ὅμως ποτὲ δὲν φέρθηκε χοντρά. Ἡ, ἀν τοῦ συνέβαινε καμμιὰ φορὰ, πάντοτε μετάνιωσε καὶ ζητοῦσε συγγνώμη.

— Ἦταν δύσκολος ἀνθρώπος δηλαδὴ.

— Ἐγὼ ἤξερα νὰ τὸν καταφέρνω, εἶπε ἡ λαϊδὴ "Αστυνελ μὲ τὸ ὕψος τοῦ ἐμπειροῦ θηροδαμαστή. Μὰ καμμιὰ φορὰ ὅταν τὰ ἔβαζε μὲ τὴν ὑπηρεσία, τὸ πρῶμα καταντούσε πολὺ δυσάρεστο. Τὰ ἄρχουν πολλοὶ τρόποι νὰ θυμώνεις κι' ὁ Ρόμπειν δὲν διάλεγε πάντοτε τὸν καλόν.

— Μπορεῖτε νὰ μοῦ πεῖτε ἀκριβῶς ποῖα ἦταν ἡ διαθήκη τοῦ σὲρ Ρόμπειν;

— Μοίρασε τὴν περιουσία του ἀνάμεσα σὺν Τσάρλς καὶ ἐμένα. Οἱ νομοματεῖς τὰ λένε κάπως πὺν μετεδιδόμενα, μὰ αὐτὴ εἶναι ἡ οὐσία.

— Καταλαβαίνω, μουρμούρισε ὁ Πουαρό. Καὶ τώρα, λαϊδὴ "Αστυνελ, θὰ ἤθελα νὰ μοῦ πεῖτε μὲ ἀκριβεία τὰ ἄτομα πὺν κατοικοῦν ἔδῳ. Εἶστε πρῶτα ἐσεῖς κι' ὁ ἀνηψιὸς τοῦ σὲρ Ρόμπειν Τσάρλς Λέβερσον, ὅσορα ὁ γραμματέας "Ὁσεν Τριφούζις καὶ ἡ μὲς Αἴλυ Μάργκρεϊβ. Θὰ μπορούσατε νὰ μοῦ πεῖτε μερικὰ πράγματα γι' αὐτὴ τὴ νέα;

— Θέλετε πληροφορίες γιὰ τὴν Αἴλυ;

Ἡ λαϊδὴ "Αστυνελ ἐξακολουθοῦσε νὰ

ΛΑΧΕΙΟΝ ΣΥΝΤΑΚΤΗΡ

**Τὸ ἘΝΑ λαχείο
γίνεται: ΔΥΟ!!**

"Όταν τὸ λαχείο σας
εἶναι ἀπὸ τὰς

8

**ΠΡΩΤΑΣ ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΥΣ
ΣΕΙΡΑΣ**

**Διότι με' 1 λαχείο
μετέχετε:**

1^{ου}

Τῆς εἰδικῆς κληρώσε-
ως ἡ ὁποία δίδει μό-
νον εἰς τὰς προνομιού-
χους Σειράς κέρδη ποῦ
θ ἄ φ θ ἄ σ ο υ ν

τὸ **1.500.000** Δραχ.

καὶ

2^{ου}

Τῆς μεγάλης γενικῆς
κληρώσεως καὶ τῆς
κληρώσεως τῶν Σειρῶν
μὲ τὰς ὁποίας θα διανε-
μηθοῦν κέρδη ἄνω τῶν

30.000.000 Δραχμ.

Κυκλοφοροῦν αἱ προνομιούχοι Σειραὶ:

*** ΠΡΩΤΗ, ΔΕΥΤΕΡΑ, ΤΡΙΤΗ, ΤΕΤΑΡΤΗ,
ΠΕΜΠΤΗ, ΕΚΤΗ, ΕΒΔΟΜΗ ΚΑΙ ΟΓΔΩΗ.**

Ψέφος:

**ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ ΚΕΡΑΝ
ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ ΤΥΧΕΡΟΙ**

